

RE441C Afstudeeronderzoek :

***Advies voor het bepalen van de
strategie bij het aantonen van de
juridische causaliteit voor slachtoffers
van een WAD graad 1 en 2***

Hogeschool Leiden	Opleiding HBO-Rechten
Jamie Jansen S1073001	Afstudeerbegeleidster : Mevrouw Y. Koster
	Onderzoeksdocent : Mevrouw I. van Mierlo
	Inleverdatum : 23-06-2015
	Reguliere kans / herkansing
Klas 4C	Jaar 2014-2015 blok 15

Voorwoord

Hier ligt het eindresultaat van mijn afstudeeronderzoek. Dé afsluiter van mijn HBO-rechten opleiding aan de Hogeschool Leiden. Middels dit voorwoord wil ik graag even kort terugblikken op mijn studietijd en stilstaan bij de personen die mij hebben geholpen met de totstandkoming van mijn afstudeeronderzoek.

In 2011 ben ik begonnen met de opleiding HBO-rechten. In de eerste twee jaar heb ik kennis mogen maken met verschillende rechtsgebieden. Daarbij heb ik ook mijn competenties en vaardigheden vergroot door middel van alle trainingen en workshops die bij de opleiding worden gegeven. In jaar drie heb ik mogen proeven van het bedrijfsleven door stage te lopen bij een rechtsbijstandsverzekeraar op een letselschadeafdeling. Nu is het juni 2015, mijn studietijd is snel voorbijgegaan. Eigenlijk iets te snel want ik heb het erg naar mijn zin gehad op de Hogeschool. Door het schrijven van dit afstudeeronderzoek, zal ik mijn studietijd hier op de Hogeschool Leiden afsluiten. In dit vierde schooljaar, heb ik de minor Gezondheidsrecht gevolgd. Deze minor vond ik zo interessant en tijdens mijn stage in jaar 3 heb ik ook gemerkt dat ik het medische aspect bij letselschade erg interessant vindt. Hierdoor ben ik bij Mooyman & Partners Letselexpertise terecht gekomen om mijn afstudeeronderzoek te gaan doen.

Ik wil nu graag de personen bedanken die mij hebben geholpen met het verwezenlijken van mijn scriptie. Allereerst wil ik Arno Mooyman en Abby Abhelakh, eigenaren van Mooyman & Partners Letselexpertise, bedanken voor het bieden van een afstudeerplek en het introduceren van een afstudeeronderwerp. Daarnaast wil ik natuurlijk ook de schadebehandelaren van Mooyman & Partners bedanken voor het geven van nuttige informatie en dossiers die ik goed kon gebruiken bij mijn afstudeeronderzoek.

Bovendien ben ik mijn afstudeerdocent, Ingrid van Mierlo-Groot en mijn afstudeerbegeleidster, Ymkje Koster in het bijzonder dankbaar voor al hun hulp en feedback gedurende het proces. Ingrid van Mierlo-Groot is ook mijn begeleidster geweest tijdens mijn stagejaar. Ik heb toen ook erg veel steun aan haar gehad doordat zij altijd klaarstaat met de juiste adviezen en de juiste woorden om mij te motiveren. Tijdens mijn minor Gezondheidsrecht heb ik kennis gemaakt met Ymkje Koster. Dankzij haar goede lessen en vakkennis heb ik mijn minor met een voldoende af kunnen sluiten. Daarnaast stond zij tijdens mijn afstudeerproces ook altijd voor mij klaar met feedback en de nodige dosis motivatie.

Dit gezegd hebbende, wens ik u als lezer veel plezier met het lezen van dit onderzoeksrapport.

Jamie Jansen

Zoetermeer, 19-06-2015

Samenvatting

Het onderwerp van dit rapport is het advies geven, aan Mooyman & Partners Letselexpertise, voor het aantonen van de juridische causaliteit om de schade te verhalen van slachtoffers die een whiplash associated disorder graad 1 en 2 (WAD) hebben opgelopen. Een WAD graad 1 en 2 is niet zichtbaar op foto's, dus kunnen er geen afwijkingen of beschadigingen aan het bewegingsapparaat worden aangetoond. Van een medisch causaal verband is sprake wanneer de klachten van het slachtoffer objectiveerbaar en medisch verklaarbaar zijn als gevolg van het ongeval. Nu een medisch causaal verband niet kan worden aangetoond, moet gekeken worden of er een juridisch causaal verband is. In 2001 werd er door de rechter voor het eerst een onderscheid gemaakt tussen een medisch- en een juridisch causaal verband. Door deze uitspraak, en de uitspraken die hierna volgden, is veel discussie ontstaan over het toekennen van een schadevergoeding voor een schade die niet aangetoond kan worden.

Mooyman & Partners Letselexpertise is een letselschade-expert die als belangenbehartiger van het slachtoffer optreedt bij het verhalen van de schade. Aangezien zij bij het behandelen van whiplashdossiers veel te maken hebben met bovengenoemde discussie, heb ik aan de hand van een jurisprudentieonderzoek onderzocht welke feiten en omstandigheden in de jurisprudentie worden aangehaald voor het aantonen van een juridisch causaal verband. Deze feiten en omstandigheden heb ik middels een dossieronderzoek vergeleken met de feiten en omstandigheden die in de dossiers van Mooyman & Partners Letselexpertise worden aangehaald voor het aantonen van de juridische causaliteit.

Uit het jurisprudentieonderzoek is gebleken dat drie stappen worden genomen om een juridisch causaal verband aan te tonen. Allereerst moet het bestaan van de whiplashklachten worden vastgesteld, vervolgens moet het causaal verband tussen deze subjectieve klachten en het ongeval worden aangetoond. Als laatste moet ook nog worden bewezen dat de klachten daadwerkelijk tot beperkingen hebben geleid als gevolg van het ongeval.

Ik heb Mooyman & Partners Letselexpertise geadviseerd om deze 3 stappen bij het behandelen van whiplashdossiers in die volgorde aan te houden en daarbij de toepasselijke medische informatie en arresten aan te halen. Daarnaast heb ik aan de hand van de jurisprudentie, Mooyman & Partners Letselexpertise geadviseerd welke argumenten zij kunnen gebruiken om aan de drie bovengenoemde stappen te voldoen. Als aanbeveling heb ik een voorbeeldbrief opgesteld waarin de drie stappen voor het aantonen van de juridische causaliteit terugkomen. Doormiddel van mijn conclusies en aanbeveling, wil ik Mooyman & Partners Letselexpertise voorzien van een goed advies waardoor zij de discussies in whiplashdossiers met de tegenpartij korter kunnen houden en sterker staan in het aanvoeren van hun argumenten.

Inhoudsopgave

H.1 Inleiding	p. 5
§ 1.1 Aanleiding onderzoek en probleemanalyse	p. 5
§ 1.2 Doelstelling, Centrale vraag & Deelvragen	p. 9
§ 1.2.1 Doelstelling	p. 9
§ 1.2.2 Centrale vraag	p. 10
§ 1.2.3 Deelvragen	p. 10
§ 1.3 Operationaliseren van begrippen	p. 11
§ 1.4 Onderzoeksmethode	p. 12
H. 2 Juridisch kader	p. 16
§2.1 Vereisten aansprakelijkheid onrechtmatige daad art. 6:162 BW	p. 16
H.3 Onderzoekresultaten	p. 25
§ 3.1 Inleiding	p. 25
§ 3.2 Feiten en omstandigheden die in de jurisprudentie worden aangevoerd voor het aantonen van de juridische causaliteit	p. 25
§ 3.2.1 Leeswijzer	p. 25
§ 3.3 De analyse	p. 26
§ 3.3.1 Lijnen die de Gerechtshoven volgen bij het vaststellen van de juridische causaliteit	p. 26
§ 3.3.2 Lijnen die de rechtbanken volgen bij het vaststellen van de juridische causaliteit	p. 28
§ 3.4 Uitspraken waarin geen juridisch causaal verband is vastgesteld	p. 31
§3.5 Voor – en tegenargumenten die door de partijen worden aangevoerd	p. 33
§3.6 Conclusie	p. 34
H. 4 Feiten en omstandigheden die in de dossiers van Mooyman & Partners Letselexpertise worden aangevoerd voor het aantonen van de juridische causaliteit	p. 34
§ 4.1 Leeswijzer	p. 34
§ 4.2 De analyse	p. 35
§ 4.3 Verweer van de tegenpartij tegen het aannemen van een juridisch causaal verband	p. 37
§ 4.4 Conclusie	p. 38
H. 5 De verschillen in de aangevoerde feiten en omstandigheden voor het aantonen van de juridische causaliteit tussen de dossiers en de jurisprudentie	p. 39
§ 5.1 Het aantonen van de juridische causaliteit in de jurisprudentie	p. 39

§ 5.2 Het aantonen van de juridische causaliteit in de dossiers van Mooyman & Partners Letselexpertise	p. 41
§ 5.3 Conclusie	p. 42
H. 6 De verschillen tussen de hoogte van de schadevergoedingen toegekend in de jurisprudentie ten opzichte van de toegekende schadevergoedingen in de dossiers van Mooyman & Partners Letselexpertise	p. 42
§ 6.1 De analyse	p. 43
§ 6.2 Conclusie	p. 44
H. 7 Conclusie	p. 45
§ 7.1 Beantwoording van de centrale vraag	p. 47
H. 8 Aanbevelingen	p. 50
Literatuurlijst	p. 52
Jurisprudentielijst	p. 53
Bijlage 1. Legenda jurisprudentieschema	p. 54
Bijlage 2. Jurisprudentieschema	p. 55
Bijlage 3. Samenvatting jurisprudentie	p. 103
Bijlage 4. Schema dossieronderzoek	p. 154

Mooyman & Partners Letselexpertise bv	
Kantooradres:	J.L. van Rijweg 68 2713 JA Zoetermeer
Postadres:	Postbus 7242 2701 AE Zoetermeer
Telefoon :	079-346.00.71
Fax/voicemail:	079-343.25.34
E-mail:	info@letselexpertise.nl

H.1 Inleiding

§ 1.1 Aanleiding onderzoek en probleemanalyse

Wanneer een ongeval heeft plaatsgevonden, kan het voorkomen dat het slachtoffer hier whiplash-achtige klachten aan overhoudt. Met het gevolg dat het slachtoffer hiervan schade ondervindt. Het gaat dan om letselschade. Deze schade kan verhaald worden in een civiele procedure op de tegenpartij. Om deze schade te verhalen moet de benadeelde partij aantonen dat de schade, de whiplash, het gevolg is van het ongeval op grond van artikel (art.) 6:162 Burgerlijk Wetboek. Er wordt dan van een causaal verband gesproken. Echter, is het bij een whiplash moeilijk om aan te tonen dat de klachten die de benadeelde partij ervaart zijn ontstaan als gevolg van het ongeval. Dit omdat de klachten niet concreet en waarneembaar zijn en niet tot een medische stoornis vallen te herleiden. Er ontbreekt zogezegd een medisch substraat. Neurologisch is een whiplash namelijk moeilijk aan te tonen omdat het vrijwel nooit zichtbaar is op foto's.¹

Van een medisch causaal verband is sprake wanneer de klachten van het slachtoffer objectiveerbaar en medisch verklaarbaar zijn als gevolg van het ongeval.² Nu het vaak moeilijk is om de medische causaliteit aan te tonen, moet gekeken worden naar een andere manier waarop de schade van een whiplash verhaald kan worden. Het ontbreken van een specifieke medische aantoonbare verklaring betekent niet dat er helemaal geen bewijs geleverd kan worden om het causale verband tussen het ongeval en de schade (de whiplash) vast te stellen. Indien komt vast te staan dat de whiplash-achtige klachten aanwezig, reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn, kan worden toegekomen aan de juridische toerekening van klachten. Dit wordt de juridische causaliteit genoemd.³

De vaststelling dat de klachten aanwezig zijn geeft op zich nog geen moeilijkheden. Maar wanneer zijn klachten reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven? Wat is reëel en wanneer is iets reëel? En wie stelt dit vast? Een medicus, een rechter of wellicht beide? Uit een artikel van het tijdschrift voor Vergoeding Personenschade blijkt dat de rechtbanken, Gerechtshoven en de Hoge Raad hier verschillend invulling aan geven.⁴

---

¹ F. de Jager, D. Geeraths, E. Reinders, *Verkeersrecht Artikelen*, VRA 2002, p. 42.

² *PIV Bulletin* 2, p. 8

³ HR 8 juni 2001, *NJ* 2001,433.

⁴ P. Oskam & A.M. Reitsma, *Tijdschrift voor Vergoeding Personenschade*, 2014 nummer 4 p. 112.

Eén van de voornaamste redenen waarom veel personenschadezaken over een whiplash gaan, is dat een derde van de verkeersongevallen in 2012 een ongeval met een whiplash betrof.⁵ Dit is echter niet de enige reden. Veel whiplashzaken leiden in de praktijk van de letselschade tot discussie.

Bij een aanzienlijk deel van de gevallen waarin de benadeelde stelt een whiplash te hebben opgelopen, blijkt sprake te zijn van een whiplash associated disorder (WAD) graad 1 en 2. Bij deze vorm van whiplash geeft de benadeelde aan klachten te hebben en dat deze klachten aanhouden, maar hier liggen geen aantoonbare beschadigingen van het zenuwstelsel aan ten grondslag. Zijn er wel beschadigingen aantoonbaar, dan is er sprake van een WAD graad 3 en 4. Deze gevallen leiden in de praktijk tot minder discussie.⁶ Nu de zaken waarbij er sprake is van een WAD graad 1 en 2 in de praktijk tot de meeste discussie leiden, zal deze gradatie van de whiplash centraal staan in dit onderzoek.

Dit soort WAD graad 1 en 2- zaken zijn voor het slachtoffer, maar ook voor de betrokken professionals zeer frustrerend. Voor een professional die werkzaam is in de letselschadebranche kan het traject wat doorlopen moet worden bij dit soort whiplashzaken langdurig en moeizaam verlopen. Daarnaast kan dit traject ook voor het slachtoffer erg belastend zijn.

Dit afstudeeronderzoek is uitgevoerd in opdracht van Mooyman & Partners Letselexpertise. Mooyman & Partners verleent juridische hulp aan slachtoffers bij het vaststellen en regelen van letselschades en hebben veel te maken met letselschadezaken waarin het slachtoffer een WAD graad 1 en 2 heeft opgelopen. Volgens mijn opdrachtgever ligt het probleem van de juridische causaliteit bij het feit dat de betalende partij moet betalen voor iets wat niet aangetoond wordt. Er zijn namelijk klachten en beperkingen die het slachtoffer ervaart, hoewel geen onderliggend letsel wordt gevonden dat aannemelijk maakt dat de klachten het gevolg van het ongeval zijn. De ervaring van mijn opdrachtgever is dan ook dat de tegenpartij hierdoor voor de medische causaliteit wil gaan en hij voor de juridische causaliteit. Dit leidt in de praktijk vaak tot discussie. Mijn opdrachtgever vraagt zich af hoe Mooyman & Partners het beste met deze situaties kan omgaan en hoe hij de juridische causaliteit aannemelijk genoeg kan maken zodat er minder ruimte ontstaat voor discussie tussen hem en de tegenpartij. Daarnaast is mijn opdrachtgever van mening dat hij een hogere schadevergoeding voor het slachtoffer kan verhalen indien hij het juridisch causale verband kan aantonen. Aangezien het aantonen van het medisch causaal verband bij een WAD graad 1 en 2 bijna onmogelijk is. De hoogte van de schadevergoeding hangt volgens mijn opdrachtgever samen met hoe sterk hij staat in het aanvoeren van de feiten en omstandigheden die nodig zijn voor het aantonen van de juridische causaliteit.

---

⁵ Stichting Personenschade, *Dynamiek met recht en rede, Jaarverslag 2012*, p. 11.

⁶ *PIV Bulletin 1*, p. 1 & 4.

In dit onderzoek hebben de volgende betrokkenen een rol gespeeld :

- De benadeelde partij → Degene die door een ongeval een whiplash en dus ook schade heeft opgelopen, oftewel het slachtoffer.
- De vorderende partij → Dit kan de benadeelde partij zelf zijn of de benadeelde partij kan worden vertegenwoordigd. Mooyman & Partners Letselexpertise treedt op als vertegenwoordiger van de benadeelde partij.
- De betalende partij → De verzekeringsmaatschappijen die voor de belangen van de schadeveroorzakende partij opkomen.

In het arrest Zwolsche Algemeene/De Greef is in 2001 voor het eerst duidelijk geworden dat een onderscheid dient te worden gemaakt tussen de medische en de juridische causaliteit. Dit is dan ook de aanleiding voor dit onderzoek. In dit arrest omschrijft het Hof het begrip stoornis niet alleen als 'stoornissen in de zin van medisch waarneembare beschadigingen, afwijkingen of gebreken' maar ook als klachten die naar hun aard subjectief zijn maar waarvan niettemin objectief vastgesteld kan worden dat zij aanwezig, reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn. Daarnaast heeft het Hof in dit arrest vastgesteld dat wanneer het gaat om een stoornis waarvan algemeen bekend is dat dit moeilijk of slechts in beperkte mate tot concreet waarneembare medische stoornissen valt te herleiden er geen al te hoge eisen kunnen worden gesteld aan het bewijs wat het (juridisch)causaal verband moet aantonen. Het komt erop neer dat indien er bij het slachtoffer weliswaar geen medisch aantoonbare directe oorzaak voor zijn gezondheidsklachten wordt aangetroffen en gezien het feit dat er aan deze bewijslevering geen al te hoge eisen mogen worden gesteld, dit ontbreken van die verklaring voor risico komt van de veroorzaker van het ongeval.⁷

Naast bovengenoemde uitspraak, zijn er ook richtlijnen die in Nederland gelden die vragen opwekken omtrent de juridische causaliteit. In Nederland geldt vanaf november 2007 een richtlijn voor het bepalen van beperkingen en het functieverlies bij neurologische aandoeningen. Tot aan 2007 gold een richtlijn waarin een zestal criteria was opgenomen waaraan moest zijn voldaan om te kunnen spreken van de diagnose postwhiplashsyndroom, wat een andere benaming voor WAD graad 1 en 2 is. Tevens kon daaraan een percentage van functieverlies worden gekoppeld. Indien aan alle criteria was voldaan werd de diagnose postwhiplashsyndroom gesteld ondanks het ontbreken van neurologische afwijkingen. Door middel van deze criteria hadden juristen enige houvast bij het vaststellen van een juridisch causaal verband. De vanaf 1 november 2007 geldende richtlijn bracht hier verandering in. In deze richtlijn werd het criterium van het toekennen van posttraumatisch functieverlies op grond van de klachten van het slachtoffer verlaten.

---

⁷ HR 8 juni 2001, NJ 2001,433.

Het zou namelijk niet te verdedigen zijn dat klachten zoals hoofdpijn, duizeligheid, vermoeidheid en concentratiestoornissen, die kenmerkend zijn voor het postwhiplashsyndroom, frequent voorkomen onder de bevolking zonder voorafgaand trauma.⁸

In december 2013 is er een nieuwe editie van de richtlijn verschenen waarin het voorgaande wederom als uitgangspunt geldt. Het op grond van de Nederlandse richtlijnen niet meer kunnen vaststellen van een percentage functieverlies leidt voor veel juristen tot de vraag hoe nu om moet worden gegaan met het vaststellen van een juridisch causaal verband in whiplashzaken.⁹

---

⁸ *PIV Bulletin 1*, p. 4.

⁹ P. Oskam & A.M. Reitsma, *Tijdschrift voor Vergoeding Personenschade*, 2014 nummer 4 p. 111 & 112.

§ 1.2 Doelstelling, Centrale vraag & Deelvragen

§ 1.2.1 Doelstelling

Het doel van mijn onderzoek is dat ik advies aan Mooyman & Partners Letsselexpertise geef over het bepalen van zijn strategie voor het aantonen van de juridische causaliteit en het vorderen van een zo hoog mogelijke schadevergoeding voor slachtoffers van WAD graad 1 en 2. Dit ga ik doen door middel van het in kaart brengen van de feiten en omstandigheden die in de jurisprudentie hebben geleid tot het vaststellen van de juridische causaliteit. Daarnaast door het in kaart brengen van hoe de behandeling van dossiers over WAD graad 1 en 2 momenteel verloopt bij mijn opdrachtgever. Door een vergelijking te maken tussen de jurisprudentie en de behandeling van de dossiers kan ik aanbevelingen doen aan de opdrachtgever over het behandelen van WAD graad 1 en 2-zaken en dan met name het aantonen van de juridische causaliteit waardoor er minder ruimte ontstaat voor discussie tussen de opdrachtgever en de tegenpartij.

De feiten en omstandigheden in de jurisprudentie over de juridische causaliteit wil ik gaan onderzoeken en analyseren aan de hand van de volgende topics :

- Soort ongeval;
- Soort klachten slachtoffer;
- Argumenten slachtoffer;
- Verweer tegenpartij;
- Rechtsvraag;
- Wel of geen juridisch causaal verband ?;
- Conclusie onderbouwing rechter;
- Hoogte schadevergoeding.

De dossiers die betrekking hebben op WAD graad 1 en 2 wil ik gaan onderzoeken en analyseren aan de hand van de volgende topics :

- Soort ongeval;
- Soort klachten van het slachtoffer;
- Hoogte toegekende schadevergoeding;
- Onderbouwing schadevergoeding van het slachtoffer ;
- Tegenargumenten van de betalende partij over de juridische causaliteit.

Om erachter te komen wat een zo hoog mogelijke schadevergoeding is voor het slachtoffer met een WAD graad 1 en 2 ga ik de hoogtes van de schadevergoedingen uit de jurisprudentie en uit de dossiers met elkaar vergelijken.

Hierbij ga ik ook onderzoeken welke feiten en omstandigheden zijn aangevoerd voor het aantonen van de juridische causaliteit. Door deze vergelijking kan ik Mooyman & Partners adviseren of zij een hogere schadevergoeding moeten inzetten of juist niet en welke argumenten zij daarvoor moeten aanvoeren.

§ 1.2.2 Centrale vraag

Welk advies kan er aan Mooyman & Partners Letselexpertise gegeven worden gegeven ten aanzien van het aantonen van de juridische causaliteit en (een zo hoog mogelijke) schadevergoeding te vorderen voor slachtoffers met whiplash associated disorder graad 1 en 2 aan de hand van jurisprudentie- en dossieronderzoek?

§ 1.2.3 Deelvragen

1. Wat is er in de wet geregeld over het verhalen van schade op een derde ?
2. Wat is de juridische causaliteit en wat is de problematiek rondom de juridische causaliteit ?
3. Welke feiten en omstandigheden worden er in de jurisprudentie aangevoerd voor het aantonen van de juridische causaliteit ?
4. Welke feiten en omstandigheden worden er in de dossiers van Mooyman & Partners Letselexpertise aangevoerd voor het aantonen van de juridische causaliteit ?
5. Wat is het verschil tussen de aangevoerde feiten en omstandigheden in de dossiers van Mooyman & Partners Letselexpertise en in de jurisprudentie ?
6. Wat zijn de verschillen in de hoogte van de schadevergoedingen in de jurisprudentie ten opzichte van hoogte van de schadevergoedingen in de dossiers van Mooyman & Partners Letselexpertise ?

§ 1.3 Operationaliseren van begrippen

Whiplash

Bij een whiplash wordt het hoofd ten opzichte van de romp heftig heen en weer geslingerd door een ongeval. Hierdoor kunnen beschadigingen optreden in de halswervelkolom, overige halsstructuren, in het aangezicht en in de halsruggenmerg en hersenen met hersenstam.¹⁰

Postwhiplashsyndroom

Het postwhiplashsyndroom, ook wel bekend als whiplash-associated disorders (WAD) graad 1 en 2, bestaat uit klachten na een ongeval zoals nekpijn, hoofdpijn en vermoeidheid zonder duidelijke neurologische aandoening.¹¹

Objectiveerbaar letsel

In dit onderzoek wordt onder objectiveerbaar letsel verstaan: Letsel ten aanzien waarvan een neurologische afwijking is gevonden.¹²

Zo hoog mogelijke schadevergoeding

In dit onderzoek wil ik gaan bekijken wat een zo hoog mogelijke schadevergoeding is voor slachtoffers met een WAD graad 1 en 2 wat Mooyman & Partners Letselexpertise kan vorderen bij de tegenpartij. Door de jurisprudentie met de dossiers te gaan vergelijken, hoop ik een beeld te kunnen vormen van welke hoogte van schadevergoeding per type klacht past en dus maximaal is voor dat soort klachten.

---

¹⁰ 'Wat is whiplash?', *Whiplashstichting Nederland*, Whiplashstichting.nl (zoek op *Whiplash*).

¹¹ *Medisch Contact* 2007, nr. 50, p. 2061

¹² Rb 1 mei 2002, ECLI:NL:RBZUT:2002:AE2139.

§ 1.4 Onderzoeksmethode

1. Wat is er in de wet geregeld over het verhalen van schade op een derde ?

Deze deelvraag heb ik beantwoord onder het kopje 'juridische achtergrond'. In de juridische achtergrond staat uitgewerkt op grond waarvan een slachtoffer van een whiplash zijn of haar schade kan verhalen op de tegenpartij. Daarnaast staat in de juridische achtergrond ook vermeld aan welke voorwaarden moet zijn voldaan om met succes een schadevergoeding te krijgen. Deze informatie heb ik verworven door het lezen van literatuur. Daarnaast heb ik ook de wetgeving bestudeerd welke over het verhalen van schade gaat. Het betreft hier boek zes van het Burgerlijk Wetboek.

2. Wat is de juridische causaliteit en wat is de problematiek rondom de juridische causaliteit ?

Deze deelvraag heb ik voor een groot deel beantwoord in de probleemanalyse. In de probleemanalyse staat uitgewerkt wat de juridische causaliteit is en welke problemen zich hierbij voordoen. Deze informatie heb ik verworven door het lezen van vakliteratuur over letselschade en jurisprudentie over de juridische causaliteit. Op www.rechtspraak.nl heb ik gezocht op "juridisch causaal verband".

Ik heb 167 uitspraken gevonden. Deze uitspraken heb ik globaal doorgenomen en de relevante uitspraken heb ik eruit gehaald. Ik heb 26 uitspraken over gehouden waarin de juridische causaliteit staat gedefinieerd en welke tevens over een whiplash gaat. De informatie over de problematiek rondom de juridische causaliteit heb ik gevonden in vaktijdschriften. Om een volledig antwoord op deze deelvraag te kunnen geven, zal ik eerst jurisprudentie- en dossieronderzoek moeten verrichten om er zo achter te komen wat in de praktijk de problemen zijn van de juridische causaliteit.

3. Welke feiten en omstandigheden worden er in de jurisprudentie aangevoerd voor het aantonen van de juridische causaliteit ?

Deze deelvraag ga ik beantwoorden doormiddel van jurisprudentieonderzoek. De 26 uitspraken die ik op www.rechtspraak.nl heb ik gevonden, ga ik onderzoeken aan de hand van de topics zoals omschreven onder het kopje 'doelstelling'. Ik heb voor deze topics gekozen om de volgende redenen:

- Soort ongeval → Door het soort ongeval in de uitspraken te vergelijken, kan ik zien of er een bepaald soort ongeval is waarvan de rechter sneller de juridische causaliteit aanneemt.
- Soort letsel slachtoffer → Door het letsel van de slachtoffers in de uitspraken met elkaar te vergelijken, kan ik zien of de rechter bij een bepaald soort letsel eerder de juridische causaliteit toekent of niet. Hierdoor kan ik tevens een beeld krijgen over de hoogte van de schadevergoeding per type klacht.

- Argumenten slachtoffer → Door in de uitspraken te kijken naar de argumenten van het slachtoffer, kan ik zien wat het slachtoffer aanvoert wat ertoe leidt dat de rechter het juridisch causale verband aanneemt. Tevens kan ik zien bij welke argumenten de rechter geen juridisch causaal verband aanneemt. Als ik dan een beeld heb van wanneer de rechter wel of niet overstag gaat, kan ik Mooyman & Partners adviseren over het aanvoeren van de feiten en omstandigheden voor het aantonen van de juridische causaliteit in een zaak over een WAD graad 1 en 2.
- Verweer tegenpartij → Door de argumenten van de tegenpartij in de verschillende uitspraken met elkaar te vergelijken, kan ik zien wanneer de tegenpartij in het gelijk wordt gesteld en de rechter dus geen juridisch causaal verband aanneemt. Daarnaast kan ik ook zien wanneer de rechter voorbij gaat aan het verweer van de tegenpartij en er wel een juridisch causaal verband wordt aangenomen. Door het verweer van de tegenpartij te vergelijken met elkaar, kan ik Mooyman & Partners adviseren over welk verweer zij van de tegenpartij kunnen verwachten en wat zij kunnen aanvoeren tegen het verweer van de tegenpartij.
- Rechtsvraag → Deze topic heb ik gekozen voor de verduidelijking. Hierdoor kan de lezer van mijn afstudeeronderzoek in een oogopslag zien waar het in de betreffende uitspraak omgaat.
- Wel of geen juridisch causaal verband → Ik heb deze topic gebruikt zodat de lezer van mijn afstudeeronderzoek niet in de betreffende uitspraak hoeft te gaan zoeken of er wel of geen sprake is van een juridisch causaal verband maar dat het in een keer te zien is.
- Onderbouwing conclusie rechter → Ik heb voor deze topic gekozen zodat ik in de verschillende uitspraken kan vergelijken op basis waarvan de rechter de juridische causaliteit aanneemt. Dit helpt mij met het adviseren van Mooyman & Partners Letselexpertise om zo goed mogelijk de feiten en omstandigheden aan te tonen die nodig zijn voor de juridische causaliteit.
- Hoogte schadevergoeding → Door de hoogtes van de schadevergoedingen in de verschillende uitspraken met elkaar te vergelijken, hoop ik een beeld te kunnen vormen bij wat voor soort klachten een bepaalde schadevergoeding wordt toegekend.

Daarnaast wil ik hoogtes van de schadevergoedingen uit de jurisprudentie vergelijken met de hoogtes van de schadevergoedingen uit de dossiers van Mooyman & Partners Letselexpertise, zodat ik kan zien of er verschil in zit. Op deze manier kan ik Mooyman & Partners Letselexpertise adviseren over het vorderen van de hoogte van de schadevergoeding.

4. Welke feiten en omstandigheden worden in de dossiers van Mooyman & Partners Letselexpertise aangevoerd voor het aantonen van de juridische causaliteit ?

Deze vraag ga ik beantwoorden aan de hand van de topics die staan omschreven onder het kopje 'Doelstelling'. Ik heb voor deze topics gekozen om de volgende redenen :

- Soort ongeval → Door te vergelijken om wat voor soort ongeval het gaat, kan ik zien of er een bepaald ongeval is waarbij de juridische causaliteit eerder/makkelijker aangetoond kan worden.
- Soort klachten slachtoffer → Door de verschillende soorten klachten in de dossiers met elkaar te vergelijken, kan ik zien bij wat voor soort klachten de tegenpartij het juridisch causale verband aanwezig acht en bij wat voor soort klachten niet.
- Hoogte toegekende schadevergoeding → Ik ga de hoogte van de schadevergoedingen in de verschillende dossiers en verschillende klachten met elkaar vergelijken. Dit is van belang zodat ik Mooyman & Partners Letselexpertise kan adviseren over de vordering van de hoogte van de schadevergoeding.
- Onderbouwing schadevergoeding van het slachtoffer ten aanzien van de juridische causaliteit → Door de argumenten van het slachtoffer/ belangenbehartiger in de verschillende dossiers met elkaar te vergelijken, kan ik zien bij welke argumenten de tegenpartij het juridisch causale verband aanwezig acht en bij welke argumenten niet. Door deze gegevens met elkaar te vergelijken kan ik Mooyman & Partners adviseren over het aanvoeren van bewijs voor het aantonen van de juridische causaliteit.
- Tegenargumenten van de betalende partij ten aanzien van de juridische causaliteit → Door deze topic in de verschillende dossiers met elkaar te vergelijken, kan ik zien waar de discussies in de dossiers nou werkelijk omgaan en waar de tegenpartij en het slachtoffer/belangenbehartiger vastlopen. Aan de hand van deze informatie kan ik Mooyman & Partners Letselexpertise adviseren over het aanvoeren van argumenten om de juridische causaliteit aan te tonen en zo discussies met de tegenpartij minder lang te laten voortduren.

Ik heb negen relevante dossiers van Mooyman & Partners Letselexpertise die ik ga gebruiken voor mijn afstudeeronderzoek. In het bestand van Mooyman & Partners Letselexpertise zijn, volgens de heer Mooyman zelf, in het totaal ongeveer 1100 aanmeldingen van whiplashdossiers. Op jaarbasis zijn dit enkele honderden. Van het aantal whiplashdossiers over 2014 zijn er 206 waarin slachtoffers een whiplash hebben opgelopen. Ik ben dan ook eerst zelf in het bestand van Mooyman & Partners Letselexpertise gaan zoeken naar whiplashdossiers waarin de discussie over de juridische causaliteit speelt. Ik heb aan het hoofd van de letselschade behandelaars gevraagd hoe ik het beste kon zoeken. Hij vertelde mij dat het geen doen is om zelf te zoeken. In overleg met hem heb ik een e-mail gestuurd naar alle behandelaars en gevraagd of zij ieder uit hun eigen bestand relevante dossiers naar mij konden sturen. Uiteindelijk zijn het zeven dossiers geworden. De reden van dit aantal is dat veel discussies tijdens bezoeksafspraken worden gevoerd en niet op papier staan. Ik kan dan ook veel discussies niet in dossiers terugvinden. De zeven dossiers die ik van drie verschillende behandelaars heb gekregen zijn wel relevant want daarin wordt de discussie met de tegenpartij over de juridische causaliteit op papier gevoerd.

5. Wat is het verschil tussen de aangevoerde feiten en omstandigheden in de dossiers van Mooyman & Partners Letselexpertise en in de jurisprudentie ?

Deze deelvraag ga ik beantwoorden door de feiten en omstandigheden in de dossiers te vergelijken met de feiten en omstandigheden in de jurisprudentie. Dit ga ik doen door de topics van de dossiers die overeenkomen met de topics van de jurisprudentie naast elkaar te leggen en te kijken of ik verschillen of overeenkomsten kan ontdekken in de manier hoe de juridische causaliteit wordt aangetoond.

6. Wat zijn de verschillen in de hoogte van de schadevergoedingen in de jurisprudentie ten opzichte van hoogte van de schadevergoedingen in de dossiers van Mooyman & Partners Letselexpertise ?

Deze vraag ga ik beantwoorden aan de hand van dossier- en jurisprudentieonderzoek. Ik ga in de jurisprudentie over de juridische causaliteit onderzoeken wat de hoogtes zijn van de schadevergoedingen en aan de hand waarvan deze hoogtes zijn bepaald. Daarnaast ga ik in de dossiers over de juridische causaliteit van Mooyman & Partners Letselexpertise onderzoeken hoe hoog de schadevergoeding is voor patiënten met een WAD graad 1 en 2.

Als ik de uitkomsten van de jurisprudentie en de dossiers analyseer en naast elkaar leg, kan ik een beeld vormen van hoe hoog Mooyman & Partners Letselexpertise de schadevergoeding kan inzetten.

H. 2 Juridisch kader

Wanneer iemand schade lijdt wat door een ander wordt veroorzaakt, kan dit in sommige gevallen op de andere partij worden verhaald. Deze gevallen zijn in het kader van de letselschade : de onrechtmatige daad (art. 6:162 BW) en de wanprestatie (art. 6:74 BW). Voordat er bij letselschade tot vergoeding van de schade over kan worden gegaan, moet het verband worden aangetoond tussen het ongeval en de geleden schade. Dit wordt het causaal verband genoemd. Bij de wanprestatie is dit op te maken uit de tekst van het artikel door het woord 'daardoor' en bij de onrechtmatige daad uit het woord 'dientengevolge'.¹³ Wanneer een slachtoffer van een ongeval een whiplash heeft opgelopen, kan hij of zij deze schade verhalen op grond van de onrechtmatige daad. Derhalve zal de onrechtmatige daad centraal staan in dit afstudeeronderzoek.

In dit hoofdstuk zal de wettelijke regeling omtrent de onrechtmatige daad verder worden uitgewerkt. Hierbij zullen de vereisten aan bod komen waaraan voldaan moet zijn om de schade op grond van de onrechtmatige daad vergoed te krijgen. Daarnaast zullen ook de verschillende vormen van schade worden uitgewerkt die iemand kan oplopen als gevolg van een onrechtmatige daad.

2.1 Vereisten aansprakelijkheid onrechtmatige daad art. 6:162 BW

Door het handelen of nalaten, kan er schade worden veroorzaakt bij een ander. Hieruit vloeit een verbintenis voort, de onrechtmatige daad. De schade die is veroorzaakt, moet worden vergoed door de schuldenaar aan de schuldeiser indien er aan vijf vereisten is voldaan :

1. Onrechtmatig handelen/nalaten;
2. Toerekenbaarheid;
3. Schade;
4. Causaal verband;
5. Relativiteit

1. Onrechtmatig handelen/nalaten.

De eerste voorwaarde uit de wet is de onrechtmatigheid. Op basis van art. 6:162 BW zijn er drie onrechtmatige gedragingen :

- Een inbreuk op een recht;
- Een doen of nalaten in strijd met een wettelijke plicht;
- Een doen of nalaten in strijd met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt.

---

¹³ C. Assers, A.S. Hartkamp, C.H Sieburgh, *Handleiding tot de beoefening van het Nederlands burgerlijk recht, Verbintenissenrecht*, Deventer: Kluwer B.V. 2010, p.36 nr. 47.

De laatste gedraging wordt ook wel, “het schenden van een ongeschreven gedragsnorm”, genoemd. Deze normen zijn niet wettelijk vastgelegd. Dit houdt in dat een verantwoordelijk burger van deze maatschappij rekening houdt met de belangen van een ander. De verantwoordelijke burger moet er alles aan doen wat *redelijkerwijs* mogelijk is om geen schade bij anderen te veroorzaken.

Van de tweede gedraging, in strijd met een wettelijke plicht, is sprake in alle gevallen wanneer iemand een wettelijke plicht overtreedt. Bijvoorbeeld een dief die iets steelt.

De laatste grond welke in de wet als eerste wordt genoemd is het inbreuk maken op een recht. Het gaat bij deze gedragingen om inbreuk op subjectieve rechten. Objectieve rechten zijn regels die in het algemeen gelden voor alle rechtssubjecten. Een subjectief recht heeft betrekking op één rechtssubject en één bepaalde zaak. Een voorbeeld hiervan : *Kim heeft een eigendomsrecht op haar CD*. Door een kras op de CD van Kim te maken, wordt er inbreuk gemaakt op haar eigendomsrecht.

Art. 6:162 lid 1 BW bevat een negatief geformuleerde voorwaarde : Iemand is niet aansprakelijk op grond van een onrechtmatige daad wanneer hij een geslaagd beroep kan doen op een rechtvaardigingsgrond¹⁴. Een aantal rechtvaardigingsgronden zijn : Noodweer¹⁵, overmacht¹⁶ of handelen op grond van een ambtelijk bevel.¹⁷

2. Toerekenbaarheid.

Toerekening is het verband tussen de daad en de dader. De toerekenbaarheid aan de dader vindt plaats indien zij te wijten is aan zijn schuld of aan een oorzaak die krachtens de wet of de in het verkeer geldende opvattingen voor zijn rekening komt. Het gaat er bij de toerekening dus om of we de daad, de dader kunnen aanrekenen en niet om de toerekening van de schade.¹⁸ Onrechtmatigheid heeft dus betrekking op de daad en toerekenbaarheid heeft betrekking op de dader. Er zijn echter een aantal schulduitsluitingsgronden zoals noodweerexces¹⁹, psychische overmacht²⁰ en een onbevoegd gegeven ambtelijk bevel.²¹

---

¹⁴ I. Timmerman & A.L.A.M. Paffen, *Verbintenissenrecht begrepen*, Amsterdam: Boom Juridische uitgevers 2011, p. 223.

¹⁵ Noodweer artikel 41 lid 1 Wetboek van Strafrecht

¹⁶ Overmacht artikel 40 Wetboek van Strafrecht

¹⁷ Bevoegd ambtelijk bevel artikel 43 lid 1 Wetboek van Strafrecht

¹⁸ I. Timmerman & A.L.A.M. Paffen, *Verbintenissenrecht begrepen*, Amsterdam: Boom Juridische uitgevers 2011, p.229.

¹⁹ Noodweerexces artikel 42 lid 2 Wetboek van Strafrecht

²⁰ Psychische overmacht artikel 40 Wetboek van Strafrecht

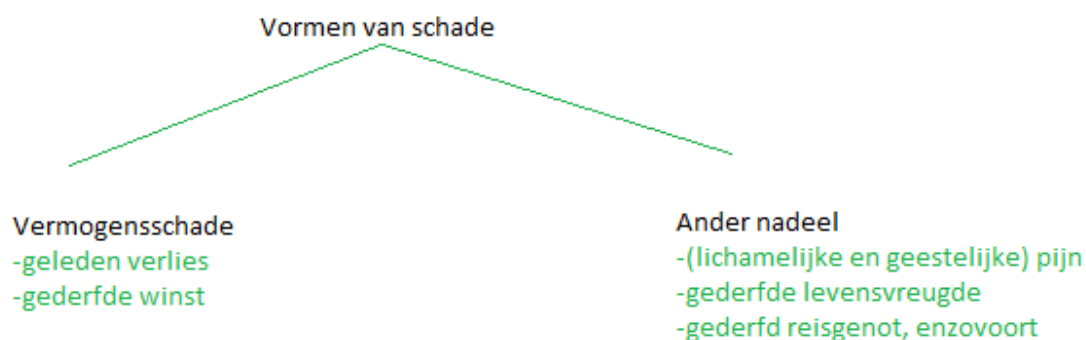
²¹ Onbevoegd ambtelijk bevel artikel 43 lid 2 Wetboek van Strafrecht

3. Schade.

Een verbintenis tot schadevergoeding op grond van een onrechtmatige daad ontstaat pas als er door een doen of nalaten schade is ontstaan. Maar er moet wel een causaal verband zijn tussen de geleden schade en de onrechtmatige daad.

Anders gezegd moet de onrechtmatige daad de voorwaarde zijn zonder welke het gevolg (de schade) niet zou intreden. Dit wordt het *condicio sine qua non*-verband genoemd. Bij veel onrechtmatige daden is de schade relatief eenvoudig vast te stellen. Bijvoorbeeld bij een zaak als een auto, kun je van de buitenkant goed zien wat de schade is, en zo niet kan de auto uit elkaar worden gehaald. Het begrip zaakschade zal verder in dit hoofdstuk nog aan bod komen. Daarbij komt dat een auto geen gevoel heeft wat geen rol speelt bij het vaststellen van de ernst van de schade. Wanneer iemand een whiplash als schade heeft opgelopen door bijvoorbeeld een verkeersongeval, is de schade niet eenvoudig vast te stellen. Bij een whiplash is van buitenaf of op foto's niet goed te zien of, en hoe ernstig de schade is.²² Daarbij komt ook het gevoel van het slachtoffer kijken. Elke persoon ervaart letsel op een andere manier. Het is dus subjectief.²³ De één gaat bijvoorbeeld wel met een gebroken teen voetballen en de ander zit liever met zijn of haar been omhoog thuis op de bank.

Voor het vaststellen van de omvang van de schade wordt de leer van de redelijke toerekening gevolgd. Dit houdt in dat ook als er aansprakelijkheid wordt aangenomen, alleen de schade vergoed moet worden die redelijkerwijs kan worden toegerekend. Schade die opzettelijk is veroorzaakt, zal eerder worden toegerekend dan schade die onopzettelijk is veroorzaakt. Deze begrippen worden verder hieronder punt 4 verder toegelicht.²⁴ Er zijn verschillende vormen van schade. Het belangrijkste onderscheid wat de wet maakt is tussen vermogensschade en ander nadeel.

Figuur 1 Schema vormen van schade

²² F. de Jager, D. Geeraths, E. Reinders, *Verkeersrecht Artikelen*, VRA 2002, p. 42.

²³ HR 8 juni 2001, *NJ* 2001,433.

²⁴ I. Timmerman & A.L.A.M. Paffen, *Verbintenissenrecht begrepen*, Amsterdam: Boom Juridische uitgevers 2011, p.213-214 & 224-226.

Vermogensschade

In art. 6:96 lid 1 BW staat vermeld dat vermogensschade bestaat uit geleden verlies en gederfde winst. Geleden verlies houdt in een vermindering van je vermogen.

Wanneer een zaak, zoals je auto, beschadigd, is dat dus geleden verlies. Wanneer je een vermeerdering van je vermogen misloopt spreken we van gederfde winst. Een architect die een opdracht misloopt, lijdt schade in de vorm van gederfde winst. Een andere vorm van gederfde winst is renteverlies. Als iemand een geldsom te laat terugbetaalt, betekent dit dat je dit bedrag niet op je spaarrekening hebt kunnen zetten in de periode dat je het ten onrechte niet hebt ontvangen.

Lid 2 van art. 6:96 BW geeft aan welke kosten ook onder vermogensschade kunnen worden gerekend:

sub a → redelijke kosten ter voorkoming of beperking van de schade die als gevolg van de schadeveroorzakende gebeurtenis worden gemaakt (*bijvoorbeeld de supermarkt roept na het uitvallen van de installatie extra oproepkrachten op die de producten uit de vriesvakken halen en het ijs verwijderen, zodat er geen smeltwater uit de vriesvakken de winkel inloopt.*²⁵);²⁶

sub b → redelijke kosten ter vaststelling van schade en aansprakelijkheid (*bijvoorbeeld de supermarkt die een expert en een juridisch adviseur inroepen om de schade te bepalen.*²⁷);²⁸

sub c → redelijke kosten ter verkrijging van voldoening buiten rechte (*Bijvoorbeeld kosten maken voor het versturen van juridische stukken, zoals een ingebrekestelling*²⁹).³⁰

Er wordt ook nog een onderscheid gemaakt tussen de verschillende objecten waaraan schade is toegebracht. Schade aan zaken wordt zaakschade genoemd en schade aan personen, personenschade. Personenschade komt vaak voor bij verkeersongevallen. Dit kan bestaan uit vermogensschade zoals medische kosten die zijn gemaakt en misgelopen inkomsten. Daarnaast kan personenschade ook bestaan uit ander nadeel. Dit is een vergoeding voor de geleden pijn.

Ander nadeel

Art. 6:95 BW bepaalt dat schade die bestaat uit ander nadeel alleen voor vergoeding in aanmerking komt voor zover de wet hier aanspraak op geeft.

---

²⁵ I. Timmerman & A.L.A.M. Paffen, *Verbintenissenrecht begrepen*, Amsterdam: Boom Juridische uitgevers 2011, p. 255.

²⁶ Artikel 6:96 lid 2 sub a Burgerlijk Wetboek.

²⁷ I. Timmerman & A.L.A.M. Paffen, *Verbintenissenrecht begrepen*, Amsterdam: Boom Juridische uitgevers 2011, p. 255.

²⁸ Artikel 6:96 lid 2 sub b Burgerlijk Wetboek.

²⁹ I. Timmerman & A.L.A.M. Paffen, *Verbintenissenrecht begrepen*, Amsterdam: Boom Juridische uitgevers 2011, p. 255 & 256.

³⁰ Artikel 6:96 lid 2 sub c Burgerlijk Wetboek.

Een ander woord voor ander nadeel is immateriële schade of smartengeld. Ander nadeel kan bestaan uit lichamelijk letsel (*bijvoorbeeld het oplopen van een whiplash bij een verkeersongeval*), geestelijke pijn of gederfde levensvreugde.

In art. 6: 106 lid 1 sub a tot en met c wordt een limitatieve opsomming gegeven van de belangrijkste gevallen waarin ander nadeel kan worden vergoed.

Sub a → Wanneer de schade opzettelijk is veroorzaakt en de veroorzaker het oogmerk had dit ander nadeel toe te brengen dan kan ander nadeel in ieder geval worden vergoed. *Bijvoorbeeld een mevrouw is heel erg boos op haar ex-man.*

Zij maakt bewust zijn viool kapot omdat zij weet dat hij zielsveel van deze viool hield. Zij maakt de viool dus kapot met het oogmerk om haar ex-man te kwetsen. De schade die hierdoor ontstaat wordt affectieschade genoemd. Dit is ander nadeel en een vast begrip voor het verliezen van iets of iemand die je lief hebt. Een vergoeding van affectieschade is momenteel nog zeldzaam in ons recht. Er bestaan wel plannen om deze mogelijkheid te verruimen wanneer nabestaanden lijden door het overlijden van een geliefde.³¹

Sub b → Indien de benadeelde lichamelijk letsel heeft opgelopen, in zijn eer of goede naam is geschaad of op andere wijze in zijn persoon is aangetast. Met lichamelijk letsel wordt bedoeld alle schade aan de gezondheid. Gezondheidsschade kan enerzijds bestaan uit bijvoorbeeld een gebroken been, snijwonden of een whiplash en anderzijds uit meer sluipende aantastingen van de gezondheid, zoals kanker of besmetting met een legionellabacterie. Onder aantasting van eer of goede naam valt onder andere de schade die iemand oploopt doordat hij ten onrechte wordt zwartgemaakt. Op andere wijze in zijn persoon aangetast, kan bestaan uit geestelijk letsel. Het moet hierbij wel gaan om ernstige vormen van psychisch letsel zoals bijvoorbeeld een trauma. Een onterechte en willekeurige vrijheidsbeneming door justitie of een inbreuk op je privacy kan ook betekenen dat iemand op andere wijze in zijn persoon is aangetast.³²

Sub c → Indien het nadeel is gelegen in aantasting van de nagedachtenis van een overledene en toegebracht is aan de niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot, de geregistreerde partner of een bloedverwant tot in de tweede graad van de overledene, mits de aantasting plaatsvond op een wijze die de overledene, ware hij nog in leven geweest, recht zou hebben gegeven op schadevergoeding wegens het schaden van zijn eer of goede naam.³³

---

³¹ Artikel 6:106 lid 1 sub a Burgerlijk Wetboek.

³² Artikel 6:106 lid 1 sub b Burgerlijk Wetboek.

³³ Artikel 6:106 lid 1 sub c Burgerlijk Wetboek.

Kort gezegd houdt dit in dat wanneer de nagedachtenis van een overleden persoon wordt aangetast op een manier waardoor hij (de overledene) recht zou hebben op een schadevergoeding als hij nog in leven zou zijn, kan ander nadeel worden vergoed.

Naast de bovengenoemde schades bestaat er ook nog overlijdensschade en shockschade. Deze twee soorten schade spelen geen rol in dit onderzoek en zullen dan ook buiten beschouwing worden gelaten.³⁴

4.Causaliteit.

Wanneer er een ongeval plaatsvindt, kan er onderscheid worden gemaakt tussen de medische en de juridische causaliteit. Dit zijn twee verschillende begrippen. In het arrest Zwolsche Algemeene/De Greef heeft het Hof in 2001 de klachten juridisch aan het ongeval toegerekend terwijl er medisch geen sprake was van objectiveerbaar letsel. In dit arrest is er door de rechtbank uitgegaan van de diagnose postwhiplashsyndroom bij de benadeelde partij.³⁵ Het postwhiplashsyndroom, ook wel bekend als whiplash-associated disorders (WAD) graad 1 en 2, bestaat uit klachten na een ongeval zoals nekpijn, hoofdpijn en vermoeidheid zonder duidelijke neurologische aandoening.³⁶

Kenmerkend voor de klachten die bij dit syndroom horen is dat ze moeilijk objectiveerbaar zijn omdat een medisch (neurologisch) substraat ontbreekt. Dit betekent dat een arts of specialist geen erkend ziektebeeld kan vaststellen bij de klachten die het slachtoffer heeft.³⁷ Volgens het arrest Zwolsche Algemeene/De Greef kunnen daarom aan het bewijs voor het bestaan van deze klachten geen al te hoge eisen meer worden gesteld. Indien het bestaan van de (subjectief beleefde) klachten objectief kan worden vastgesteld is dat voldoende voor het aantonen van het causaal verband. Hiervoor moeten de klachten reëel zijn, dus niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven. Als het bestaan van de klachten vervolgens is komen vast te staan, dient er een vergelijking te worden gemaakt tussen de situatie met ongeval en de situatie zonder ongeval. Uit de onderzoeksresultaten zal moeten blijken wie vaststelt dat de klachten van het slachtoffer bestaan. Indien voor het ongeval de gezondheidsklachten nog niet bestonden maar deze op zich wel door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en een alternatieve verklaring voor de gezondheidsklachten ontbreekt, zal het bewijs van het causaal verband daarmee veelal geleverd zijn.³⁸

Ter illustratie voor het onderscheid tussen de medische en de juridische causaliteit zal ik een voorbeeld schetsen :

---

³⁴ I. Timmerman & A.L.A.M. Paffen, *Verbintenissenrecht begrepen*, Amsterdam: Boom Juridische uitgevers 2011, p.253-260.

³⁵ HR 8 juni 2001, ECLI:NL:HR:2001:AB2054.

³⁶ *Medisch Contact* 2007, nr. 50, p. 2061

³⁷ F. de Jager, D. Geeraths, E. Reinders, *Verkeersrecht Artikelen*, VRA 2002, p. 42.

³⁸ HR 8 juni 2001, ECLI:NL:HR:2001:AB2054.

Door een verkeersongeval raakt meneer Visser arbeidsongeschikt. Hij kan door het ongeval niet meer functioneren op zijn werk en hij wordt ontslagen. Hierdoor krijgt hij psychische problemen en het gaat steeds slechter met hem. Het gaat zo slecht met hem dat hij geen andere uitweg ziet dan zijn leven proberen te beëindigen. Deze poging mislukt en hij wordt naar het ziekenhuis gebracht. Door een verkeerd infuus heeft meneer Visser een dystrofie opgelopen. Een medicus zou in deze zaak zeggen dat de medische causaliteit het infuus is geweest. Door het infuus heeft meneer Visser de dystrofie opgelopen. Juridisch gezien kan de dystrofie aan het verkeersongeval worden toegewezen. Als het ongeval niet was gebeurd, was meneer Visser niet ontslagen, had hij geen psychische klachten ontwikkeld en zou hij niet in het ziekenhuis terecht zijn gekomen waardoor hij geen infuus zou hoeven krijgen.

Conditio sine qua non beginsel.

“De onrechtmatige daad moet de conditio sine qua non zijn voor de schade”. Oftewel kan de vraag, was de schade ook ingetreden wanneer het ongeval niet was gebeurd, ontkennend worden beantwoord?³⁹ Dan is er sprake van het conditio sine qua non beginsel. Het beginsel dient als een ondergrens voor het vaststellen van de aansprakelijkheid. Wanneer er geen verschil zou worden gemaakt tussen de verschillende oorzaken, zou de veroorzaker van het ongeval voor alle schade aansprakelijk kunnen worden gesteld. Ook wanneer de schade onaannemelijk of een samenloop van omstandigheden is, zoals in het voorbeeld van meneer Visser.⁴⁰

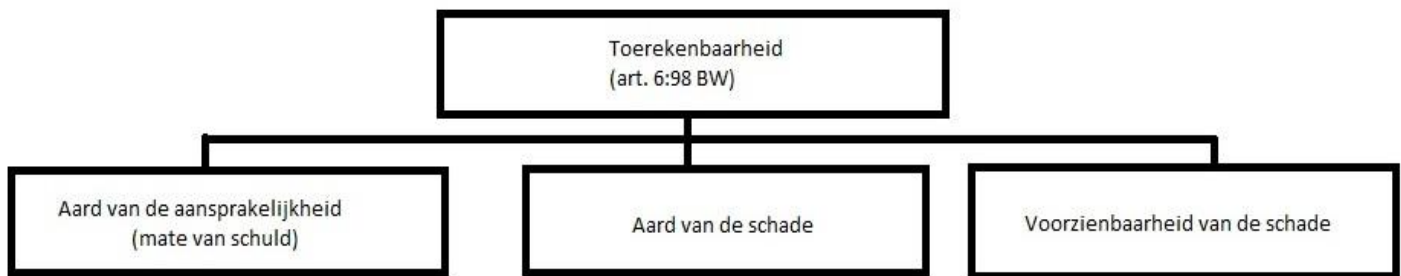
Redelijke toerekening

De leer van de redelijke toerekening houdt in, dat ook al wordt de aansprakelijkheid aangenomen, alleen die schade vergoed moet worden die redelijkerwijs kan worden toegerekend. In art. 6:98 BW is theorie van de redelijke toerekening neergelegd: *Voor vergoeding komt slechts in aanmerking schade die in zodanig verband staat met de gebeurtenis waarop de aansprakelijkheid van de schuldenaar berust, dat zij hem, mede gezien de aard van de aansprakelijkheid en van de schade, als een gevolg van deze gebeurtenis kan worden toegerekend.* Wat is nu redelijk bij het vaststellen van de omvang van de schade? Hiervoor zijn verschillende criteria ontwikkeld.

---

³⁹I. Timmerman & A.L.A.M. Paffen, *Verbintenissenrecht begrepen*, Amsterdam: Boom Juridische uitgevers 2011, p.225

⁴⁰T. Balthazar & H. Bocken & I. Boone & e.a., *Aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen-Apeldoorn: Maklu 2004, p.53.

Figuur 2 Schema Toerekenbaarheid

41

Aard van de aansprakelijkheid

Naast de voorzienbaarheid zal de rechter ook kijken naar de aard van de aansprakelijkheid bij het toerekenen van de schade. Indien de schade opzettelijk door iemand is veroorzaakt, zal deze vele malen eerder worden toegerekend dan wanneer schade onopzettelijk wordt veroorzaakt. Wanneer je iets opzettelijk doet, is het redelijk om volledig aansprakelijk te worden gehouden voor de gevolgen.

Aard van de schade

De aard van de schade is in de rechtspraak erg van belang. Beschadiging van een zaak is makkelijker vast te stellen en meer zichtbaar dan gederfde winst. Zaakschade zal daarom eerder worden toegerekend dan gederfde winst. Lichamelijk letsel is ingrijpender dan zaakschade. Personenschade zal derhalve eerder worden toegerekend dan zaakschade.

Bij de vaststelling van de omvang van de schade let de rechter dus op verschillende criteria. Afhankelijk van de casus past hij de criteria toe en legt de uitkomsten als het ware op een weegschaal waarna hij de hoogte van de schadevergoeding bepaalt. In een gerechtelijke uitspraak zullen niet altijd alle beoordelingscriteria gebruikt worden.⁴²

In het De Heel/Korver arrest ging het om een patiënt die uit zijn narcose ontwaakte en uit bed viel doordat hij nog versuft was. Dit viel het ziekenhuis aan te rekenen omdat zij dit hadden kunnen voorkomen door de patiënt in een bed met veiligheidsvoorzieningen te leggen. De patiënt liep letsel op aan zijn sleutelbeen en raakte blind aan één oog. Het sleutelbeenletsel was voorzienbaar. Veel moeilijker voorzienbaar was het blind worden aan één oog. Uit statistieken was gebleken dat er wel duizend mensen uit een bed kunnen vallen zonder aan één oog blind te worden. Het schenden van een veiligheidsnorm door het ziekenhuis vormde hier een grond voor de aansprakelijkheid. Schenden van een norm die de veiligheid van personen waarborgt, wordt door de rechter zwaarder aangerekend dan een norm die zaken beschermt.

⁴¹ C. Philips, *Praktisch verbintenissenrecht*, Noordhoff Uitgevers 2010, p. 151.

⁴² I. . Timmerman & A.L.A.M. Paffen, *Verbintenissenrecht begrepen*, Amsterdam: Boom Juridische uitgevers 2011, p.226-227 & 261-263.

*Op grond van de aard van de aansprakelijkheid kon de schade in deze casus aan het ziekenhuis worden toegerekend, ook al was te schade aan het oog moeilijk te voorzien.*⁴³

Voorzienbaarheid van de schade

Eén van de criteria die de rechter hanteert bij de vraag welke schade redelijkerwijs kan worden toegerekend is of de schade voorzienbaar was. Hoe beter de schade kon worden voorzien door de dader op het moment van het plegen, hoe eerder deze aan hem zal worden toegerekend.

Als je bijvoorbeeld met je auto achterop een andere auto rijdt, dan weet je dat dit schade veroorzaakt. Het is te voorzien dat de schade zal ontstaan.

5. Relativiteit.

Art. 6:163 BW bepaalt dat er een relatie moet bestaan tussen de geschonden norm en de geleden schade. Indien dit niet het geval is, ontstaat er geen verbintenis tot schadevergoeding op grond van art. 6:162 BW. Een voorbeeld om het relativiteitsvereiste te illustreren is : *Een auto rijdt zestig kilometer per uur over een dijk waar 50 kilometer per uur is toegestaan.*

*Door de trillingen, veroorzaakt door de auto, stort een gammeldijshuisje in dat op de dijk staat. Ook al zou vast komen te staan dat het dijshuisje niet zou zijn ingestort als de auto vijftig kilometer per uur zou hebben gereden, is de automobilist niet aansprakelijk voor de schade. De vastgestelde snelheidsnorm heeft namelijk niet het doel het instorten van het gammeldijshuisje tegen te gaan maar het bewaren van de verkeersveiligheid.*⁴⁴

Het relativiteitsvereiste was ook erg belangrijk in het “shockschade-arrest”.⁴⁵ In dit arrest werd een moeder geconfronteerd met het lichaam van haar aangereden dochtertje. Dit arrest is ook toegelicht onder “schade”. Zij heeft aan dit beeld een Post Traumatische Stress Stoornis overgehouden en vorderde een schadevergoeding van de bestuurder. De bestuurder had onrechtmatig gehandeld ten opzichte van het overleden dochtertje doordat hij een verkeersregel had overtreden. Doordat de moeder ten tijde van het ongeval thuis was, ontstond de vraag of het relativiteitsvereiste strekt tot een niet-verkeersdeelnemer. In beginsel kan hier niet vanuit worden gegaan omdat verkeersregels hoofdzakelijk tot doel hebben de verkeersveiligheid te bevorderen. Doordat de moeder aan kon tonen dat zij lijdt aan een psychisch erkend ziektebeeld wat is veroorzaakt door het ongeval, heeft de Hoge Raad geoordeeld dat onder omstandigheden is voldaan aan het relativiteitsvereiste.⁴⁶

---

⁴³ HR 13 januari 1996, NJ 1997,175.

⁴⁴ I. Timmerman & A.L.A.M. Paffen, *Verbintenissenrecht begrepen*, Amsterdam: Boom Juridische uitgevers 2011, p. 228.

⁴⁵ HR 22 februari 2002, NJ 2002, 240

⁴⁶ A.J. Verheij, *Monografieën Privaatrecht, Onrechtmatige daad*, Deventer: Kluwer B.V. 2005, p. 34-35.

H.3 Onderzoeksresultaten

§3.1 Inleiding

In de hoofdstukken 4,5,6 en 7 zullen de resultaten uit het jurisprudentieonderzoek en het dossieronderzoek aan bod komen aan de hand van het beantwoorden van de praktijkdeelvragen 3 t/m 6. Hierbij wordt gebruikt gemaakt van de bijlagen 1 t/m 4. De praktijkdeelvragen zijn onderverdeeld in paragrafen. Per paragraaf zal één praktijkdeelvraag behandeld worden.

§ 3.2 Feiten en omstandigheden die in de jurisprudentie worden aangevoerd voor het aantonen van de juridische causaliteit

In dit hoofdstuk wordt de eerste deelvraag uitgewerkt. Hierbij zijn de bijlagen 1 t/m 3 van belang. Er volgt nu eerst een leeswijzer.

§ 3.2.1 Leeswijzer

In bijlage 1 staat een legenda die toepassing heeft op het jurisprudentieschema. In het jurisprudentieschema zijn veelvoorkomende feiten en omstandigheden over de juridische causaliteit met kleur weergegeven zodat de onderzoeksresultaten goed met elkaar kunnen worden vergeleken. De legenda geeft aan welke kleur voor welke soort feiten en omstandigheden staat. In bijlage 2 staat het jurisprudentieschema.

In bijlage 3 staat een samenvatting van de jurisprudentie. In de samenvatting staan uitgebreidere omschrijvingen van de uitspraken dan in het jurisprudentieschema. In het jurisprudentieschema staat een algemene omschrijving van de argumenten, feiten en omstandigheden over de juridische causaliteit en in de samenvatting staat hiervan een uitgebreidere uitwerking welke daadwerkelijk van toepassing is op de casus.

Bijvoorbeeld :

-Schema : Voor het bestaan van de klachten van het slachtoffer is het noodzakelijk dat komt vast te staan dat de klachten reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn.

-Samenvatting: In het deskundigenrapport is geen aanleiding te vinden dat het bestaan van de klachten niet reëel is.

In het jurisprudentieschema is wel aangegeven of er wel of geen sprake is van een juridisch causaal verband. Aan de hand van deze topic is ook te zien of het slachtoffer heeft voldaan aan de bewijslast voor het bestaan van een juridisch causaal verband.

Afwijkend van het onderzoeksvoorstel, is de topic 'rechtsvraag' in het jurisprudentieschema (bijlage 2) weggelaten.

De reden hiervoor is, is dat de rechtsvraag niet relevant is bij het vergelijken van de feiten en omstandigheden over de juridische causaliteit. De rechtsvraag geeft namelijk niet weer op basis waarvan de juridische causaliteit is toegewezen. De rechtsvraag is wel nuttig in de samenvatting van de jurisprudentie zodat in een oogopslag gezien kan worden wat de essentie van de betreffende uitspraak is.

§ 3.3 De analyse

In deze paragraaf zal een analyse worden weergegeven van de 26 onderzochte uitspraken over de juridische causaliteit. Op basis van de analyse zal antwoord worden gegeven op praktijkdeelvraag nummer 3.

Even terug naar het begin. Sinds het arrest Zwolsche Algemeente/De Greef wordt er in de juridische praktijk een onderscheid gemaakt tussen de medische en de juridische causaliteit.⁴⁷ Er is sprake van een medisch causaal verband wanneer in medisch opzicht kan worden aangetoond dat het ongeval heeft geleid tot een medisch vast te stellen aandoening. Wanneer het slachtoffer echter klachten en beperkingen heeft die in medisch opzicht niet verklaard kunnen worden door het ongeval, kan onder bepaalde voorwaarden in juridische zin een causaal verband worden aangenomen. Om aan de juridische toerekening van klachten aan het ongeval toe te komen, moet worden vastgesteld dat de klachten reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn. Deze termen leiden in de praktijk tot discussie. De verschillende gerechtshoven en rechtbanken geven aan deze criteria een verschillende invulling maar lijken daarnaast ook steeds meer op één lijn te zitten.⁴⁸

§ 3.3.1 Lijnen die de Gerechtshoven volgen bij het vaststellen van de juridische causaliteit

In arrest nummer 23 (bijlage 2 en 3) oordeelt het Hof over een whiplashzaak. Het hof laat hierbij blijken dat het niet meer van belang is of er wel of niet een percentage functieverlies kan worden gegeven aan klachten bij het ontbreken van medisch objectieve bevindingen op basis van de richtlijn van de Nederlandse Vereniging voor Neurologie (NVvN). Voor het juridisch oordeel over het causaal verband is enkel bepalend of de klachten die het slachtoffer presenteert, het gevolg zijn van het door hem overkomen ongeval. Of er een percentage functieverlies kan worden vastgesteld, speelt geen rol bij de vraag of er een juridisch causaal verband is tussen de klachten en het ongeval.⁴⁹

In arrest nummer 4 overweegt het Hof Arnhem-Leeuwarden dat het slachtoffer dient te bewijzen dat hij aan subjectieve gezondheidsklachten lijdt. Wanneer deze klachten consistent, consequent en een samenhangend patroon vormen, kan van het bestaan van de subjectieve klachten worden uitgegaan.

---

⁴⁷ HR 8 juni 2001, NJ 2001,433.

⁴⁸ P. Oskam & A.M. Reitsma, *Tijdschrift voor Vergoeding Personenschade*, 2014 nummer 4 p. 112.

⁴⁹ Hof Arnhem 5 juli 2011, ECLI:NL:GHARN:2011:BR3964.

Dit kan het slachtoffer bewijzen door aan te tonen dat hij in de contacten met zijn medisch behandelaar(s) steeds de door hem gepresenteerde klachten heeft benoemd.

Wanneer vaststaat dat de subjectieve gezondheidsklachten van het slachtoffer bestaan, moet worden bewezen dat deze klachten in causaal verband staan met het ongeval. Hiervoor moet worden aangetoond dat het slachtoffer voorafgaand aan het ongeval de ongevalsklachten niet had, de gezondheidsklachten op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en een alternatieve verklaring voor de klachten ontbreekt. Deze criteria voor het vaststellen van het bestaan van subjectieve klachten en het vaststellen van het causaal verband tussen deze subjectieve klachten en het ongeval, komen overigens ook gezamenlijk terug in de uitspraken 2,7, 10, 14.

Vervolgens zegt het Hof dat indien het causaal verband tussen de klachten en het ongeval is vastgesteld, beoordeeld dient te worden of deze gezondheidsklachten tevens tot beperkingen leiden. Dat er klachten zijn geconstateerd, wil dus niet automatisch zeggen dat deze klachten ook leiden tot beperkingen voor het slachtoffer. “Het gaat bij de beoordeling van de beperkingen niet zozeer om het vaststellen van de meetbare beperkingen van de benadeelde, maar om het vaststellen van de mate van activiteiten en participatie van het slachtoffer. Bij die vaststelling zijn niet alleen de lichaamsfuncties en anatomische eigenschappen relevant, maar dienen ook de persoonlijke- en omgevingsfactoren van de benadeelde te worden meegewogen. Het enkele feit dat sprake is van subjectieve klachten, waarvoor een neurologisch substraat ontbreekt, staat dan ook nog niet in de weg aan de conclusie dat toch sprake is van beperkingen in de hiervoor weergegeven betekenis.”⁵⁰

Met andere woorden, ondanks dat er sprake is van subjectieve gezondheidsklachten die niet kunnen worden verklaard aan de hand van medische objectieve bevindingen, kunnen in de juridische betekenis toch gezondheidsklachten bestaan. Als het bestaan van deze klachten vaststaat, kunnen bovendien beperkingen worden aangeduid, ook al zijn deze beperkingen eveneens niet in medische zin vast te stellen.⁵¹

In de uitspraken 11, 12, en 17 is te zien dat er een verzekeringsdeskundige wordt ingeschakeld om te bepalen of er naar aanleiding van de gezondheidsklachten ook beperkingen zijn bij het slachtoffer.

---

⁵⁰ Hof Arnhem-Leeuwarden 5 februari 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:BZ0801, r.o. 5.4.

⁵¹ P. Oskam & A.M. Reitsma, *Tijdschrift voor Vergoeding Personenschade*, 2014 nummer 4 p. 113.

In de uitspraak van het Hof van 5 februari 2013 gaat het er dus niet om of een verzekeringsdeskundige vaststelt wat het slachtoffer wel en niet kan maar om “het vaststellen van de mate van activiteiten en participatie van het slachtoffer”. Op basis van deze uitspraak lijkt het er dus op dat het Hof een bredere invulling geeft aan het vaststellen van beperkingen.

Dan uitspraak nummer 19 van het Hof Den Bosch. Het hof overweegt dat vaststaat dat het slachtoffer een kop-staartbotsing is overkomen en dat juist een dergelijk ongeval tot het ontstaan van whiplashklachten kan leiden. Het Hof neemt hiermee het bestaan van de klachten dus al aan. Vervolgens mogen aan het bewijs van het causaal verband geen al te hoge eisen worden gesteld, omdat dergelijke klachten moeilijk objectiveerbaar zijn vanwege het ontbreken van een medisch substraat. Laatstgenoemde is ook overwogen in het arrest van Zwolsche Algemeene/De Greef.⁵² Het Hof Den Bosch geeft een eigen invulling aan het arrest van Zwolsche Algemeene/De Greef. Onder omstandigheden kan er, ondanks het ontbreken van medisch objectiveerbaar letsel, toch sprake zijn van een juridisch causaal verband tussen de klachten en het ongeval. Er kunnen namelijk klachten aan het ongeval worden toegerekend die verband hebben gehad met de persoonlijkheid of medische voorgeschiedenis van het slachtoffer. “Wanneer het slachtoffer door zijn persoonlijkheid of medische voorgeschiedenis bepaalde klachten ontwikkeld of minder snel hersteld, doet dit niet af aan het causaal verband tussen de klachten en het ongeval. “ Deze ‘persoonlijke predispositie’ wordt door het Hof aan de tegenpartij toegerekend. In de uitspraken 6, 17, 18, 20 en 21 wordt deze benadering van het toerekenen van klachten aan het ongeval ook gevolgd door de verschillende gerechtshoven.⁵³

Hierboven zijn nu de lijnen uiteengezet welke de Gerechtshoven volgen bij het vaststellen van een juridisch causaal verband. Uit deze lijnen kan geconcludeerd worden dat de Gerechtshoven het ontbreken van een medisch substraat niet als een belemmering zien voor het toekennen van subjectieve klachten en beperkingen aan een ongeval. Er vindt dus eigenlijk een ruimere toerekening plaats in de zin van artikel 6:98 Burgerlijk Wetboek.

§ 3.3.2 Lijnen die de rechtbanken volgen bij het vaststellen van de juridische causaliteit

Nu bekend is welke feiten en omstandigheden de Gerechtshoven hanteren bij het vaststellen van de juridische causaliteit, zal vervolgens het beeld worden geschetst wat de lagere rechtspraak vertoont.

De Rechtbank Midden-Nederland hanteert naar aanleiding van uitspraak nummer 15 al enige tijd de volgende standaard overweging : Een aanrijding achterop leidt vaak tot de zogenoemde whiplashklachten.

---

⁵² HR 8 juni 2001, *NJ* 2001,433.

⁵³ Hof Den Bosch 2 februari 2010, ECLI:NL:GHSHE:2010:BN1779.

Inherent aan deze klachten is dat ze moeilijk objectiveerbaar zijn doordat er een medische, veelal neurologische verklaring ontbreekt. Voor het bewijs van het in juridische zin bestaan van de geuite klachten is voldoende dat objectief kan worden vastgesteld dat de klachten reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn. Hierbij is niet van belang dat de klachten wellicht een psychische oorzaak hebben, als deze klachten maar voldoen aan de hier benoemde criteria. Deze benadering wordt ook in uitspraak 13 gevolgd.⁵⁴

In uitspraak nummer 7 benadert de rechtbank het bestaan van subjectieve klachten vanuit drie invalshoeken. Op basis van het deskundigenrapport constateert de rechtbank dat er sprake is van whiplashklachten. “Inherent aan dit soort klachten is dat deze moeilijk objectiveerbaar zijn en veelal niet aantoonbaar op medisch beeldmateriaal.” De rechter gaat voornamelijk af op de anamnese van de patiënt bij de medische beoordeling van het bestaan van deze klachten. Enige objectivering van de subjectieve gezondheidsklachten is wel vereist. Daarvoor moet op basis van de beschikbare medische informatie worden vastgesteld dat de klachten reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn. Dit is de eerste benadering voor het vaststellen van het bestaan van subjectieve klachten.

Vervolgens bekijkt de rechter of er sprake is van een consistent, consequent en samenhangend patroon van whiplashachtige klachten. Door de klachten telkens in de contacten met zijn medische behandelaar(s) te noemen, kan het slachtoffer de hier genoemde criteria aantonen.

Als laatste neemt de rechter in zijn overweging mee dat het slachtoffer een kop-staartbotsing heeft gehad en dat juist een dergelijk ongeval tot het ontstaan van whiplashklachten kan leiden. Gelet op de drie bovengenoemde benaderingen, is het bestaan van de whiplashklachten voldoende aannemelijk gemaakt.

Voor wat betreft het causaal verband stelt de rechter voorop dat wanneer het om medisch moeilijk objectiveerbare klachten gaat, aan het bewijs van het oorzakelijk verband tussen het ongeval en de klachten geen al te hoge eisen kunnen worden gesteld. Een specifieke, medisch aantoonbare verklaring voor de klachten hoeft dus niet aanwezig te zijn. “Indien komt vast te staan dat het slachtoffer de klachten voor het ongeval niet had, de klachten op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en een alternatieve verklaring voor de klachten ontbreekt, zal het bewijs van het juridisch causaal verband tussen de klachten en het ongeval veelal geleverd zijn.”

---

⁵⁴ Rb Midden-Nederland 24 april 2013, ECLI:NL:RBMNE:2013:BZ8632.

Wat ook opvalt aan dit arrest is dat de rechter de klachten ruim toerekent aan het ongeval. Voor de juridische causaliteit is het namelijk niet noodzakelijk dat de klachten een direct gevolg zijn van het ongeval. Indien het slachtoffer voor het ongeval bijvoorbeeld klachten had als stress of hyperventilatie doet dit niet af aan het toekennen van een juridisch causaal verband⁵⁵.

In uitspraak nummer 10 overweegt de rechtbank als volgt : “Juridisch gezien is voor het bewijs van het bestaan van gezondheidsklachten niet noodzakelijk dat bij het slachtoffer op basis van de geldende standaarden een erkend ziektebeeld wordt vastgesteld.” Vervolgens hanteert de rechter twee soorten criteria voor het bestaan van de subjectieve klachten. Indien wordt vastgesteld dat de klachten reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn, is enige objectivering van de subjectieve klachten komen vast te staan. Wanneer dan vervolgens sprake is van een consistent, consequent en samenhangend klachtenpatroon is het bestaan van de subjectieve klachten voldoende aannemelijk gemaakt.

Nu de beoordeling van het causaal verband. De rechter oordeelt dat het gaat om medisch moeilijk objectiveerbare klachten en dat aan het bewijs van het oorzakelijk verband tussen de klachten en het ongeval geen al te hoge eisen mogen worden gesteld. Er dient hierbij een vergelijking te worden tussen de situatie met en zonder ongeval. Er hoeft geen medisch aantoonbare verklaring voor de klachten aanwezig te zijn maar het slachtoffer moet kunnen aantonen dat : hij de ongevalsklachten voor het ongeval niet had, de klachten op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en er een alternatieve verklaring voor de klachten ontbreekt. Het is juridisch causaal verband is hiermee aangetoond. Deze uitspraak sluit enigszins aan bij de beoordeling van de rechter van uitspraak nummer 7.⁵⁶

Ook interessant is de uitspraak van de rechtbank Zutphen, nummer 12. In deze uitspraak wordt veel waarde gehecht aan het deskundigenrapport van de neuroloog. Op basis van het rapport heeft de rechtbank geconcludeerd dat er sprake is van whiplashklachten. Enige objectivering van de subjectieve klachten is wel vereist en daarvoor moet komen vast te staan dat de klachten reëel, niet voorgewend, niet ingebeeld en niet overdreven zijn. Vervolgens maakt de rechter uit het deskundigenrapport op dat dat het slachtoffer bij haar medisch behandelaars iedere keer over dezelfde soort klachten klaagt. De rechtbank concludeert dat er sprake is van een consistent, consequent en samenhangend patroon van whiplashachtige klachten. Het bestaan van de klachten is dan ook voldoende aannemelijk gemaakt.

---

⁵⁵ Rb Rotterdam 10 oktober 2012, ECLI:NL:RBROT:2012:BX9800.

⁵⁶ Rb Rotterdam 27 februari 2013, ECLI:NL:RBROT:2013:BZ5996

Dan komt de rechtbank toe aan de beoordeling over het juridisch causaal verband tussen de klachten en het ongeval. Uit de medische gegevens is geen enkele aanwijzing te vinden dat het slachtoffer in het verleden vergelijkbare problemen met haar gezondheid heeft gehad. De rechter maakt tevens uit het deskundigenrapport op dat indien het ongeval het slachtoffer niet was overkomen, zij de gepresenteerde klachten niet zou hebben ontwikkeld. De rechter maakt dus wederom een vergelijking van de situatie met en zonder ongeval en neemt het deskundigenrapport hiervoor als leidraad.⁵⁷

Ook uit de lagere rechtspraak kan de conclusie worden getrokken dat het ontbreken van een specifieke medische verklaring voor de door het slachtoffer gepresenteerde klachten niet in de weg staat voor het aannemen van een juridisch causaal verband.

Hierboven zijn de overwegingen van de hogere en lagere rechtspraak weergegeven bij het toekennen van een juridisch causaal verband tussen de klachten en het ongeval. Dit is voor Mooyman & Partners Letselexpertise het meest relevant bij het behandelen van de whiplashdossiers. Hieronder zullen nog kort uitspraken worden weergegeven waarbij geen juridisch causaal verband wordt aangenomen en op basis waarvan de rechter tot deze beoordeling komt.

§ 3.4 Uitspraken waarin geen juridisch causaal verband is vastgesteld

In uitspraak nummer 8 stelt het slachtoffer dat zij ten gevolge van het ongeval whiplashklachten heeft en dat deze klachten sinds het ongeval hebben geleid tot arbeidsongeschiktheid. Deze stelling onderbouwt zij met een korte verwijzing naar de beschikbare medische informatie. De tegenpartij betwist dat er sprake is van een causaal verband en stelt hierbij het volgende : Uit de medische informatie valt af te leiden dat het slachtoffer voor het ongeval ook al klachten had (pre-existentie). De rechter oordeelt als volgt : De periode voorafgaand aan het ongeval is het slachtoffer een aanzienlijke periode arbeidsongeschikt. Deze arbeidsongeschiktheid wordt door de medische behandelaren toegeschreven aan psychische klachten. Dat de psychische klachten ook aanwezig zouden zijn indien het ongeval het slachtoffer niet was overkomen, acht de rechter niet onaannemelijk. Nu de klachten van het slachtoffer van voor het ongeval vergelijkbaar zijn met de klachten van na het ongeval wordt het moeilijk om een juridisch causaal verband aan te nemen. De rechtbank constateert dat de mededelingen van het slachtoffer onvoldoende consistent zijn. Uit de medische informatie kan de rechter niet opmaken dat het slachtoffer inderdaad sedert het ongeval arbeidsongeschikt is geworden.

---

⁵⁷ Rb Zutphen 25 oktober 2012, ECLI:NL:RBZUT:2012:BY1386.

Het slachtoffer heeft onvoldoende onaannemelijk gemaakt dat er als gevolg van het ongeval klachten en beperkingen zijn opgetreden welke tot gevolg hebben gehad dat zij arbeidsongeschikt is geraakt.⁵⁸

In uitspraak 21 gaat het om een slachtoffer die zich vier weken voor het ongeval op haar werk ziek heeft gemeld vanwege gezondheidsklachten. In deze uitspraak maakt de rechter een vergelijking tussen de situatie met en de hypothetische situatie zonder ongeval. Allereerst heeft de rechtbank uit het deskundigenrapport opgemaakt dat de subjectieve klachten van het slachtoffer in enige mate objectief zijn vastgesteld. Maar dan concludeert de rechter dat uit het deskundigenrapport onvoldoende blijkt dat de door het slachtoffer gepresenteerde klachten enkel door het ongeval verklaard kunnen worden. Dit leidt ertoe dat op grond van het rapport enerzijds het bestaan en het realiteitsgehalte van de klachten vaststaan, maar dat anderzijds juist vanwege het bestaan van pre-existente klachten bij het slachtoffer niet voldoende inzichtelijk is gemaakt dat alle klachten van het slachtoffer geheel aan het ongeval zijn toe te schrijven.⁵⁹

In uitspraak nummer 24 gaat het ook om een slachtoffer die voor het ongeval klachten had en vergelijkbaar zijn met de klachten die hij stelt na het ongeval te hebben opgelopen. Er wordt echter een ander soort discussie gevoerd dan de twee uitspraken hiervoor. Het slachtoffer stelt dat het deskundigenrapport niet deugt. Hij voert onder andere aan dat de deskundige zijn onderzoek op basis van ‘zijn eigen richtlijnen’ heeft uitgevoerd. Daarnaast heeft de deskundige de bevindingen van de huisarts, neuroloog en revalidatiearts niet in zijn rapport meegenomen, terwijl in deze bevindingen staat dat het slachtoffer klachten en beperkingen heeft. De rechtbank verwerpt het eerste betoog aangezien de deskundige met instemming van het slachtoffer is ingeschakeld en het slachtoffer ten tijde van het onderzoek niet heeft gesteld dat de deskundige niet over de vereiste deskundigheid zou beschikken. Het tweede betoog wordt ook door de rechter verworpen nu uit het deskundigenrapport blijkt dat de volledige uitdraai van het huisartsenjournaal, het verslag van de neuroloog en de bevindingen van de revalidatiearts in de oordeelsvorming zijn meegenomen. Nu het slachtoffer niet voldoende heeft aangetoond dat het deskundigenrapport niet deugt, wordt het juridisch causaal verband tussen de klachten en het ongeval niet aangenomen.⁶⁰

Op basis van de uitspraken 8, 21 en 24 kan de volgende conclusie worden getrokken over het ontbreken van een juridisch causaal verband tussen de klachten en het ongeval. De voornaamste reden voor het ontbreken van een juridisch causaal verband is dat het slachtoffer de periode voor het ongeval soortgelijke klachten heeft als de klachten na het ongeval.

---

⁵⁸ Rb Rotterdam 4 september 2012, ECLI:NL:RBROT:2012:BX0122

⁵⁹ Hof Den Bosch 26 april 2011, ECLI:NL:GHSHE:2011:BQ2765.

⁶⁰ Rb Amsterdam 26 februari 2015, ECLI:NL:RBAMS:2015:925.

§3.5 Voor – en tegenargumenten die door de partijen worden aangevoerd

Als afsluiting van dit hoofdstuk zal nog een beeld worden geschetst van wat beide partijen in het algemeen aanvoeren als voor- en tegenargumenten over de juridische causaliteit.

Voor wat betreft de argumenten van het slachtoffer voor het aantonen van een juridisch causaal verband kan het volgende uit de jurisprudentie worden afgeleid. Het slachtoffer voert drie verschillende stellingen aan. Eén daarvan is dat het slachtoffer slechts aanvoert : “Als gevolg van het ongeval heb ik een postwhiplashsyndroom opgelopen”. Uit de medische informatie over het slachtoffer en de deskundigenrapporten zal dan duidelijk worden of dit daadwerkelijk zo is en of deze klachten in verband staan met het ongeval. Dit is het geval in de uitspraken 1 en 16. In alle twee de uitspraken is het juridisch causaal verband wel toegewezen tussen de klachten en het ongeval.

Vervolgens zijn er slachtoffers die iets specifiekere zijn. Zij geven aan whiplashachtige klachten als gevolg van het ongeval te hebben opgelopen en voeren daarbij aan dat zij daardoor en sinds het ongeval arbeidsongeschikt zijn geraakt of andere beperkingen ondervinden. Dit is terug te zien in de uitspraken 2, 3, 4, 17, 19, 21, 23 en 26 . In uitspraak nummer 21 is geen sprake van een juridisch causaal verband tussen de klachten en het ongeval.

Dan zijn er slachtoffers die nog iets completer zijn in het onderbouwen van hun klachten. Zij stellen klachten en beperkingen te hebben als gevolg van het ongeval en verwijzen hierbij naar medische informatie en deskundigenrapporten. Dit is het geval in de volgende uitspraken : 7, 8, 10, 11, 13, 15, 16, 18, 20, 25. Alleen in uitspraak nummer 8 is er geen sprake van een juridisch causaal verband.

Als laatste zijn er nog slachtoffers die enigszins bekend zijn met de criteria voor het aantonen van een juridisch causaal verband. Zij vermelden dat dan ook als onderbouwing van de hun gepresenteerde klachten. Dit komt naar voren in de uitspraken 5 en 24. In uitspraak nummer 24 legt het slachtoffer aan zijn vordering ten grondslag dat niet is gebleken dat hij de klachten voor het ongeval al had, de klachten op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en dat er een alternatieve verklaring voor de klachten ontbreekt. Het slachtoffer verwijst tevens naar het arrest van Zwolsche Algemeene/ De Greef. De rechter wijst echter het juridisch causaal verband niet toe tussen de klachten en het ongeval omdat het slachtoffer aan zijn vordering ten grondslag legde dat het deskundigenrapport onjuist is en op een onjuiste manier is opgesteld.

Het slachtoffer in uitspraak nummer 4 gebruikt dezelfde criteria als in uitspraak nummer 24 voor het aantonen van het juridisch causaal verband. In deze uitspraak heeft de rechter wel geoordeeld dat er sprake is van een juridisch causaal verband.

§3.6 Conclusie

In dit hoofdstuk zijn nu de lijnen voor het beoordelen van de juridische causaliteit van de rechtbanken en de Gerechtshoven uiteen gezet. In de jurisprudentie is te zien dat er drie stappen worden genomen voor het aantoonbaar maken van een juridisch causaal verband.

Allereerst dient het bestaan van de subjectieve klachten (whiplashklachten) te worden vastgesteld. Wanneer objectief kan worden vastgesteld dat de klachten reëel, niet voorgewend, niet ingebeeld en niet overdreven zijn, is het subjectieve bestaan van de klachten voldoende bewezen. Daarnaast is in sommige arresten terug te zien dat de klachten een consistent, consequent en samenhangend patroon moeten vormen. Wanneer het bestaan van de klachten aannemelijk is gemaakt, dient het causaal verband tussen de klachten en het ongeval aangetoond te worden. Indien de klachten voor het ongeval niet bestonden, de klachten op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en er een alternatieve verklaring voor de klachten ontbreekt, is het oorzakelijk verband bewezen. Indien het causaal verband tussen de klachten en het ongeval is komen vast te staan, dient als laatste nog aangetoond te worden dat de ongevalsklachten tevens tot beperkingen leiden.

Uit de onderzochte jurisprudentie is gebleken dat zowel de Gerechtshoven als de rechtbanken zien het ontbreken van een specifieke medische verklaring niet als een belemmering zien voor het aannemen van een juridisch causaal verband tussen de klachten en het ongeval.

H. 4 Feiten en omstandigheden die in de dossiers van Mooyman & Partners Letselexpertise worden aangevoerd voor het aantonen van de juridische causaliteit

In dit hoofdstuk wordt de vierde deelvraag uitgewerkt. Hierbij is bijlag 4 van belang. Er volgt nu eerst een leeswijzer.

§ 4.1 Leeswijzer

In bijlage 4 is een schema weergegeven waarin de inhoud van de 9 onderzochte dossiers is uitgewerkt. In het schema zijn bepaalde argumenten van het slachtoffer, die specifiek betrekking hebben op de juridische causaliteit, met kleur (rood) afgebeeld. In de dossiers worden namelijk ook argumenten aangevoerd die niet direct van toepassing zijn op de juridische causaliteit maar bijvoorbeeld gaan over het wel of niet bestaan van een materiële schadepost zoals huishoudelijke hulp . Door de argumenten gekleurd te maken, kan een goede vergelijking worden gemaakt tussen de aangevoerde feiten en omstandigheden over de juridische causaliteit. Ditzelfde geldt voor het verweer van de tegenpartij. Doordat de argumenten van de tegenpartij, die van toepassing zijn op de juridische causaliteit, paars gekleurd zijn, kan een goed beeld worden geschetst van wat de tegenpartij aanvoert tegen de juridische causaliteit.

§ 4.2 De analyse

In deze paragraaf zal een analyse worden weergegeven van de negen onderzochte dossiers die over de juridische causaliteit in whiplashzaken gaan. Aan de hand van deze analyse zal antwoord worden gegeven op praktijkdeelvraag nummer 4.

Er volgt nu eerst een korte uitleg van hoe een dossier van Mooyman & Partners Letselexpertise ongeveer in het algemeen verloopt, zodat de analyse van de dossiers goed begrijpelijk is.

Wanneer Mooyman & Partners Letselexpertise een nieuwe melding binnen krijgt van een whiplashzaak, stellen zij aan de hand van de beschikbare informatie de verzekeraar van de tegenpartij aansprakelijk. Wanneer de tegenpartij aansprakelijkheid erkent, moet er gekeken worden welke schade in verband staat met het ongeval en welke schade dus door de tegenpartij vergoed moet worden. Hierover ontstaat vaak discussie. Door medische informatie op te vragen over het slachtoffer, kan Mooyman & Partners Letselexpertise aantonen welk letsel het slachtoffer heeft opgelopen en of het slachtoffer in het verleden gezondheidsklachten heeft gehad. Vervolgens laten beiden partijen hun medisch adviseurs beoordelen of er aan de hand van de medische informatie klachten en beperkingen zijn die in verband staan met het ongeval. Wanneer een partij overduidelijk sterker staat dan de ander, zal de zaak vlot geregeld worden en zal er snel overeenstemming bereikt worden over welke schade vergoed moet worden. Wanneer niet overduidelijk een partij sterker staat, volgt er een discussie waarin over en weer medische informatie en adviezen van de medisch adviseurs worden gestuurd.

In dossier nummer 2 gaat het om een slachtoffer die een kop-staartbotsing heeft gehad. Mooyman & Partners Letselexpertise onderbouwt de vordering tot een schadevergoeding als volgt :

Het slachtoffer is sinds het ongeval niet meer in staat om te werken. Er wordt hierbij naar een rapport van het UWV verwezen. Vervolgens wordt er naar een rapport van een arbeidsdeskundige verwezen waarin staat dat het slachtoffer de periode voor het ongeval vrijwel altijd onafgebroken aan het werk is geweest. Door dit argument laat Mooyman & Partners Letselexpertise zien dat het slachtoffer voor het ongeval geen beperkingen had die het gevolg kunnen zijn van gezondheidsklachten.

In het derde dossier onderbouwt Mooyman & Partners Letselexpertise de vordering tot een schadevergoeding met vier argumenten. De tegenpartij wordt op de juridische causaliteit gewezen en er wordt aangegeven dat het slachtoffer een blanco medische voorgeschiedenis heeft en sinds het ongeval kampt met gezondheidsklachten. Ten tweede wordt aangevoerd dat het slachtoffer sinds het ongeval onder medische behandeling staat en er derhalve sprake is van een consistent en coherent klachtenpatroon.

Als derde geeft Mooyman & Partners Letselexpertise aan dat voor het bewijs van de subjectieve gezondheidsklachten (een postwhiplashsyndroom) niet vereist is dat de klachten worden geobjectiveerd. Wanneer de klachten reëel, niet ingebeeld en niet voorgewend zijn, is het bestaan van de klachten voldoende objectief vastgesteld. Er wordt onder andere naar de uitspraak van Zwolsche Algemeene/De Greef verwezen. Als laatste wijst Mooyman & Partners Letselexpertise de tegenpartij op de leer van de ruime toerekening wat kort gezegd inhoudt dat de gevolgen van een overtreding van een verkeersongeval waarbij letsel ontstaat, voor rekening van de tegenpartij komen, ook al liggen die gevolgen niet in de normale lijn der verwachtingen.⁶¹

De door Mooyman & Partners Letselexpertise aangevoerde feiten en omstandigheden uit het derde dossier, komen ook in dezelfde volgorde terug in dossier nummer 4. Bij deze twee dossiers valt op dat het beide om een achterop aanrijding gaat waarbij het slachtoffer stil stond. Beide slachtoffers ervaren whiplashachtige klachten die gepaard gaan met enige psychische klachten. De hoogte van de schadevergoedingen in beide dossiers zijn ook bijna gelijk. Wanneer dus dezelfde soort argumenten aangevoerd worden, kan op basis van dossier 3 en 4 de conclusie worden getrokken, dat dit terug is te zien in de hoogte van de schadevergoeding. Daarbij moet natuurlijk wel het type letsel in ogenschouw worden genomen.

In dossier nummer 5 is Mooyman & Partners Letselexpertise vrij kort in het aanvoeren van argumenten voor de juridische causaliteit. Er wordt volstaan met enkel een verwijzing naar de rechtspraak omtrent de juridische causaliteit. Deze korte verwijzing komt de hoogte van de schadevergoeding overigens niet ten nadelen. De hoogte van de schadevergoeding in dit dossier komt aardig in de buurt van de hoogte van de vergoedingen in dossier 3 en 4.

In dossier nummer 6 worden er vijf argumenten aangevoerd door Mooyman & Partners Letselexpertise. Als eerste wordt er onder verwijzing van het huisartsenjournaal gesteld dat het slachtoffer voor het ongeval gezond was. Als tweede wordt aangedragen dat de klachten van het slachtoffer passen bij een postwhiplashsyndroom waarvan algemeen bekend is dat het optreden van deze klachten in de loop der tijd kan wisselen zowel qua frequentie als qua intensiteit. Als derde wordt de tegenpartij erop gewezen dat een postwhiplashsyndroom gepaard gaat met het ontbreken van een objectieve afwijking. Dit gezegd hebbende, geeft Mooyman & Partners Letselexpertise aan dat het postwhiplashsyndroom goed verklaard wordt aan de hand van de chronische pijnklachten die het slachtoffer presenteert. Als vierde wordt verwezen naar het advies van de medisch adviseur waarin wordt vermeld dat er sprake is van een causaal verband tussen de klachten en het ongeval.

---

⁶¹ HR 8 februari 1985, NJ 1985, 137.

Als laatste verwijst Mooyman & Partners Letselexpertise kort naar de jurisprudentie van de juridische causaliteit en de leer van de ruime toerekening. Opnieuw dus een arsenaal aan argumenten om het juridisch causaal verband tussen de klachten en het ongeval aan te tonen maar andere argumenten dan in dossier 3 en 4.

In dossier nummer 7 onderbouwt Mooyman & Partners Letselexpertise de vordering tot schadevergoeding als volgt :De toedracht van het ongeval, de door het slachtoffer ervaren klachten en de toename van de klachten, passen in het kader van een postwhiplashsyndroom. Ook in dit dossier heeft het slachtoffer een achterop aanrijding gehad.

In dossier nummer 8 worden twee argumenten gebruikt voor het aantonen van de juridische causaliteit. Als eerste wordt verwezen naar het rapport van de medisch adviseur van Mooyman & Partners Letselexpertise waarin een postwhiplashsyndroom bij het slachtoffer wordt vastgesteld. Als tweede wordt de tegenpartij erop gewezen dat het slachtoffer maanden voor het slachtoffer geen gezondheidsklachten had en er in die zin dus sprake is van een juridisch causaal verband.

In dossier nummer 9, tevens de laatste uitspraak, worden vier argumenten aangevoerd. Als eerste wordt gesteld dat de toedracht van het ongeval en de door het slachtoffer ervaren klachten, in het medisch kader van een postwhiplashsyndroom passen. Ten tweede wordt onder verwijzing van de patiëntenkaart aangevoerd dat het slachtoffer een blanco medische voorgeschiedenis heeft. Als derde wordt de tegenpartij erop gewezen dat het bekend is van een postwhiplashsyndroom dat de klachten zich in de loop der tijd wisselend voordoen qua intensiteit en frequentie. Dit argument is ook terug te zien in dossier nummer 6. Hiermee verklaard Mooyman & Partners Letselexpertise waarom de klachten van het slachtoffer in de periode na het ongeval langer aanhouden en zich de ene keer erger voordoen dan de andere keer. Het laatste argument is ook terug te zien in dossier nummer 3 en 4 : Sinds het ongeval staat het slachtoffer onder medische behandeling in verband met aanhoudende klachten en beperkingen. Er is dus sprake van een consistent klachtenpatroon die reëel en niet ingebeeld is.

§ 4.3 Verweer van de tegenpartij tegen het aannemen van een juridisch causaal verband

Nu de door Mooyman & Partners Letselexpertise aangevoerde feiten en omstandigheden uiteen zijn gezet, zal voor de volledigheid nu het verweer van de tegenpartij in grote lijnen worden weergegeven.

Een van de voornaamste redenen waarom de tegenpartij geen causaal verband ziet tussen de whiplashachtige klachten en het ongeval is omdat er geen sprake is van medisch objectiveerbaar letsel. Of anders gezegd, op foto's zijn geen afwijkingen aan het bewegingsapparaat te zien. Zo voert de tegenpartij ook verweer in de dossiers 1, 4 en 7.

Het volgende argument van de tegenpartij was ook al in de jurisprudentie terug te zien als voornaamste verweer tegen een juridisch causaal verband. Er is namelijk sprake van pre-existente klachten. Dit tegenargument is terug te zien in dossier nummer 2.

Dossier nummer 3 laat duidelijk zien waarom de meningen tussen de belangenbehartiger van het slachtoffer en de tegenpartij zo uiteenlopen. In de probleemanalyse werd al aangestipt dat Mooyman & Partners Letselexpertise ervaart dat de tegenpartij niet wil betalen voor iets wat niet kan worden aangetoond. In dit dossier stelt de tegenpartij dat het niet zo kan zijn dat de rechter de subjectieve beleving van de klachten van het slachtoffer laat prevaleren. Er zouden volgens de tegenpartij dan geen deskundigen meer hoeven te worden ingeschakeld. De tegenpartij zou dan maar gewoon moeten betalen wat het slachtoffer zelf meent te lijden aan schade. Dit is tegen het principe 'wie stelt, bewijst' in.

Wat nog een opvallend tegenargument is, die ook in de probleemanalyse is terug te vinden, is dat de whiplashachtige klachten overeenkomen met klachten als gevolg van stress. In Nederland zijn duizenden mensen die met dezelfde klachten kampen, zonder dat zij een ongeval hebben gehad. Dit verweer is terug te zien in de dossiers 6 en 9.

In dossier nummer 8 laat de verzekeraar van de tegenpartij zien dat zij bekend is met een aantal criteria voor het aantonen van een juridisch causaal verband. De verzekeraar is alleen van mening dat er geen sprake is van een juridisch causaal verband omdat tot op heden niet uit de medische informatie kan worden opgemaakt dat er sprake is van een consistent en consequent klachtenpatroon en het slachtoffer niet aannemelijk heeft kunnen maken dat de klachten reëel, niet overdreven, niet voorgewend en niet ingebeeld zijn.

Wat in het laatste dossier opvalt, nummer 9, is dat de tegenpartij van mening is dat het wellicht aannemelijk is dat er klachten vanuit het ongeval zijn ontstaan. Alleen voor het aanhouden van de klachten ontbreekt een verklarend substraat. De tegenpartij acht het onwaarschijnlijk dat de aanhoudende klachten nog een direct gevolg van het ongeval zijn. Eerst gaat de tegenpartij in discussie over het causaal verband tussen de klachten en het ongeval. Als de whiplashachtige klachten vervolgens langer aanhouden dan 'normaal' gaat de tegenpartij daar ook over in discussie omdat zij van mening is dat de restklachten niet meer aan het ongeval zijn toe te schrijven.

§ 4.4 Conclusie

Voor het aantonen van het bestaan van klachten wordt vaak naar medische informatie en adviezen van de medisch adviseur verwezen. Daarnaast wordt in een aantal dossiers een uitgebreide onderbouwing gegeven voor het juridisch causaal verband tussen de klachten en het ongeval.

De tegenpartij wordt dan op de juridische causaliteit gewezen en er wordt gesteld dat het slachtoffer een blanco medische voorgeschiedenis heeft. Daarnaast voert Mooyman & Partners Letselexpertise aan dat er sprake is van een consistent en coherent klachtenpatroon bij het slachtoffer.

Als laatste wordt de tegenpartij erop gewezen dat het om subjectieve klachten gaat waarbij niet vereist is dat de klachten worden geobjectiveerd. Indien komt vast te staan dat de klachten reëel, niet ingebeeld en niet voorgewend zijn, is het bestaan van de klachten voldoende objectief vastgesteld. Als laatste wordt de tegenpartij op de leer van de ruime toerekening gewezen. Mooyman & Partners onderbouwt de stellingen met jurisprudentie.

In andere dossiers is weer terug te zien dat Mooyman & Partners Letselexpertise kort verwijst naar de rechtspraak over de juridische causaliteit maar geen specifieke criteria of arresten noemt.

Wat als laatste opviel in de dossiers is dat er veelal wordt aangevoerd dat er bij het slachtoffer sprake is van een blanco medische voorgeschiedenis en dat daarmee het juridisch causaal verband tussen de klachten en het ongeval is aangetoond.

H. 5 De verschillen in de aangevoerde feiten en omstandigheden voor het aantonen van de juridische causaliteit tussen de dossiers en de jurisprudentie

In dit hoofdstuk zal antwoord worden gegeven op de vijfde praktijkdeelvraag. In h. 4 en 5 zijn de aangevoerde feiten en omstandigheden uit de jurisprudentie en uit de dossiers uiteengezet. Er zal nu een analyse volgen waarin een vergelijking wordt gemaakt tussen de feiten en omstandigheden voor het aantonen van de juridische causaliteit uit de dossiers en uit de jurisprudentie, hierna ‘feiten en omstandigheden’. De alinea’s worden genummerd zodat alinea’s met de overeenkomende getallen met elkaar in vergelijking kunnen worden gezien.

§ 5.1 Het aantonen van de juridische causaliteit in de jurisprudentie

Het grootste verschil tussen de jurisprudentie en de dossiers van Mooyman & Partners Letselexpertise is dat in de jurisprudentie de feiten en omstandigheden ten overstaan van de rechter worden aangevoerd en de dossierbehandeling van Mooyman & Partners Letselexpertise wordt, tussen de partijen, buiten rechte afgehandeld.

1. Wat vervolgens opvalt, is dat in de jurisprudentie het slachtoffer stelt dat hij schade heeft opgelopen als gevolg van het ongeval en sinds het ongeval ook beperkingen ondervindt. Deze stelling wordt onderbouwd met een verwijzing naar de deskundigenrapporten en de beschikbare medische informatie. Dit is duidelijk terug te zien in onder andere uitspraken nummer 7,8 en 10.

De deskundige die het slachtoffer heeft onderzocht, vermeldt in zijn rapport welke klachten het slachtoffer ondervindt en of er een afwijking aan het bewegingsapparaat is gevonden. Bij een WAD graad 1 en 2 is er, zoals uit de literatuur en de jurisprudentie is gebleken, geen afwijking te zien.⁶²

2. Nu er geen afwijkingen door de deskundige zijn vastgesteld, gaat de rechter bekijken of de klachten bestaan. Het bestaan van de subjectieve klachten stelt de rechter vast aan de hand van de deskundigenrapporten. Of de klachten reëel, niet voorgewend, niet ingebeeld en niet overdreven zijn, moet dus blijken uit een deskundigenrapport. Daarnaast is in sommige uitspraken ook te zien dat er sprake moet zijn van een consistent, consequent en samenhangend klachtenpatroon. Dit moet het slachtoffer aantonen doordat blijkt uit de medische contacten met zijn behandelaars dat hij telkens de ongevalsklachten heeft benoemd. Dit is bijvoorbeeld in uitspraak nummer 2,7, 10 en 14 het geval.

3. Als het bestaan van de klachten is vastgesteld, kijkt de rechter vervolgens of er een causaal verband is tussen de klachten en het ongeval. Wanneer het slachtoffer voor het ongeval geen soortgelijke klachten als de ongevalsklachten had, de klachten op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en er een alternatieve verklaring voor het bestaan van de klachten ontbreekt, zal het oorzakelijk verband tussen de klachten en het ongeval vast komen te staan. Dit zal het slachtoffer ook moeten aantonen aan de hand van de medische informatie, bijvoorbeeld het huisartsenjournaal en op basis van de deskundigenrapporten. Het vaststellen van het causaal verband is op deze manier terug te zien in het overgrote deel van de onderzochte uitspraken : 2, 4, 5, 7, 10, 12, 13, 14, 18, 20 en 26.

4. Indien het causaal verband tussen de klachten en het ongeval vaststaat, zal de rechter gaan beoordelen of deze klachten ook tot beperkingen leiden. Dit is terug te zien in uitspraak nummer 4. In veel gevallen wordt een verzekeringsdeskundige ingeschakeld om de beperkingen van het slachtoffer vast te stellen. Maar in uitspraak nummer 4 is ook te zien dat het slachtoffer zijn beperkingen op een andere manier kan aantonen. Wanneer het slachtoffer bijvoorbeeld arbeidsongeschikt is als gevolg van het ongeval maar voor het ongeval ook gedeeltelijk arbeidsongeschikt was, moet hij kunnen aantonen in welke mate hij zijn werkzaamheden voor het ongeval had hervat in tegenstelling tot na het ongeval.⁶³

---

⁶² PIV Bulletin 1, p. 1 & 4.

⁶³ Rb Rotterdam 10 oktober 2012, ECLI:NL:RBROT:2012:BX9800.

§ 5.2 Het aantonen van de juridische causaliteit in de dossiers van Mooyman & Partners

Letselexpertise

Het aantonen van de feiten en omstandigheden voor de juridische causaliteit verloopt bij de dossiers van Mooyman & Partners Letselexpertise als volgt.

1. Het slachtoffer stelt de tegenpartij aansprakelijk omdat hij schade heeft geleden als gevolg van een ongeval en hierdoor beperkingen ondervindt. Mooyman & Partners Letselexpertise vraagt medische informatie op over het slachtoffer om de vordering tot schadevergoeding te onderbouwen. Uit de medische informatie kan bijvoorbeeld worden opgemaakt welke klachten het slachtoffer heeft en waar en waarvoor hij bij welke medische behandelaren onder behandeling is.

2. Het slachtoffer toont het bestaan van de klachten aan onder verwijzing naar de medische informatie. Mooyman & Partners Letselexpertise stelt dat het slachtoffer sinds het ongeval onder medische behandeling staat voor de klachten en dat er dus sprake is van een consistent en coherent klachtenpatroon is welke tevens kenmerkend is voor een postwhiplashsyndroom. Vervolgens wijst Mooyman & Partners Letselexpertise de tegenpartij op het feit dat op basis van de jurisprudentie, het bestaan van de klachten voldoende bewezen is indien de klachten reëel, niet ingebeeld en niet voorgewend zijn. In de jurisprudentie wordt naar het rapport van de deskundige verwezen om aan te tonen dat de klachten aan de hier genoemde eisen voldoen. Mooyman & Partners Letselexpertise verwijst enkel naar de eisen uit de jurisprudentie maar past de eisen niet toe op de medische informatie van het slachtoffer. Dit is terug te zien in de dossiers 3 en 4.

3. Het causaal verband wordt door Mooyman & Partners Letselexpertise aangetoond via verschillende invalshoeken. In dossier nummer 3, 4, 6, 8 en 9 wordt de nadruk voornamelijk gelegd op het feit dat het slachtoffer een blanco medische voorgeschiedenis heeft en dat dit blijkt uit de medische informatie. Deze argumenten worden tevens onderbouwd met jurisprudentie.

In dossier nummer 9 voert Mooyman & Partners Letselexpertise aan dat de klachten op zich door het ongeval kunnen worden veroorzaakt : “De toedracht van het ongeval en de door het slachtoffer ervaren klachten passen in het medisch kader van een postwhiplashsyndroom”. Wat afwijkt van de feiten en omstandigheden in de jurisprudentie is dat Mooyman & Partners Letselexpertise niet aantoont dat de klachten van het slachtoffer op zich door het ongeval kunnen worden veroorzaakt en dat er een alternatieve verklaring voor de klachten ontbreekt. In de onderzochte jurisprudentie komen de eisen voor het juridisch causaal verband gezamenlijk naar voren, dus “indien komt vast te staan dat het slachtoffer de klachten voor het ongeval niet had, de klachten op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en een alternatieve verklaring voor de klachten ontbreekt, zal het bewijs voor het oorzakelijk verband veelal geleverd zijn.”

4. Voor wat betreft de beperkingen van het slachtoffer vordert Mooyman & Partners Letselexpertise een schadevergoeding onder verwijzing naar medische informatie als onderbouwing. In dossier nummer 2 wordt verwezen naar een rapport van het UWV en een rapport van een arbeidsdeskundige om aannemelijk te maken dat het slachtoffer als gevolg van het ongeval arbeidsongeschikt is geraakt. In dossier nummer 6 is het de medisch adviseur van Mooyman & Partners Letselexpertise die vaststelt dat het slachtoffer beperkingen ondervindt.

§ 5.3 Conclusie

De verschillen tussen de aangevoerde feiten en omstandigheden in de dossiers en in de jurisprudentie zijn niet heel groot. Wat opvalt is dat Mooyman & Partners Letselexpertise in de dossiers wel naar jurisprudentie over de juridische causaliteit verwijst en ook criteria gebruikt die voortvloeien uit de jurisprudentie maar niet volledig is in het gebruiken van de criteria.

Wat op basis van de onderzochte jurisprudentie en dossiers nog meer opvalt is dat in de jurisprudentie duidelijk drie stappen worden genomen om tot een beoordeling te komen over de juridische causaliteit: 1 Het vaststellen van het bestaan van subjectieve klachten. 2 Het vaststellen van het causaal verband tussen de klachten en het ongeval. 3 Het vaststellen van beperkingen als gevolg van de klachten die veroorzaakt zijn door het ongeval. In de dossiers van Mooyman & Partners Letselexpertise komen deze stappen niet in deze volgorde terug maar worden de criteria die voortvloeien uit deze stappen los gebruikt.

H. 6 De verschillen tussen de hoogte van de schadevergoedingen toegekend in de jurisprudentie ten opzichte van de toegekende schadevergoedingen in de dossiers van Mooyman & Partners Letselexpertise

In dit hoofdstuk wordt de laatste praktijkdeelvraag, vraag zes behandeld. Hiervoor is gebruik gemaakt van bijlage 2 en 4.

Een onderdeel van dit afstudeeronderzoek, is om Mooyman & Partners Letselexpertise een advies te geven over het vorderen van een zo hoog mogelijke schadevergoeding voor slachtoffers die een WAD graad 1 en 2 hebben opgelopen.

Bij het onderzoeken van de jurisprudentie is gebleken dat er niet voldoende schadevergoedingen in de uitspraken bekend worden gemaakt om een betrouwbaar advies te kunnen geven aan Mooyman & Partners Letselexpertise. In 4 van de 26 uitspraken is bekend dat het om een vergoeding aan smartengeld gaat. Deze smartengeldvergoedingen kunnen vergeleken worden met alleen de smartengeldvergoedingen uit de dossiers. Deze vergelijking zal hieronder ook worden gemaakt.

Eerst volgt nu eerst een uitleg waarom in de overige 22 uitspraken geen bruikbare informatie staat over de schadevergoedingen.

1. Er is helemaal niets bekend over de hoogte van de schadevergoeding.
2. Het is niet bekend uit welk soort schadevergoeding het bedrag bestaat. Er kan wel een heel hoog bedrag aan schadevergoeding door de rechter toegekend zijn aan het slachtoffer maar wat als dit bedrag als vergoeding voor het salaris van de advocaat van het slachtoffer bedoeld is. Dan is dit niet een bruikbaar bedrag om te kunnen vergelijken met de schadevergoedingen die in de dossiers van Mooyman & Partners Letselexpertise toegekend.
3. Er is een bedrag aan schadevergoeding toegekend maar dit bedrag is als vergoeding van de proceskosten voor het slachtoffer. Ook dit bedrag kan niet worden vergeleken met de bedragen uit de dossiers aangezien Mooyman & Partners Letselexpertise de dossiers buiten rechte behandelt.

§ 6.1 De analyse

Nu volgt een analyse van de vier uitspraken waarin een bedrag aan smartengeld is toegekend in vergelijking met dossiers van Mooyman & Partners Letselexpertise .

In uitspraak nummer 1 is een smartengeldvergoeding á € 25.000,- toegekend aan het slachtoffer. Er is geen dossier van Mooyman & Partners Letselexpertise wat qua hoogte schadevergoeding of qua letsel overeenkomt met deze uitspraak.

In uitspraak nummer 3 is € 5.000,- aan smartengeld aan het slachtoffer toegekend. Het letsel van het slachtoffer bestond uit rug- en nekklachten en vermoeidheid als gevolg van een postwhiplashsyndroom in combinatie met een aanpassingsstoornis. In dossier nummer 2 wordt ook € 5.000,- aan smartengeld aan het slachtoffer betaald. Het letsel van dit slachtoffer bestond uit rug- en nekklachten als gevolg van een WAD graad 1 en 2 gepaard met vermoeidheidsklachten en somatische aandoeningen. Het letsel van het beide slachtoffers komt met elkaar overeen. Er kan geconcludeerd worden op basis van deze twee dossiers dat Mooyman & Partners Letselexpertise de juiste hoogte aan schadevergoeding heeft gevorderd voor dit slachtoffer.

In uitspraak nummer 22 is € 15.000,- door de rechter aan smartengeld toegekend. De klachten van het slachtoffer zijn vermoeidheid, hoofdpijn en nekpijn. In dossier nummer 1 is ook sprake van vermoeidheidsklachten gepaard met hoofd- en nekpijn. Dit slachtoffer heeft ook last van duizeligheid, misselijkheid en slaapproblemen. Er is een smartengeldvergoeding van € 500,- toegekend. Hoewel de soorten letsels uit de uitspraak en uit het dossier overeenkomen, lopen de smartengeldvergoedingen ver uiteen. In dossier nummer 5 is ook sprake van hoofdpijn- en nekklachten maar gepaard met vermoeidheidsklachten. Er is een bedrag van € 1.000,- betaald aan het slachtoffer aan smartengeld.

De soorten letsels komen overeen maar de smartengeldbedragen lopen wederom uiteen. In dossier nummer 6 komt het letsel ook overeen met het letsel uit uitspraak nummer 22. In het dossier is een immateriële schadevergoeding van € 5.000,- betaald aan het slachtoffer. Dit is een stuk lager dan de smartengeldvergoeding uit uitspraak 22. In dossier nummer 7 is € 2.500,- aan smartengeld aan het slachtoffer betaald voor hetzelfde letsel als in uitspraak nummer 22.

Als laatste volgt nu uitspraak 23. Hierin is € 700,- aan smartengeld toegekend aan het slachtoffer door de rechter. Het slachtoffer had nek- en schouderklachten en een posttraumatische stressstoornis als gevolg van een postwhiplashsyndroom. In dossier nummer 1 is er sprake van nek- en schouderklachten in combinatie met cognitieve klachten. De cognitieve klachten zijn minder heftig als de posttraumatische stressklachten in uitspraak 23 maar het slachtoffer uit het dossier krijgt een smartengeldvergoeding van € 500,- wat dus overeenkomt met de jurisprudentie. In dossier nummer 6 gaat het om een slachtoffer met nek- hoofdpijn en schouderklachten in combinatie met vermoeidheidsklachten. Het letsel komt dus overeen met het letsel in uitspraak nummer 23. In het dossier is een smartengeldvergoeding van € 5.000,- toegekend. Dit is een opmerkelijk stuk hoger dan de smartengeldvergoeding uit de uitspraak. Het letsel uit het dossier lijkt minder ernstig dan het letsel van het slachtoffer in de uitspraak aangezien hij stressklachten heeft en het slachtoffer uit het dossier vermoeidheidsklachten. Toch heeft Mooyman & Partners Letselexpertise het voor elkaar gekregen om een veel hogere schadevergoeding te vorderen dan in de jurisprudentie toegekend is. Ook in dossier nummer 9 is sprake van hoofd, nek- en schouderpijn met daarbij slaap- en concentratieproblemen. Dit lichamelijke letsel komt overeen met uitspraak 23. De psychische klachten zijn iets minder erg dan in uitspraak 23. Toch heeft Mooyman & Partners Letselexpertise opnieuw een smartengeldvergoeding van € 5.000,- weten te verhalen voor het slachtoffer.

§ 6.2 Conclusie

Hierboven zijn nu op basis van een aantal uitspraken de smartengeldvergoedingen vergeleken met de dossiers van Mooyman & Partners Letselexpertise. In de uitspraken zijn geen materiële schadevergoedingen terug te vinden, daarom is het alleen mogelijk om de immateriële schadevergoedingen met elkaar te vergelijken. Nu het geen valide vergelijking is, wordt Mooyman & Partners Letselexpertise door middel van bovenstaande vergelijking toch enigszins een beeld gegeven van hoe de schadevergoedingen uit zijn dossiers in verhouding staan met de schadevergoedingen uit de jurisprudentie.

H. 7 Conclusie

In dit hoofdstuk zal aan de hand van de beantwoording van de deelvragen een conclusie worden getrokken. Vervolgens zal aan het einde van dit hoofdstuk antwoord worden gegeven op de centrale vraag.

Om tot een goede beantwoording van de centrale vraag te komen, zal terug moeten worden gekeken naar de wettelijke basis voor het verhalen van schade op de aansprakelijke partij, om vervolgens specifiek in te gaan op het verhalen van schade in de vorm van een whiplash.

Wanneer iemand als gevolg van een ongeval een whiplash heeft opgelopen, kan hij zijn schade verhalen op de aansprakelijke partij op grond van de onrechtmatige daad, artikel 6:162 Burgerlijk Wetboek. De schade moet worden vergoed indien de schuldenaar :

- Onrechtmatig heeft gehandeld ;
- De daad aan de schuldenaar is toe te rekenen;
- Het slachtoffer schade heeft geleden;
- Er een causaal verband bestaat tussen het ongeval en de door het slachtoffer gepresenteerde schade;
- Er een relatie bestaat tussen de geschonden norm en de geleden schade.

Bij het verhalen van schade van slachtoffers die een whiplash hebben opgelopen, is het aantonen van een causaal verband een probleem. Whiplashklachten zijn niet concreet en niet waarneembaar en zijn niet tot een medische stoornis te herleiden.⁶⁴ Het ontbreken van een specifieke medische aantoonbare verklaring, betekent niet dat er helemaal geen bewijs geleverd kan worden voor het aantonen van een causaal verband. Indien komt vast te staan dat de whiplash-achtige klachten aanwezig, reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn, kan worden toegekomen aan de juridische toerekening van klachten. Dit wordt de juridische causaliteit genoemd.⁶⁵

Volgens Mooyman & Partners Letselexpertise ligt het probleem van de juridische causaliteit bij het feit dat de tegenpartij niet wil betalen voor (letsel)schade die niet aangetoond kan worden. Ten gevolge van dit probleem is in § 3.2 onderzocht welke feiten en omstandigheden in de jurisprudentie worden aangevoerd voor het aantonen van een juridisch causaal verband. In de jurisprudentie is te zien dat er drie stappen worden genomen voor het aantoonbaar maken van een juridisch causaal verband.

---

⁶⁴ F. de Jager, D. Geeraths, E. Reinders, *Verkeersrecht Artikelen*, VRA 2002, p. 42.

⁶⁵ HR 8 juni 2001, *NJ* 2001,433.

Allereerst dient het bestaan van de subjectieve klachten (whiplashklachten) te worden vastgesteld. Indien komt vast te staan dat de klachten reëel, niet voorgewend, niet ingebeeld en niet overdreven zijn, is het bestaan van de whiplashklachten voldoende aannemelijk gemaakt.

In sommige uitspraken is ook te zien dat naast bovengenoemde criteria ook een andere lijn wordt gevolgd voor het vaststellen van het bestaan van subjectieve klachten. Indien er sprake is van een consistent, consequent en samenhangend klachtenpatroon, is het bestaan van de whiplashklachten voldoende aannemelijk gemaakt. In sommige uitspraken komen de twee verschillende, hier genoemde lijnen gezamenlijk voor en in andere uitspraken komt een van de twee lijnen voor.

Wanneer het bestaan van de klachten aannemelijk is gemaakt, dient het causaal verband tussen de klachten en het ongeval aangetoond te worden. Hiervoor moet komen vast te staan dat het slachtoffer de klachten voor het ongeval niet had, de klachten op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en een alternatieve verklaring voor de klachten ontbreekt.

Indien het causaal verband tussen de klachten en het ongeval is komen vast te staan, dient als laatste nog aangetoond te worden dat de ongevalsklachten tevens tot beperkingen leiden. Hiervoor moet het slachtoffer de mate van zijn participatie en activiteiten kunnen aantonen. Dit kan bijvoorbeeld uit het rapport van een arbeidsdeskundige blijken.

Uit de onderzochte jurisprudentie is gebleken dat zowel de Gerechtshoven als de rechtbanken het ontbreken van een specifieke medische verklaring niet als een belemmering zien voor het aannemen van een juridisch causaal verband tussen de klachten en het ongeval.

In H.4 zijn de aangevoerde feiten en omstandigheden uit de dossiers van Mooyman & Partners Letselexpertise weergegeven. Voor het aantonen van het bestaan van klachten wordt vaak naar medische informatie en adviezen van de medisch adviseur verwezen. Daarnaast wordt in een aantal dossiers een uitgebreide onderbouwing gegeven voor het juridisch causaal verband tussen de klachten en het ongeval. De tegenpartij wordt dan op de juridische causaliteit gewezen en er wordt gesteld dat het slachtoffer een blanco medische voorgeschiedenis heeft. Daarnaast voert Mooyman & Partners Letselexpertise aan dat er sprake is van een consistent en coherent klachtenpatroon bij het slachtoffer. Als laatste wordt de tegenpartij erop gewezen dat het om subjectieve klachten gaat waarbij niet vereist is dat de klachten worden geobjectiveerd. Indien komt vast te staan dat de klachten reëel, niet ingebeeld en niet voorgewend zijn, is het bestaan van de klachten voldoende objectief vastgesteld. Als laatste wordt de tegenpartij op de leer van de ruime toerekening gewezen. Mooyman & Partners onderbouwt de stellingen met jurisprudentie.

In andere dossiers is weer terug te zien dat Mooyman & Partners Letselexpertise kort verwijst naar de rechtspraak over de juridische causaliteit maar geen specifieke criteria of arresten noemt.

Wat als laatste opviel in de dossiers is dat er veelal wordt aangevoerd dat er bij het slachtoffer sprake is van een blanco medische voorgeschiedenis en dat daarmee het juridisch causaal verband tussen de klachten en het ongeval is aangetoond.

In H.5 zijn de verschillen uiteengezet tussen de aangevoerde feiten en omstandigheden in de jurisprudentie en in de dossiers. Wat opvalt is dat Mooyman & Partners Letselexpertise in de onderbouwing wel naar jurisprudentie over de juridische causaliteit verwijst en ook criteria gebruikt die voortvloeien uit de jurisprudentie maar niet volledig is in het gebruiken van criteria. Wat ook op basis van de onderzochte dossiers en jurisprudentie geconcludeerd kan worden is het volgende: In de jurisprudentie worden drie stappen genomen voor het aannemelijk maken van een juridisch causaal verband tussen de klachten en beperkingen en het ongeval. In de dossiers van Mooyman & Partners Letselexpertise komen deze stappen niet in deze volgorde terug maar worden de criteria die voortvloeien uit deze stappen los gebruikt.

Als laatste zijn in H.6 de verschillen uiteengezet tussen de hoogte van de schadevergoedingen in de jurisprudentie ten opzichte van de hoogte van de toegekende schadevergoedingen in de dossiers van Mooyman & Partners Letselexpertise. Nu het verrichte onderzoek naar deze verschillen helaas geen valide resultaten heeft opgeleverd, is het niet mogelijk om een concreet beeld te schetsen over de verschillen tussen de hoogte van de schadevergoedingen uit de jurisprudentie en uit de dossiers.

§ 7.1 Beantwoording van de centrale vraag

Voor wat betreft het aantonen van de juridische causaliteit voor slachtoffers met een WAD graad 1 en 2, kan Mooyman & Partners Letselexpertise als volgt worden geadviseerd.

Bij het aanvoeren van de feiten en omstandigheden, doet Mooyman er goed aan om dit in drie stappen te doen zoals dat in de jurisprudentie ook voorkomt. Door als eerste aan te tonen dat de subjectieve klachten van het slachtoffer bestaan, vervolgens aan te tonen dat er een causaal verband bestaat tussen die klachten en het ongeval, en als laatste aan te tonen dat deze klachten tevens tot beperkingen hebben geleid, wordt er een helder en overzichtelijk beeld van de argumenten aan de tegenpartij gegeven. Wellicht dat het voor de tegenpartij moeilijker wordt om op alle drie de punten verweer te voeren tegen de juridische causaliteit.

Voor de eerste stap is het belangrijk dat Mooyman & Partners Letselexpertise aantoont aan de hand van de beschikbare medische informatie dat de klachten van het slachtoffer reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn. Om nog sterker te staan is het belangrijk dat Mooyman & Partners Letselexpertise tevens kan aantonen dat er sprake is van een consistent, consequent en samenhangend klachtenpatroon.

Hiervoor is Mooyman & Partners Letselexpertise afhankelijk van wat er in de medische informatie naar voren komt over de klachten van het slachtoffer maar als het slachtoffer de ongevalsklachten in ieder contact met zijn medisch behandelaars heeft benoemd, moet het voor Mooyman & Partners Letselexpertise mogelijk zijn om het bestaan van de klachten aan te tonen. Van belang is hierbij dat Mooyman & Partners Letselexpertise niet alleen meldt dat de het bestaan van de klachten reëel is en dat er sprake is van een coherent klachtenpatroon maar dat Mooyman & Partners Letselexpertise hiervoor specifiek naar delen uit de medische informatie verwijst waaruit bovengenoemde blijkt.

Vervolgens stap nummer twee. Op basis van de onderzochte jurisprudentie moet Mooyman & Partners Letselexpertise voor het bestaan van een juridisch causaal verband kunnen aantonen dat de klachten van het slachtoffer voor het ongeval niet bestonden, de klachten op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en er een alternatieve verklaring voor de klachten ontbreekt. Van belang is hierbij dat deze criteria zoveel mogelijk in verband worden aangehaald en niet los van elkaar. Dus dat niet enkel en alleen wordt aangedragen dat de klachten voor het ongeval niet bestonden. Wanneer de medische informatie dit toelaat is het beter dat alle drie de elementen van bovengenoemde criteria tezamen worden aangevoerd. Voor het aantonen van het feit dat de klachten op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden, kan worden aangevoerd dat een verkeersongeval in de vorm van een achterop aanrijding zoals het slachtoffer is overkomen niet zelden leidt tot het ontstaan van zogenoemde whiplashklachten of whiplashachtige klachten, waaronder valt te verstaan klachten aan de nek, bovenrug, schouders alsmede klachten op het cognitieve vlak. Dit argument komt regelmatig terug in de jurisprudentie.

Wanneer het causaal verband tussen de klachten en het ongeval door de tegenpartij is aangenomen, moet Mooyman & Partners Letselexpertise als laatste stap kunnen aantonen dat de klachten ook tot beperkingen hebben geleid. In de dossiers wordt hierover veel discussie gevoerd met de tegenpartij. Voor het aannemelijk maken van beperkingen moet Mooyman & Partners Letselexpertise kunnen aantonen wat de mate van participatie en activiteiten is van het slachtoffer. Hierbij dient er een vergelijking te worden gemaakt van de situatie met het ongeval en de hypothetische situatie zonder ongeval. Op basis van de jurisprudentie is het vaststellen van de meetbare beperkingen van het slachtoffer minder relevant geworden. Door dit bij de tegenpartij aan te dragen, ontstaat er wellicht een tendens waarin het ontbreken van een medisch substraat niet in de weg staat aan het vaststellen van beperkingen.

Het laatste advies is wellicht overbodig aangezien Mooyman & Partners Letselexpertise dit argument al aanvoert bij het behandelen van de dossiers, maar wel nog de nodige aandacht verdient vanwege het belang ervan.

In de jurisprudentie komt regelmatig naar voren dat de klachten van het slachtoffer geen direct gevolg hoeven te zijn van het ongeval. Een whiplash is over het algemeen een gevolg van een verkeersovertreding, met name een achterop aanrijding. Er vindt dan een ruime toerekening plaats van de schadelijke gevolgen door de normschending. De wijze van omgang met klachten, beperkingen en tegenslagen, als gevolg van de onrechtmatige daad, moeten aan de tegenpartij worden toegerekend, ook al zijn deze gevolgen door predispositie ernstiger en langer van duur dan in de normale lijn der verwachtingen ligt. In de whiplashdossiers komt vaak de discussie terug dat de tegenpartij vindt dat de klachten van het slachtoffer langer aanhouden dan verwacht en dat de tegenpartij dan ook van mening is dat de aanhoudende klachten niet meer het gevolg van het ongeval zijn. Tegen dit verweer, kan het hier genoemde argument worden aangevoerd onder vermelding van het bijbehorende arrest, dan wel de bijbehorende arresten.

Helaas kan er aan Mooyman & Partners Letselexpertise geen advies gegeven worden over het vorderen van een zo hoog mogelijke schadevergoeding. In de jurisprudentie worden geen specificaties van de toegekende schadevergoedingen gegeven, of er wordt helemaal geen schadevergoeding genoemd omdat deze in een deelgeschilprocedure wordt behandeld die niet is terug te vinden, of er worden bedragen toegekend voor het betalen van de proceskosten.

Voor wat betreft het adviseren over de strategie die gebruikt kan worden bij het aantonen van de juridische causaliteit, is de doelstelling behaald. Op basis van de resultaten van het jurisprudentie-en het dossieronderzoek kan Mooyman & Partners Letselexpertise het driestappenplan gebruiken bij het behandelen van whiplashdossiers.

De doelstelling van het adviseren van Mooyman & Partners Letselexpertise over het vorderen van een zo hoog mogelijke schadevergoeding is niet behaald, aangezien er geen relevante informatie beschikbaar was waardoor er geen betrouwbaar onderzoek kan worden uitgevoerd.

H. 8 Aanbevelingen

In dit hoofdstuk is een conceptbrief weergegeven als aanbeveling aan Mooyman & Partners Letselexpertise. Deze brief kan als leidraad worden gebruikt in een discussie met de tegenpartij over de juridische causaliteit. Let op, dit is een voorbeeld van de ideale situatie waarin Mooyman & Partners Letselexpertise alle relevante beschikbare medische informatie voor handen heeft.

Schaderegelingsbureau D.H. van Vliet B.V.
Postbus 68
2211 BR DE MEERN
t.a.v. mevrouw Van Vliet

Zoetermeer, 18 juni 2015

Ons Kenmerk : 123456789
Uw Kenmerk : 987654321
Datum ongeval : 16 januari 2015

Geachte mevrouw Van Vliet,

Middels deze brief kom ik bij u terug op bovengenoemde zaak. Ik heb uw brief van 11-06-2015 in goede orde ontvangen. Hier wil ik graag inhoudelijk op ingaan.

In bovengenoemde brief heeft u vermeld dat u van mening bent dat er geen sprake is van een causaal verband nu er geen medisch objectiveerbare afwijkingen zijn gevonden bij mijn cliënte. Volgens mijn medisch adviseur is er sprake van een postwhiplashsyndroom. Nu er sprake is van subjectieve gezondheidsklachten, kunnen volgens de jurisprudentie geen al te hoge eisen worden gesteld aan het bewijs van het bestaan van de klachten. Het is voldoende dat vastgesteld kan worden dat de klachten reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn. De behandelend fysiotherapeut heeft de realiteit van de klachten in zijn rapport vastgesteld. Korthedshalve verwijs ik u naar het rapport van 20-04-2015 en de uitspraak van de Hoge Raad 8 juni 2001, NJ 2001,433.

Daarnaast heeft mijn cliënte de ongevalsklachten in alle contacten met haar medische behandelaars telkens opnieuw benoemd. Er is derhalve sprake van een consistent, consequent en samenhangend klachtenpatroon. Hiervoor verwijs ik u naar het bijgevoegde huisartsenjournaal, het rapport van de fysiotherapeut en het rapport van de behandelend psycholoog. Het bestaan van de subjectieve gezondheidsklachten is hiermee voldoende objectief vastgesteld.

Voor wat betreft het causaal verband, kunt u uit het huisartsenjournaal opmaken dat het slachtoffer een blanco medische voorgeschiedenis heeft. Daarnaast heeft mijn cliënte een kop-staartbotsing gehad. Juist een dergelijk ongeval kan tot het ontstaan van whiplashklachten leiden. De klachten kunnen dus op zich door het ongeval veroorzaakt worden. Ook dit is terug te zien in de jurisprudentie, Hof Den Bosch 2 februari 2010, ECLI:NL:GHSHE:2010:BN1779.

Mijn medisch adviseur noch uw medisch adviseur heeft een alternatieve verklaring voor het ontstaan van de klachten van mijn cliënte. De hier genoemde criteria vloeien voort uit de jurisprudentie en nu aan deze criteria is voldaan acht ik het juridisch causaal verband tussen het ongeval en de klachten voldoende bewezen dan wel vastgesteld.

Als laatste gaf u aan dat u zich niet kunt vinden in de gevorderde post aan huishoudelijke hulp. Volgens u is er geen sprake van dermate ernstig letsel dat mijn cliënte beperkt is in haar huishoudelijke werkzaamheden.

Bij het beoordelen van beperkingen gaat het niet zozeer om het vaststellen van de meetbare beperkingen maar om het vaststellen van de mate van activiteiten en participatie van mijn cliënte. Het enkele feit dat sprake is van subjectieve klachten, staat dan ook niet in de weg aan de conclusie dat toch sprake is van beperkingen. Hiervoor verwijs ik u naar het arrest van het Hof Arnhem-Leeuwarden 5 februari 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:BZ0801.

Op basis van de bovenstaande aangehaalde medische feiten over mijn cliënte en de jurisprudentie acht ik een verdere discussie over het oorzakelijk verband tussen de klachten van mijn cliënte en het ongeval overbodig.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Indien u naar aanleiding van dit bericht nog vragen hebt kunt u natuurlijk contact met mij opnemen.

Met vriendelijke groet,

Mooyman & Partners Letselexpertise bv

Mevrouw mr. W. Hurman

Literatuurlijst

Assers & Hartkamp & Sieburgh 2010

C. Assers, A.S. Hartkamp, C.H Sieburgh, *Handleiding tot de beoefening van het Nederlands burgerlijk recht, Verbintenissenrecht*, Deventer: Kluwer B.V. 2010, p.36 nr. 47.

Balthazar & Bocken & Boone & e.a. 2004

T. Balthazar & H. Bocken & I. Boone & e.a., *Aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen-Apeldoorn : Maklu 2004.

De Jager & Geerath

F. de Jager, D. Geeraths, E. Reinders, *Verkeersrecht Artikelen, Whiplashclaims na 8 juni 2001?*, VRA 2002, p. 42.

Medisch contact 2007

Neurologen keren zich af tegen het post whiplashsyndroom, MC 2007, nr. 50, p. 2061.

Oskam & Reitsma, TvP, p. 112

P. Oskam & A.M. Reitsma, *Causaal verband in whiplashzaken: een beschouwing vanuit juridisch en medisch perspectief*, TvP 2014 nummer 4 p. 112.

Philips 2010

C. Philips, *Praktisch verbintenissenrecht*, Noordhoff Uitgevers 2010.

Stichting Personenschade 2012

Stichting Personenschade Instituut voor personenschade, *Dynamiek met recht en rede*, Jaarverslag, 2012.

Stichting PIV 2015

Stichting PIV, *Whiplash: een andere benadering – Medische vs. juridische causaliteit*, PIV Bulletin 1 2015, p. 1 & 6.

Stichting PIV 2005

Stichting PIV, *Ontwikkelingen ten aanzien van de zoektocht naar de juridische causaliteit tussen klachten en ongeval*, PIV Bulletin 2, jaargang 8 2005, p. 8

Timmerman & Paffen 2011

I. Timmerman & A.L.A.M. Paffen, *Verbintenissenrecht begrepen*, Amsterdam: Boom Juridische uitgevers 2011.

Verheij 2005

A.J. Verheij, *Monografieën Privaatrecht, Onrechtmatige daad*, Deventer: Kluwer B.V. 2005.

Jurisprudentielijst

Rb Rotterdam 27 maart 2012, ECLI:NL:RBROT:2013:BZ5996
Rb Oost-Brabant 16 april 2012, ECLI:NL:RBOBR:2013:BZ8252
Rb Utrecht 27 juni 2012, ECLI:NL:RBUTR:2012:BX5657
Rb Rotterdam 4 juli 2012, ECLI:NL:RBROT:2012:BX0122
Rb Utrecht 22 augustus 2012, ECLI:NL:RBUTR:2012:BX6456
Rb Rotterdam 10 oktober 2012, ECLI:NL:RBROT:2012:BX9800
Rb Zutphen 25 oktober 2012, ECLI:NL:RBZUT:2012:BY1386
Rb Oost-Nederland 13 maart 2013, ECLI:NL:RBONE:2013:CA0284
Rb Rotterdam 20 maart 2013, ECLI:NL:RBROT:2013:BZ5992
Rb Midden-Nederland 24 april 2013, ECLI:NL:RBMNE:2013:BZ8632
Rb Noord-Nederland 14 mei 2014, ECLI:NL:RBNNE:2014:2579
Rb 's-Gravenhage 17 augustus 2013, ECLI:NL:RBSGR:2012:BX7791
Rb Midden-Nederland 24 december 2014, ECLI:NL:RBMNE:2014:7324
Rb Amsterdam 26 februari 2015, ECLI:NL:RBAMS:2015:925

Hof 's-Hertogenbosch 2 februari 2010, ECLI:NL:GHSHE:2010:BN1779
Hof Leeuwarden 22 juni 2010, ECLI:NL:GHLEE:2010:BN0730
Hof 's-Hertogenbosch 29 juni 2010, ECLI:NL:GHSHE:2010:BN0292
Hof Leeuwarden 10 augustus 2010, ECLI:NL:GHLEE:2010:BN3975
Hof 's-Hertogenbosch 26 april 2011, ECLI:NL:GHSHE:2011:BQ2765
Hof 's-Hertogenbosch 15 mei 2012, ECLI:NL:GHSHE:2012:BW5818
Hof Arnhem 5 juli 2011, ECLI:NL:GHARN:2011:BR3964
Hof Arnhem-Leeuwarden 5 februari 2012, ECLI:NL:GHARL:2013:BZ0801
Hof Leeuwarden 9 oktober 2012, LJN: BX9658, Gerechtshof Leeuwarden, 200.026.157/01
Hof Amsterdam 26 maart 2013, LJN: BZ5517, Gerechtshof Amsterdam, 200,008,340/01
Hof 's-Hertogenbosch 14 mei 2013, ECLI:NL:GHSHE:2013:CA0786

HR 8 juni 2001, NJ 2001,433
HR 12 september 2012, ECLI:NL:PHR:2012:BX0734

Bijlage 1. Legenda jurisprudentieschema

- Het slachtoffer moet bewijzen dat hij of zij aan gezondheidsklachten lijdt.
- Bewijs voor het bestaan van whiplashklachten : de klachten moeten reëel, niet voorgewend, niet ingebeeld en niet overdreven zijn.
- Voor het bestaan van subjectieve klachten moet worden aangetoond dat deze: consistent, consequent en een samenhangend patroon vormen.
- Bewijs causaal verband : indien de klachten voor het ongeval niet bestonden, de klachten door het ongeval kunnen worden veroorzaakt en er geen alternatieve verklaring voor het ontstaan van de klachten is, is het oorzakelijk verband bewezen.
- Juridisch gezien is het voor het bewijs van het bestaan van subjectieve gezondheidsklachten en van het causaal verband tussen het ongeval en deze klachten niet noodzakelijk dat bij het slachtoffer op basis van de geldende standaarden een erkend ziektebeeld wordt vastgesteld.
- Nu er sprake is van overtreding van een verkeersnorm door de tegenpartij, vindt er een ruime toerekening plaats van de schadelijke gevolgen aan de normschending. De wijze van omgang met klachten, beperkingen en tegenslagen, als gevolg van de onrechtmatige daad, moeten aan de dader worden toegerekend. Ook al zijn die gevolgen door de predipositie ernstiger en langer van duur dan in de normale lijn der verwachtingen ligt.
- Een verkeersongeval in de vorm van een achterop aanrijding leidt vaak tot de zogenoemde whiplashklachten.

Bijlage 2. Jurisprudentieschema

Uitspraak	Soort ongeval	Soort klachten slachtoffer	Argumenten slachtoffer	Verweer tegenpartij	Juridisch causaal verband?	Onderbouwing conclusie rechter	Hoogte schadevergoeding
1. LJN: BZ5517, Gerechtshof Amsterdam, 200,008,340/01	Niet gegeven	Aanpassingsstoornis volgens deskundigen. Volgens slachtoffer, visuele en pseudo-hallucinatoire ervaringen	Als gevolg van het ongeval een postwhiplashsyndroom opgelopen	Geen causaal verband. Slachtoffer was werkloos voor ongeval waardoor aanpassingsstoornis kan zijn ontstaan en het slachtoffer is familiair belast met depressie	Ja	Kort na het ongeval zijn gezondheidsklachten ontstaan die er voor het ongeval niet waren. Het slachtoffer was zelf van mening dat hij whiplashachtige klachten had maar n.a.v. het deskundigenrapport heeft hij niet volgehouden dat hij een postwhiplashsyndroom heeft, maar aangenomen dat hij lijdt aan een aanpassingsstoornis	Immateriële schadevergoeding € 25000- ,
2. LJN: BX9658, Gerechtshof Leeuwarden,	Auto is in de sloot geraakt doordat het slachtoffer moest	Volgens slachtoffer, whiplashachtige klachten. Volgens	Door het ongeval een postwhiplashsyndroom opgelopen	Geen beperkingen van het slachtoffer die in	Ja	Slachtoffer moet bewijzen dat hij aan	Fl. 9.5603-, Niet duidelijk wat voor

200.026.157/01	uitwijken voor een overstekend meisje	deskundigen, pijnklachten vanuit spieren en pezen en psychoneurologische klachten.	oom opgelopen waardoor het slachtoffer arbeidsongeschikt is geworden	causaal verband met het ongeval staan. Slachtoffer heeft alleen medische informatie van na het ongeval in het geding gebracht en niet van ervoor.		gezondheidsklacht en lijdt, rechter beslist of op grond van de deskundigenrapporten het juridisch causaal verband bestaat. Voor het bestaan van subjectieve klachten moet worden aangetoond dat deze: consistent, consequent en een samenhangend patroon vormen. Voor wat betreft het bewijs: indien de klachten voor het ongeval niet bestonden, de klachten door het ongeval kunnen worden veroorzaakt en er geen alternatieve verklaring voor de klachten is, is het oorzakelijk	soort schadevergoeding

						verband bewezen.	
3. ECLI:NL:PHR:2012:BX 0734	Achterop aanrijding	Volgens slachtoffer : Pijn in nek en schouders. Volgens deskundigen : postwhiplashsyndroom, sneller vermoeid raken, aanpassingsstoornis,	Na ongeval blijvend letsel opgelopen wat heeft geleid tot volledige arbeidsongeschiktheid.	Tegenpartij bestrijdt het causaal verband	Dat het causaal verband niet eerder is onderzocht en nu niet meer kan worden onderzocht is niet te wijten aan het slachtoffer maar komt voor rekening van de tegenpartij	Er moet worden gekeken naar wat in het algemeen de gevolgen zijn van een aanrijding na overtreding van een verkeersnorm voor een aangereden persoon voor wat betreft diens arbeidsvermogen en verdien capaciteit. Hierbij spelen de omstandigheden, die specifiek de in concreto aangereden persoon betreffen, een grote rol.	€ 5000,-, aan immateriële schade
4. ECLI:NL:GHARL:2013: BZ0801	Achterop aanrijding. Slachtoffer stond stil voor het stoplicht	Pijnklachten in hoofd, rug, nek en schouder. Op foto's niets te zien. Concentratiezwakte, cognitieve klachten,	Sinds het ongeval hoofdpijn, rug, nek en schouderklachten. Na een week weer gaan werken maar na	Het oordeel van de deskundige over de beperkingen van het slachtoffer is onvoldoende	Ja.	Voor wat betreft de beperkingen : Het ontbreken van een neurologisch substraat staat niet in de weg	€ 649,- aan voorschotten en € 2628,- aan geliquideerd salaris van de

		kan slecht drukte verdragen. Volgens neuropsycholoog : Mild beperkingen op het gebied van concentratie en geheugen. Voor ongeval : 1978 schedelbasisfractuur, 2000 virale meningitis	enkele weken weer ziek gemeld vanwege pijn in zijn lichaam. Hij werd behandeld door een fysiotherapeut, osteopaat, manueel therapeut, haptonoom en chiropractor en werd onderzocht door de revalidatiearts en neuroloog. Slachtoffer kan minder huishoudelijke taken verrichten en minder werken als voorheen. Daarnaast heeft hij ook moeten stoppen met volleybal.	onderbouwd.		voor het vaststellen van beperkingen. Een verzekeringsdeskundige is de meest voor de hand liggende deskundige op het gebied van het vaststellen van beperkingen. Causaal verband: Slachtoffer dient te bewijzen dat hij aan gezondheidsklachten lijdt. Wanneer de klachten consistent, consequent en een samenhangend patroon vormen, kan van het bestaan van subjectieve klachten worden uitgegaan. Bewijs : Indien komt vast te staan dat het slachtoffer voorafgaand aan	advocaat. De rechter wijst de vordering tot schadevergoeding af.

						het ongeval deze gezondheidsklacht en niet had, de gezondheidsklacht en op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en een alternatieve verklaring voor de gezondheidsklacht en ontbreekt, zal het bewijs van het oorzakelijk verband daarmee veelal geleverd zijn. Het enkele feit dat sprake is van subjectieve klachten, waarvoor een neurologisch substraat ontbreekt, staat dan ook nog niet in de weg aan de conclusie dat toch sprake is van beperkingen in de hiervoor weergegeven	

						betekenis.	
5. ECLI:NL:RBSGR:2012: BX7791	Achterop aanrijding toen het slachtoffer stil stond voor een rood stoplicht.	Hoofdpijn, nekpijn (uitstralend naar schouderbladen), vermoeidheidsklacht en. Pre-existentie: 22 jaar lang bekend met nek- en schouderklachten, spanningsklachten na overlijden vader in 2009. Ten tijde van het ongeval wel spanningsklachten maar geen beperkingen. Door neuroloog zijn geen functiestoornissen vastgesteld.	Ten gevolge van het ongeval letsel opgelopen waardoor zij schade lijdt. Intensieve behandelingen ondergaan maar nog steeds pijnklahten. Dat de deskundige geen whiplash op medisch objectiveerbare gronden heeft vastgesteld, neemt niet weg dat de juridische toerekening van klachten mogelijk is. Nu voor het ongeval geen sprake was van soortgelijke klachten, van arbeidsongeschikt heid van enige betekenis in de periode tot het ongeval geen	Geen causaal verband tussen huidige klachten en ongeval. Uit het neurologisch onderzoek blijkt niet dat de klachten reëel zijn. De rugklachten kunnen niet aan ongeval worden toegerekend want deze bestonden in het verleden ook al. Daarnaast zijn de rugklachten pas vier maanden na het ongeval ontstaan, wat dusdanig lang is, waardoor de klachten juridisch gezien niet aan het ongeval kunnen worden toegerekend.	Ja.	Juridisch gezien is het voor het bewijs van het bestaan van subjectieve gezondheidsklacht en en van het causaal verband tussen het ongeval en deze klachten niet noodzakelijk dat bij het slachtoffer op basis van de geldende standaarden een erkend ziektebeeld wordt vastgesteld. Bewijs : er moet objectief kunnen worden vastgesteld dat de klachten aanwezig, reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn. Nu het een	€ 2.722,02 niet bekend waaruit de schadevergoe ding bestaat.

			sprake is geweest en geen sprake is van een kwetsbare persoonlijkheidsstructuur waaruit de klachten kunnen worden verklaard, staat in casu niets aan juridische toerekening van de klachten aan het ongeval in de weg			kopstaartbotsing betreft waarbij juist whiplashklachten kunnen ontstaan, is het bestaan van de klachten voldoende aannemelijk gemaakt. Indien komt vast te staan dat het slachtoffer voor het ongeval de klachten niet had, de klachten op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en een alternatieve verklaring voor de klachten ontbreekt, zal het bewijs van het (juridisch) causaal verband tussen de klachten en het ongeval daarmee veelal geleverd zijn.	

6. ECLI:NL:GHSHE:2013: CA0786	Niet bekend	Volgens het rapport van de neuroloog : postwhiplashsyndroom met nekklachten en concentratieproblematiek	De deskundige geeft in rapport aan dat er voor het ongeval geen psychische klachten bestonden en dat deze na het ongeval zijn ontstaan en in verband kunnen worden gebracht met het ongeval. De medische adviseur geeft aan dat er zonder het ongeval geen klachten en beperkingen zouden bestaan. Daarnaast wordt er in deskundigenverslaggeving geconcludeerd dat het slachtoffer niet in staat is te functioneren in een reguliere baan op de arbeidsmarkt.	Er ontbreekt medische informatie over het slachtoffer waardoor geen causaal verband kan worden vastgesteld. De deskundige denkt dat er sprake is geweest van psychische problematiek maar dit is volgens de tegenpartij onduidelijk en onvoldoende onderbouwd. De thuissituatie van het slachtoffer heeft voor psychische problemen gezorgd en niet het ongeval. Er is geen psychische stoornis vastgesteld door de deskundige en op grond van het onderzoek van de neuroloog wordt	Ja.	Als gevolg van het ongeval is het slachtoffer in financiële problemen geraakt wat later tot psychische problemen heeft geleid. Deze problemen zijn een indirect gevolg van het ongeval. Nu er sprake is van overtreding van een verkeersnorm door de tegenpartij, vindt er een ruime toerekening plaats van de schadelijke gevolgen aan de normschending. De wijze van omgang met klachten, beperkingen en tegenslagen, als gevolg van de onrechtmatige daad, moeten aan de dader worden	Niet bekend.

				het slachtoffer in staat geacht om te kunnen werken.		toegerekend. Ook al zijn die gevolgen door de predispositie ernstiger en langer van duur dan in de normale lijn der verwachtingen ligt.	
7. ECLI:NL:RBROT:2012:BX9800	Achterop aanrijding. Het slachtoffer stond stil voor een stoplicht toen de tegenpartij achterop reed.	Pijnklachten aan nek, hoofd en linkerarm, geheugenklachten, concentratiestoornissen, woordvindingsproblemen en visusklachten. Volgens deskundigen passen de klachten bij een WAD graad 1 en 2. Er zijn in het verleden geen gezondheidsklachten geweest.	Ten gevolge van het ongeval lijdt het slachtoffer aan whiplashklachten met als gevolg dat hij wordt beperkt in zijn beroepsmogelijkheden. Het slachtoffer verwijst naar het rapport van de deskundige waarin staat vermeld dat de klachten in causaal verband staan met het ongeval.	Geen causaal verband. De tegenpartij verwijst naar het rapport van de neuroloog waarin geen erkend ziektebeeld wordt vastgesteld. De tegenpartij stelt op basis van de medische informatie dat het slachtoffer voor het ongeval al klachten had zoals hyperventilatie en stress die op zichzelf kunnen leiden tot hoofdpijn,	Ja.	Bestaan van de klachten : Juridisch gezien is voor het bewijs van het bestaan van de klachten niet noodzakelijk dat er een erkend ziektebeeld wordt vastgesteld. De deskundigen hebben whiplashklachten vastgesteld waarbij inherent is dat deze klachten moeilijk objectiveerbaar zijn. De medische beoordeling van de klachten berust	€ 1000,- aan voertuigschade en € 9.750,- aan voorschotten onder algemene titel.

				nekpijn, geheugenverlies en concentratiestoornissen. Het slachtoffer ondervindt geen beperkingen door het ongeval.		op de anamnese van het slachtoffer. Voor enige objectivering van de subjectieve klachten is noodzakelijk dat de klachten : reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn. De rechter heeft daarnaast vastgesteld dat er sprake is van een consistent, consequent en samenhangend patroon van de klachten. Vervolgens neemt de rechter in acht dat het slachtoffer een kop-staartbotsing heeft gehad wat juist tot het ontstaan van whiplashklachten kan leiden. Bewijs	

						: Indien komt vast te staan dat het slachtoffer de klachten voor het ongeval niet had, de klachten door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en een alternatieve verklaring voor de klachten ontbreekt, zal het bewijs van het juridisch causaal verband geleverd zijn. Daarnaast is het voor de juridische causaliteit niet noodzakelijk dat de klachten een direct gevolg zijn van het ongeval. De stress en hyperventilatie van het slachtoffer worden dan ook niet van belang geacht.	

8. ECLI:NL:RBROT:2012: BX0122	Het slachtoffer zat als rijder in de auto die van opzij werd aangereden door een plotseling overstekende auto. Zij is als gevolg hiervan voorover geklapt	Volgens deskundige : pijnklachten in nek en rechterknie, evenwichtsstoornis en concentratiestoornis. Er werden geen traumatische afwijkingen gevonden. Na het ongeval is het slachtoffer arbeidsongeschikt geraakt. Er is sprake van een WAD graad 2.	Sinds het ongeval lijdt het slachtoffer aan whiplashklachten en beperkingen. Hieraan legt zij ten grondslag dat er in de deskundigenrapporten is vastgesteld dat de klachten en beperkingen in causaal verband staan met het ongeval.	Geen causaal verband. Op basis van de medische informatie stelt de tegenpartij dat het slachtoffer voor het ongeval ook al klachten had en dat het slachtoffer door het ongeval geen beperkingen ondervindt. De tegenpartij betwist dat de klachten en beperkingen lijden tot arbeidsongeschiktheid.	Nee.	Het slachtoffer moet bewijzen dat er een causaal verband is tussen het ongeval en de door haar gepresenteerde klachten. Als de klachten komen vast te staan, dient vervolgens te worden beoordeeld in hoeverre de klachten tot beperkingen lijden. Hieraan kunnen geen al te hoge eisen worden gesteld aangezien inherent aan whiplashklachten is dat zij moeilijk objectificeerbaar zijn. Het bestaan van de klachten berust vooral op de anamnese van de patiënt. Enige objectivering van de subjectieve	Geen.

						klachten is wel vereist : De klachten moeten reëel, niet ingebeeld en niet overdreven zijn.	
9. ECLI:NL:RBROT:2013: BZ5992	Achterop aanrijding 3-3-2007. Hij stopte zijn auto vanwege afremmende auto's voor hem toen hij van achteren werd aangereden.	Sinds het ongeval arbeidsongeschikt. In juli 2008 weer aan het werk en in december 2010 opnieuw arbeidsongeschikt. Volgens neuroloog : vergeetachtig, concentratieproblemen, overgevoelig voor lawaai, pijn aan de wervelkolom, rug en schouderbladen. Doof gevoel in been en slaapproblemen. Geen neurologische afwijkingen gevonden.	Het slachtoffer verzoekt de rechtbank om te bepalen dat er een causaal verband bestaat tussen de klachten en het ongeval.	De klachten van het slachtoffer doen er niet toe want er is geen sprake van letsel in de zin van art. 6:107 BW. Volgens de tegenpartij is alleen in geval van medisch objectiveerbare afwijkingen sprake van letsel. Als laatste stelt de tegenpartij dat de klachten die bij het slachtoffer zijn ontwikkeld ten tijde dat hij zich in 2010 weer heeft ziek gemeld niet in verband staan met het ongeval.	Geen uitspraak	Allereerst dient te worden vastgesteld of het slachtoffer klachten heeft. Pas als er sprake is van klachten, kan worden beoordeeld of deze in causaal verband staan met het ongeval. Voor het vaststellen van de klachten moet komen vast te staan dat: de klachten reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn. Nu de neuroloog alleen de klachten heeft omschreven naar eigen zeggen	Geen uitspraak

						van het slachtoffer, en geen uitspraak heeft gedaan in hoeverre hij deze reëel acht, is een verwijzing naar het rapport van de neuroloog onvoldoende. De verzekeringsdeskundige doet ook geen uitspraak over de realiteit van de klachten.	
10. ECLI:NL:RBROT:2013:BZ5996	Achterop aanrijding. Het slachtoffer met haar auto stond stil voor een voetgangersoversteekplaats toen zij van achteren werd aangereden. Datum ongeval : 25-02-2009.	Pijnklachten in hoofd, nek, schouders en onderrug. Last van duizeligheid, vermoeidheid, vergeetachtigheid, prikkelbaarheid en onvermogen om langdurig te blijven zitten of liggen. In 2007 is het slachtoffer onderzocht door een neuroloog vanwege pijn in haar flanken.	Sinds het ongeval lijdt het slachtoffer aan whiplashklachten met als gevolg dat zij wordt beperkt in haar arbeidsvermogen. Onder verwijzing naar het rapport van de neuroloog stelt het slachtoffer dat de door haar gepresenteerde klachten in causaal	De neuroloog heeft geen erkend ziektebeeld kunnen vaststellen en een deel van de klachten kunnen volgens de neuroloog niet als gevolg van het ongeval worden aangeduid. Daarnaast kunnen de klachten van het slachtoffer worden verklaard	Ja.	juridisch gezien is het voor het bewijs van het bestaan van gezondheidsklachten (die naar hun aard subjectief zijn) niet noodzakelijk dat bij het slachtoffer op basis van de geldende standaarden een erkend ziektebeeld wordt vastgesteld. De	€ 3.664,08 aan kosten van de procedure

		In 2009 waren deze klachten volledig verdwenen. In het rapport van de neuroloog staat vermeld dat het slachtoffer sinds het ongeval een licht gestoorde houding heeft. De klachten over vergeetachtigheid en vermoeidheid kunnen volgens de neuroloog niet worden aangeduid als ongevalsletsel. De neuroloog stelt wel vast dat het slachtoffer de klachten voor het ongeval niet had en dat deze ook niet zouden ontstaan als het ongeval niet was gebeurd.	verband staan met het ongeval.	door haar persoonlijke situatie.		neuroloog heeft whiplashklachten vastgesteld en inherent aan deze klachten is dat moeilijk objectiveerbaar zijn. De medische beoordeling van het bestaan van deze klachten berust op de anamnese van het slachtoffer. Indien wordt vastgesteld dat de klachten reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn, is enige objectivering van de subjectieve klachten komen vast te staan. Er is sprake van een consistent, consequent en samenhangend klachtenpatroon doordat het slachtoffer iedere	

						bij verschillende medische behandelaars over dezelfde soort klachten klaagde. Causaal verband : Lage eisen aan het bewijs daarom is het voldoende dat aangetoond wordt dat het slachtoffer de klachten voor het ongeval niet had, deze op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en er een alternatieve verklaring voor de klachten ontbreekt.	
11. ECLI:NL:RBOBR:2013:BZ8252	Het slachtoffer reed in zijn auto toen plotseling een tegenligger voor hem de weg overstak en naar links afboog. Hij heeft deze auto geprobeerd te	Letsel aan nek en rug. Er is een neuroloog ingeschakeld om meer duidelijkheid over het letsel van het slachtoffer te krijgen.	Het slachtoffer stelt dat de neuroloog de geconstateerde afwijkingen heeft genoemd als de belangrijkste oorzaak voor de beperkingen die	De neuroloog heeft in zijn rapport geconcludeerd dat er geen sprake is van afwijkingen die zouden kunnen leiden tot klachten en/of	Voor wat betreft de rugklachten wel.	De neuroloog heeft vermeld dat de klachten van het slachtoffer niet zouden bestaan als het ongeval niet was gebeurd. De rechtbank neemt	€ 2.651,05 aan materiële schade

	ontwijken en is daardoor met zijn auto tegen de muur gereden. Datum ongeval : april 2007		het slachtoffer ondervindt. Het slachtoffer stelt als daarnaast dat de psychische klachten pas na het ongeval zijn ontstaan en dat hooguit sprake is van een predispositie die mogelijk een negatieve invloed heeft op herstel.	beperkingen. De klachten van het slachtoffer zijn niet objectief vastgesteld. Volgens het rapport van de neuroloog heeft het slachtoffer voor het ongeval stoornis ontwikkeld welke de klachten in stand houden. De rugklachten kunnen worden veroorzaakt door de werkzaamheden als chauffeur. De neuroloog heeft geen beperkingen kunnen vaststellen. Geen causaal verband		derhalve aan dat de rugklachten ongevalsgevolg zijn. Daarbij neemt de rechtbank ook in overweging dat het slachtoffer voor het ongeval voetbal speelde en aan fitness deed. Het objectiveren van beperkingen is aan een verzekeringsarts	
12. ECLI:NL:RBZUT:2012:BY1386	Het slachtoffer zat als rijder in de auto toen het voertuig van de weg raakte om dat de tegenpartij geen	Het slachtoffer draait sinds het ongeval geen nachtdiensten meer. De neuroloog heeft de volgende klachten vastgesteld	Het slachtoffer verzoekt de rechtbank voor recht te verklaren dat de door hem ervaren klachten	De deskundigen hebben de klachten van het slachtoffer niet kunnen objectiveren. Het	Voor wat betreft de klachten wel, de beperkingen staan nog niet vast.	Het feit dat de klachten niet medisch objectiveerbaar zijn, betekent niet dat er geen	Niet bekend.

	voorrang verleende. De auto is frontaal tegen een lantaarnpaal gebotst.	: hoofdpijn, pijn in schouders, armen, rug en pijn tussen de schouderbladen. Tintelingen in hand en rug, vermoeidheidsklacht en en visusproblematiek. Geen neurologische afwijkingen gevonden. Volgens de psycholoog stoken de vermoeidheidsklacht en niet met het gedrag van het slachtoffer.	en beperkingen in juridisch causaal verband staan tot het ongeval.	feit dat er klachten bestaan, betekent niet dat er ook beperkingen zijn.		klachten aanwezig zijn. Indien objectief kan worden vastgesteld dat de klachten aanwezig, reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn, is het bestaan van de klachten vastgesteld. Uit het rapport van de deskundigen blijkt niet dat het slachtoffer de klachten overdrijft. Causaal verband : Bij aanrijdingen, waarvan in deze sprake is geweest, bestaat een reële kans dat als gevolg daarvan klachten ontstaan, waarbij nekpijn op de voorgrond staat en veelal tevens sprake is van	

						vermoeidheidsklachten. Nu uit de medische informatie blijkt dat het slachtoffer de klachten voor het ongeval niet had en een alternatieve verklaring voor de klachten ontbreekt, staan de klachten in causaal verband met het ongeval. De beperkingen dienen door een verzekeringsdeskundige te worden vastgesteld.	
13. ECLI:NL:RBUTR:2012:BX5657	Achterop aanrijding.	Pijnklachten in nek, rug en schouders. Hoofdpijnklachten, misselijkheid, concentratieprobleem en en geheugenproblemen .	Verzoek tot de rechtbank om vast te stellen dat het verlies aan arbeidsvermogen is ontstaan door het ongeval. Het slachtoffer is arbeidsongeschikt geworden aansluitend aan	Uit het rapport van de deskundigen kan worden opgemaakt dat er geen aan het ongeval toe te schrijven beperkingen zijn ten gevolge waarvan	Voor wat betreft de klachten wel, maar voor de arbeidsvermogens schade ontbreekt medische informatie.	Een verkeersongeval in de vorm van een achterop aanrijding leidt vaak tot de zogenoemde whiplashklachten. Aan het bewijs van het bestaan van deze klachten	€6.307,- aan kosten van het deelgeschil.

			het haar overkomen ongeval. Zij ervaart whiplashklachten en heeft moeite met concentratie. Het UWV heet vastgesteld dat de arbeidsongeschiktheid als gevolg van het ongeval is. Volgens deskundigen is er geen andere oorzaak aan te wijzen voor het ontstaan van de door het slachtoffer gepresenteerde klachten	arbeidsvermogens schade is ontstaan.		kunnen geen al te hoge eisen worden gesteld. Inherent aan dergelijke klachten is immers dat deze moeilijk objectiveerbaar zijn omdat bij deze klachten veelal een medisch, neurologisch substraat ontbreekt. Voor het bewijs van het in juridische zin bestaan van de geuite klachten is dan ook voldoende dat objectief kan worden vastgesteld dat de klachten reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn zonder dat de klachten behoeven te worden	

						geobjectiveerd in die zin dat zij door middel van reguliere onderzoeksmethoden en overeenkomstig de door de betreffende beroepsgroep vastgestelde richtlijnen als een erkend ziektebeeld worden vastgesteld. Of er sprake is van een juridisch causaal verband, is voorbehouden aan de rechter. Op basis van de aan de deskundige ter beantwoording voorgelegde vragen, waarbij een vergelijking wordt gemaakt tussen de situatie met ongeval en de situatie zonder ongeval, stelt de	

						rechter vast of er sprake is van causaal verband. Indien komt vast te staan dat het slachtoffer voor het ongeval deze gezondheidsklacht en niet had, de gezondheidsklacht en op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en een alternatieve verklaring voor de gezondheidsklacht en ontbreekt, zal het bewijs van het oorzakelijk verband daarmee veelal geleverd zijn.	
14. ECLI:NL:RBUTR:2012:BX6456	Datum ongeval : 07-07-2001. Toedracht niet bekend.	Het slachtoffer heeft sinds 2003 geen leidinggevende functie meer op zijn werk. In 2005 is hij ergens anders gaan werken en in 2006 is	Als gevolg van het ongeval een whiplash opgelopen. Voor het ongeval was het slachtoffer een gezonde man. De	Er zijn geen afwijkingen op neurologisch gebied. De klachten kunnen niet worden geobjectiveerd en	Ja.	Dat er geen erkend ziektebeeld is vastgesteld, betekent niet dat er een oorzakelijk verband bestaat	€ 4.867,- kosten deelgeschil

		hij weer ziek gemeld. Het slachtoffer klaagt over nekpijn, tintelingen in zijn arm, concentratiestoornissen en visusproblemen. Volgens de neuroloog passen de klachten bij een postwhiplashsyndroom.	deskundigen hebben een postwhiplashsyndroom gediagnosticeerd. Het slachtoffer heeft hulp ingeroepen van een groot aantal medische behandelaars. Als gevolg van het ongeval heeft hij minder belastend werk moeten gaan doen.	van een psychische stoornis is evenmin sprake. Het slachtoffer overdrijft (aggravatie) en beeld zich in dat er sprake is van een medische oorzaak voor zijn klachten. Er is geen causaal verband en de expertiseartsen zijn van oordeel dat andere factoren dan het ongeval ook een rol kunnen spelen bij de klachten van het slachtoffer.		tussen de klachten en het ongeval. De door deskundige genoemde klachten komen overeen met whiplashklachten welke vaak ontstaan na een ongeval zoals het slachtoffer is overkomen. Deze klachten zijn moeilijk objectiveerbaar daarom is het bewijs voor het bestaan van de klachten geleverd wanneer zij objectief kunnen worden vastgesteld. Dat wil zeggen dat de klachten reëel, niet voorgewend, niet ingebeeld en niet overdreven moeten zijn. De rechter moet op grond van de medische	

						informatie ervan overtuigd zijn dat het gaat om klachten die het slachtoffer daadwerkelijk heeft zonder dat hij tracht de situatie ernstiger te doen overkomen. Indien voor het ongeval deze gezondheidsklacht en niet bestonden, de gezondheidsklacht en op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en een alternatieve verklaring voor de gezondheidsklacht en ontbreekt, zal het bewijs van het oorzakelijk verband daarmee veelal geleverd zijn. Het slachtoffer heeft	

						de klachten in de contacten met zijn medisch behandelaars steeds benoemd : er is sprake van een consistent, consequent en samenhangend patroon van whiplashklachten. Uit de rapporten van de medische behandelaars kan niet worden opgemaakt dat zij twijfelen aan de realiteit van de door het slachtoffer gepresenteerde klachten. Uit de medische informatie blijkt dat het slachtoffer voor het ongeval geen noemenswaardige gezondheidsproblemen had.	

15. ECLI:NL:RBMNE:2013 :BZ8632	Achterop aanrijding. Het slachtoffer stond stil voor een zebrapad te wachten op overstekende kinderen toen zij van achteren werd aangereden door een bestelbus.	Nek, rug, schouder- en buikklachten alsmede vermoeidheidsklacht en, hoofdpijn, concentratie- en stemmingsproblemen. Volgens de neuroloog is er sprake van een WAD graad 2 en was het slachtoffer voor het ongeval gezond. Er zijn geen neurologische afwijkingen gevonden.	Volgens het slachtoffer kan uit het huisartsendossier worden opgemaakt dat de klachten als WAD graad 2 zijn vastgesteld en dat deze klachten niet zijn veranderd.	Geen causaal verband. Volgens de tegenpartij is nader onderzoek nodig naar de vraag in hoeverre de klachten zijn ontstaan door het ongeval.	Ja.	De tegenpartij heeft onvoldoende aannemelijk gemaakt dat er een andere oorzaak is aan te wijzen voor de door het slachtoffer gepresenteerde klachten dan het ongeval. Een aanrijding achterop leidt vaak tot de zogenoemde whiplashklachten. Deze klachten zijn moeilijk objectiveerbaar doordat er een medische, veelal neurologische verklaring ontbreekt. Ook al hebben de klachten mogelijk een psychische oorzaak, niet is aannemelijk geworden dat de	€ 7.429,- aan buitengerechtelijke kosten.

						klachten ingebeeld, voorgewend of overdreven zijn.	
16. ECLI:NL:RBONE:2013: CA0284	Niet bekend.	Vermoeidheid, hoofdpijn-nek en schouderklachten, concentratieproblem en, vergeetachtigheid en gevoeligheid voor licht en lawaai.	Het slachtoffer verwijst naar het deskundigenonder zoek waarin staat vermeld dat het slachtoffer niet met de door haar gepresenteerde klachten zou lopen wanneer het ongeval zou worden weggedacht. De manier hoe het slachtoffer met klachten omgaat, dient aan het ongeval te worden toegerekend.	De tegenpartij voert verweer tegen de conclusie van de deskundige dat het slachtoffer voor het ongeval niet bekend was met neurologische afwijkingen. Voor het ongeval was het slachtoffer onder behandeling van een psycholoog en heeft zij haar studie moeten afbreken. De tegenpartij is voorts van mening dat de deskundige ten onrechte cognitieve klachten aan het ongeval heeft toegerekend, terwijl hij geen rekening heeft	Ja.	Een neurologisch substraat is geen voorwaarde voor het vaststellen van een causaal verband. Uit het rapport van de deskundige blijkt dat het slachtoffer voor het ongeval niet bekend was met cognitieve klachten. Volgens vaste rechtspraak moeten pijnlachten die voortkomen uit een door het slachtoffer persoonlijke predispositie bepaalde reactie op het ongeval, in beginsel aan de veroorzaker van het ongeval worden	Niet bekend.

				gehouden met andere ingrijpende life-events die voor het ongeval hebben plaatsgevonden.		toegerekend, ook al ligt dat buiten de normale lijn van de verwachtingen. Het onderzoek van de deskundige heeft erin voorzien om het functioneren van het slachtoffer te toetsen op de mate van onderpresteren. Hiermee heeft de deskundige wel degelijk rekening gehouden met de mogelijkheid dat het slachtoffer haar klachten heeft voorgewend, of anderszins ernstiger heeft voorgedaan dan de klachten in werkelijkheid zijn.	
17. ECLI:NL:GHLEE:2010:	Achterop aanrijding. Het slachtoffer zat op de achterbank in	Nekklachten, pijn in linkerarm en pijnlijk en lam gevoel in	Als gevolg van het ongeval heet het slachtoffer een	De klachten zijn niet geobjectiveerd en	Nee. Er moet een psycholoog worden	Subjectieve klachten moeten objectief worden	Niet bekend.

BN0730	de auto in een file. Toen zij stil stond werd de auto waarin zij zat van achteren aangereden door de tegenpartij.	linkerbeen. Er zijn geen neurologische afwijkingen gevonden. Daarnaast ervaart het slachtoffer een gebrek aan energie. Zij heeft de opleiding als bloemist en het werk in een telefoonwinkel moeten staken. Dit geldt ook voor waterskiën en paardrijden. Volgens de neuroloog is er sprake van een whiplash. Volgens de verzekeringsarts : Er zijn geen objectieve afwijkingen, de klachten zijn een subjectief gegeven. Het is medisch gezien onaannemelijk dat er ernstige beperkingen zijn.	postwhiplashsyndroom opgelopen. Zij kan hierdoor een beperkt aantal uren in de week werken en zij is aangewezen op huishoudelijke hulp. De klachten leiden tot beperkingen in haar sociale leven en veroorzaken verlies aan zelfredzaamheid en zelfwerkzaamheid.	er is geen sprake van een causaal verband. Er is niet voldaan aan de voorwaarden van de richtlijn van de NVvN voor het aannemen van de diagnose postwhiplashsyndroom.	ingeschakeld die kan bepalen of de klachten van het slachtoffer niet voorgewend, niet ingebeeld en niet overdreven zijn.	vastgesteld dat zij aanwezig, reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn. Dat de klachten van het slachtoffer medisch onverklaarbaar zijn, betekent niet dat de vordering van het slachtoffer moet worden afgewezen. Dat na een ongeval door somatiseren (de lichamelijke klachten worden veroorzaakt door psychische factoren) klachten ontstaan, verergeren of voortbestaan betekent niet zonder meer dat van (juridisch relevant) causaal verband tussen de klachten en het ongeval geen	

						sprake (meer) is. Dat is anders wanneer het slachtoffer van het somatiseren in redelijkheid een verwijt kan worden gemaakt of wanneer aannemelijk is dat, gelet op de psychische constitutie van het slachtoffer, ook zonder het ongeval door somatisering vergelijkbare gezondheidsklacht en zouden zijn ontstaan	
18. ECLI:NL:GHLEE:2010:BN3975	Niet bekend.	Pijn in nek, hoofdpijn, duizeligheid, oververmoeidheid, vergeetachtigheid en minder beweeglijkheid in de nek. Volgens de deskundige zouden de klachten van het	Het slachtoffer voert aan dat de deskundige in zijn rapport voldoende aannemelijk heeft gemaakt dat er sprake is van objectief letsel en dat er sprake is van een causaal	Er is niet voldaan aan de eisen van de destijds geldende richtlijn van de NVvN voor het aannemen van een postwhiplashsyndroom. De klachten zijn deels het	Ja.	Het slachtoffer dient te bewijzen dat het aan gezondheidsklacht en lijdt. Dat de klachten subjectief van aard zijn, betekent niet dat het bewijs voor het bestaan	€ 303,- aan voorschotten en € 894,- aan salaris van de advocaat.

		slachtoffer niet zijn ontstaan indien het ongeval haar niet was overkomen.	verband tussen de klachten en de beperkingen van het slachtoffer en het ongeval.	gevolg van somatisering en de klacht betreffende de duizeligheid is pas vier maanden na het ongeval gedocumenteerd.		ervan niet geleverd kan worden. Voor het bewijs is voldoende dat aangetoond wordt dat de klachten reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn. Het is niet noodzakelijk dat de klachten worden geobjectiveerd aan de hand van de in de reguliere gezondheidszorg aanvaarde onderzoeksmethoden, standaarden en richtlijnen worden vastgesteld. Bewijs causaal verband : Indien komt vast te staan dat het slachtoffer voor het ongeval deze gezondheidsklacht	

						en niet had, de klachten op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en een alternatieve verklaring voor de gezondheidsklacht en ontbreekt, zal het bewijs voor het oorzakelijk verband tussen de klachten en het ongeval geleverd zijn. Bij een verkeersovertreding moet rekening worden gehouden met de ernstige gevolgen, hoe die zich ook in het concrete geval voordoen. Het enkele feit dat de gevolgen niet in de normale lijn der verwachting liggen, betekent niet dat aan toerekening van deze gevolgen aan	

						de onrechtmatige daad niet kan worden toegekomen. Dat na een ongeval door somatiseren klachten ontstaan, verergeren of voortbestaan betekent dan ook niet zonder meer dat van (juridisch relevant) causaal verband tussen de klachten en het ongeval geen sprake (meer) is.	
19. ECLI:NL:GHSHE:2010:BN1779	Achterop aanrijding. Het slachtoffer zat op 04-07-2001 als passagier voorin de auto. Het voertuig waarin zij dat stond stil in een file toen zij van achteren werd aangereden door de tegenpartij.	Het slachtoffer had voor het ongeval klachten van gelijke aard : fibromyalgie. Het slachtoffer stelt dat zij door het ongeval een postwhiplashsyndroom heeft opgelopen met als gevolg dat zij wordt beperkt in het uitoefenen van haar beroepsmogelijkheden, huishoudelijke	Het slachtoffer stelt dat zij ten gevolge van het ongeval klachten en beperkingen heeft en dat zij na het ongeval volledig arbeidsongeschikt is verklaard. Toen het ongeval gebeurde had het slachtoffer net haar autogordel	Uit de medische informatie valt af te leiden dat het slachtoffer voor het ongeval ook al klachten had die overeenkomen met de klachten van een postwhiplashsyndroom, dat het slachtoffer geen blijvende klachten aan het ongeval	Geen uitspraak.	Een kopstaartbotsing is juist een ongeval waarbij whiplashklachten kunnen ontstaan. Aan het bewijs het bestaan van deze klachten kunnen geen hoge eisen worden gesteld omdat de klachten moeilijk objectiveerbaar	Niet bekend.

		werkzaamheden, zelfwerkzaamheid en vrijetijdsbesteding. Daarnaast presenteert zij de volgende klachten : hoofdpijn, nekpijn, pijn in schouders, armen en rug, concentratie- en geheugenstoornissen, slapeloosheid, vermoeidheid, gehoorstoornis en depressiviteit.	afgedaan om iets uit haar tas te pakken. Hierover stelt zij dat het dragen van een gordel bij whiplashtrauma's schade verhogend werkt.	heeft overgehouden en dat zij door het ongeval geen beperkingen ondervindt. Daarnaast is de tegenpartij van mening dat het slachtoffer geen bewijs heeft geleverd dat de door haar gestelde beperkingen het gevolg zijn van het ongeval en dus is de schade niet aan de tegenpartij toe te rekenen. Als laatste behoort een groot deel van de schade voor rekening van het slachtoffer te komen omdat zij ten tijde van het ongeval geen gordel droeg. De klachten zijn niet objectief komen		zijn. Voorts geldt dat wanneer het slachtoffer vanwege haar persoonlijk of medische voorgeschiedenis bepaalde klachten ontwikkeld of minder snel hersteld, dit niet af doet aan het causaal verband tussen het ongeval en de klachten. Deze persoonlijke predispositie wordt namelijk op grond van de heersende jurisprudentie aan de tegenpartij toegerekend. De beoordeling over het juridische causale verband is een juridisch oordeel en is dus aan de rechter voorbehouden. De deskundige wordt	

				vast te staan.		gevraagd een vergelijking te maken tussen de situatie met ongeval en de situatie zonder ongeval, waarna het vervolgens aan de rechter is om op grond van de door de deskundige gegeven antwoorden vast te stellen of sprake is van causaal verband.	
20. ECLI:NL:GHSHE:2010:BN0292	Het slachtoffer reed in zijn auto met een snelheid van circa 80 km/u en werd van achteren aangereden door de tegenpartij met een snelheid van 120 km/u.	Hoofdpijn, nekklachten, concentratie- en geheugenproblemen , vermoeidheidsklacht en en het slachtoffer is niet meer in staat volledig te werken.	Onder verwijzing van de medische rapporten stelt het slachtoffer dat hij een postwhiplashsyndroom heeft als gevolg van het ongeval waardoor hij schade heeft geleden en nog steeds lijdt.	Er is niet aangetoond dat de beperkingen ongeval gerelateerd zijn en de tegenpartij acht zich dan ook niet gehouden de schade te vergoeden.	Ja.	Er is geen alternatieve verklaring aan te wijzen voor het ontstaan van de door het slachtoffer gestelde klachten dan het ongeval. Een persoonlijke predispositie staat niet aan de weg aan het aannemen van een causaal	€31.5025,43 gevorderd. Niet bekend of dit is toegewezen.

						verband tussen de klachten en het ongeval, ook al speelt de genoemde predispositie daarbij mogelijk een rol. Nu het om een postwhiplashsyndroom gaat, hebben we te maken met moeilijk objectiveerbare klachten. De vraag of er een causaal verband bestaat tussen het ongeval en de door de deskundige geconstateerde klachten is een juridisch oordeel en aan de rechter voorbehouden. Nu whiplashklachten niet aantoonbaar zijn op beeldvormend materiaal, is het	

						aan het oordeel van de deskundige of er sprake is van simulatie of aggravatie. Als laatste heeft de tegenpartij volgens vaste jurisprudentie het slachtoffer zowel wat zijn persoonlijkheidsstructuur betreft als zijn privésituatie te nemen zoals hij is.	
21. ECLI:NL:GHSHE:2011:BQ2765	Het slachtoffer zat als passagier in de auto op het moment dat het voertuig op een kruispunt aan de voorzijde door een andere auto is aangereden. Datum ongeval : 21-02-2001	Vier weken van haar werk ziek gemeld. Het slachtoffer heeft haar hoofd tegen de binnenspiegel van de auto gestoten. In het ziekenhuis zijn geen afwijkingen gevonden in haar nek. De nacht na het ongeval moest het slachtoffer braken en had zij hoofd- en nekpijn. Een bedrijfsarts heeft	Het slachtoffer stelt dat zij ten gevolge van het ongeval grotendeels arbeidsongeschikt is geraakt. Zij heeft aan het ongeval ernstige (post) whiplashklachten overgehouden.	De tegenpartij betwist dat er sprake is van een causaal verband tussen de klachten en de beperkingen en het ongeval. In dat verband wijst de tegenpartij erop dat het slachtoffer al voor het ongeval klachten had zoals hoofdpijn en	Nee.	De stelplicht en bewijslast voor het bestaan van de klachten en voor het causaal verband tussen de klachten en het ongeval rusten op het slachtoffer. Aan het bewijs mogen geen al te hoge eisen worden gesteld. Inherent aan whiplashklachten	€ 19.000,- aan smartengeld gevorderd.

		een whiplash geconstateerd gepaard met vermoeidheidsklacht en en concentratieproblemen.		armklachten en die klachten zich ook zonder het ongeval zouden hebben voorgedaan.		is dat deze moeilijk objectiveerbaar zijn. De medische beoordeling van het bestaan van de klachten berust vooral op de anamnese van de patiënt. Voor het bestaan van de klachten is vereist dat de klachten : reëel, niet ingebeeld en niet overdreven zijn. Zoals de rechtbank terecht heeft overwogen, doet de omstandigheid dat bepaalde klachten of beperkingen na het ongeval worden versterkt of – langer - blijven voortduren vanwege al bestaande klachten of vanwege de persoonlijkheid of	

						moeilijke privé omstandigheden van het slachtoffer niet eraan af dat op grond van vaste jurisprudentie die klachten en/of beperkingen aan het ongeval moeten worden toegerekend. In het rapport van de deskundige zijn geen aanknopingspunte n te vinden voor de veronderstelling dat de klachten van het slachtoffer niet reëel, ingebeeld, gesimuleerd of overdreven zijn. Om erachter te komen welke klachten aan het ongeval zijn toe te rekenen dient nadere medische informatie (zoals	

						patiëntenkaart) te worden opgevraagd. Dit alles leidt ertoe dat enerzijds op grond van het deskundigenrapport het bestaan c.q. het realiteitsgehalte van de klachten van het slachtoffer en het causaal verband tussen die klachten en het ongeval vaststaan, maar dat anderzijds juist vanwege het bestaan van pre-existente klachten bij het slachtoffer op grond van het deskundigenrapport nog onvoldoende inzichtelijk is gemaakt dat alle klachten van het slachtoffer geheel aan het ongeval zijn toe te	

						schrijven.	
22. ECLI:NL:GHSHE:2012: BW5818	Toedracht niet bekend. Wel is gegeven dat het slachtoffer geen autogordel droeg ten tijde van het ongeval.	Vermoeidheid, hoofdpijn en nekpijn. In 1999 is het slachtoffer ook een verkeersongeval overkomen waarna hij een depressie heeft ontwikkeld.	Het slachtoffer stelt dat hij lijdt aan een langdurige ernstige depressieve stoornis die is ontstaan als reactie op het ongeval en dat deze depressie voortduurt in verband met de langdurige rechtsgang en rationele problematiek. Een reactie op het ongeval komt volgens het slachtoffer voor risico van de tegenpartij omdat zij het slachtoffer moet nemen zoals hij is.	De tegenpartij verbaast zich over het feit dat de geringe lichamelijke klachten tot een situatie kunnen leiden waarin het slachtoffer de regie over zijn eigen leven kwijtraakt. De tegenpartij twijfelt aan de onpartijdigheid van de psycholoog-deskundige. Het lijkt erop dat hij hoe dan ook alle klachten van het slachtoffer ongevalsgevolg wil laten zijn. De deskundige heeft de vraag naar de juridische causaliteit naar zich toegetrokken door de door het	Ja.	Dat er geen neurologische afwijkingen zijn gevonden, betekent niet dat de diagnose postwhiplashsyndroom niet gesteld kan worden. Daarnaast oordeelt het hof dat er geen enkele aanwijzing is dat de psycholoog niet onafhankelijk zou zijn. Het hof acht het voldoende aannemelijk op basis van het rapport van de psycholoog dat het slachtoffer lijdt aan een depressieve stoornis die aan het ongeval kan worden toegerekend.	€ 50.000,- voorschot op schadevergoeding. € 15.000,- aan smartengeld.

				hof verwoorde hoofdvraag (of bij het slachtoffer sprake is van een depressie en zo ja of die is ontstaan als gevolg van het ongeval) vooraf bevestigend te beantwoorden. Hij gaat er vanuit dat het slachtoffer lijdt aan een postwhiplashsynd room en gaat ervanuit dat deze klachten hebben geleid tot psychische problemen. Dit uitgangspunt strookt niet met de bevindingen van de neuroloog.			
23. ECLI:NL:GHARN:2011: BR3964	Het slachtoffer is in de auto vanaf de rechterzijde (frontaal) aangereden tegen een achteruitrijdende	Na het ongeval is het slachtoffer arbeidsongeschikt geworden. Daarnaast pijnlachten aan linkerschouder,	Het slachtoffer stelt dat hij als gevolg van het ongeval een postwhiplashsyndr oom heeft opgelopen en	De tegenpartij betwist dat er sprake is van een postwhiplashsynd room en de daaruit voortvloeiende	Ja.	Van belang is, is of er voorafgaand aan het ongeval al soortgelijke klachten waren die de huidige klachten van het	€ 700,- aan smartengeld.

	personenauto.	hoofdpijn, neklachten en posttraumatische stressklachten. Volgens de neuroloog is er sprake van een postwhiplashsyndroom.	daardoor arbeidsongeschikt is geworden.	arbeidsongeschikt heid. Het slachtoffer had al klachten aan zijn knie, heup en schouder voor het ongeval en beoefende het slachtoffer na het ongeval een belastende sport als waterpolo.		slachtoffer kunnen verklaren. Aan het bewijs van het causaal verband tussen de klachten en het ongeval kunnen geen al te hoge eisen worden gesteld. Dat de klachten niet door beeldmateriaal (röntgen, MRI of anderszins) geobjectiveerd kunnen worden en dat er in medische zin geen sprake is van letsel moge zo zijn, maar ook dit gegeven staat niet in de weg aan het aannemen van causaal verband tussen klachten en ongeval.	
24. ECLI:NL:RBAMS:2015:925	Het slachtoffer is in 2009 van achteren aangereden door een vrachtwagen toen hij aan het	Nekklachten, tintelingen in armen en benen, vermoeidheidsklachten, verminderde	Het slachtoffer stelt dat in juridisch zin het causaal verband tussen de klachten	Niet bekend. Er wordt alleen vermeld dat de tegenpartij	Nee.	Het slachtoffer heeft ter zitting aangevoerd dat het rapport van de deskundige die	Geen.

	werk was als taxichauffeur.	concentratie en slaapproblemen. De deskundigen hebben de diagnose postwhiplashsyndro om gesteld. Voor het ongeval had het slachtoffer slaapstoornissen, klachten aan het bewegingsapparaat en burn out verschijnselen. Daarnaast had het slachtoffer voor het ongeval psychische problemen na het overlijden van zijn vrouw, vader en moeder.	en het ongeval vaststaat. Er ontbreken aanwijzingen dat de ongevalsklachten voor het ongeval al bestonden, de klachten op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en dat er een alternatieve verklaring voor de oorzaak van de klachten ontbreekt. Het slachtoffer verwijst naar het arrest Zwolsche Algemeene/De Greef (NJ 2001, 433).	verweer voert.		hem heeft onderzocht niet deugt en op basis van een zijn eigen richtlijn tot stand is gekomen en niet het huisartsenjournaal , verslag van de neuroloog en de bevindingen van de revalidatiearts heeft meegenomen in zijn rapport. Dit beroep verwerpt de rechter omdat de deskundige destijds door het slachtoffer zelf is aangewezen om het onderzoek uit te voeren en dat toen niet door het slachtoffer is aangegeven dat de deskundige niet over de vereiste deskundigheid beschikt. Het voorgaande brengt mee dat de in het arrest Zwolsche Algemeene / De Greef en latere	

						rechtspraak ontwikkelde criteria voor het vaststellen van causaal verband tussen ongeval en beperkingen in dit geval niet van toepassing zijn.	
25. ECLI:NL:RBMNE:2014:7324	Achterop aanrijding. Het slachtoffer stond met zijn auto stil toen hij van achteren werd aangereden door de tegenpartij.	Nekklachten die uitstralen naar zijn rug en armen, cognitieve klachten, vermoeidheidsverschijnselen en oorsuizen. Er zijn geen neurologische afwijkingen gevonden. Het slachtoffer is na het ongeval nog enige tijd blijven werken maar later toch arbeidsongeschikt geworden. In het verleden heeft het slachtoffer last gehad van onverklaarbare bewegingsstoornissen van de benen en hyperventilatie.	Het slachtoffer stelt onder verwijzing naar de rapporten van de medische experts dat de klachten en beperkingen ongevalsgevolg zijn. De klachten in het verleden voor het ongeval betreffen geen neurologische of psychische klachten. De deskundigen noemen geen andere oorzaak voor het ontstaan van de klachten. De klachten zijn reëel, niet gesimuleerd, overdreven of voorgewend.	Er is geen sprake van een conditio sine qua non verband.	Ja.	De deskundige vermeldt in zijn rapport dat er door het ongeval pijnklachten zijn ontstaan waardoor er problemen op werk en privé ontstonden, wat de somatische stoornis heeft getriggerd. De deskundigen geven bovendien aan dat het slachtoffer voor het ongeval geen psychiatrische problemen had.	€ 7.477,56 aan kosten deelgeschil.

26. ECLI:NL:RBNNE:2014:2579	Het slachtoffer reed op een voorrangsweg met 80 km/u toen de tegenpartij hem van rechts aanreed met 10 km/u.	Tintelingen in zijn arm en been, hoofd- en nekpijn en concentratieproblemen.	Het slachtoffer stelt als gevolg van het ongeval een postwhiplashsyndroom te hebben opgelopen waar hij beperkingen door ondervindt die leiden tot schade.	Nu het geen achterop aanrijding betreft, is er van whiplashklachten geen sprake. Dit type letsel past niet bij het soort ongeval.	Ja.	De benadeelde dient in het geval van betwisting te bewijzen dat hij aan gezondheidsklachten lijdt; het enkele feit dat het klachten betreft die naar hun aard subjectief zijn, betekent niet dat het bewijs ervan niet geleverd kan worden. Voor het bewijs van (min of meer) subjectieve gezondheidsklachten is niet vereist dat de klachten in die zin worden "geobjectiveerd", dat ze met gebruikmaking van in de reguliere gezondheidszorg algemeen aanvaarde onderzoeksmethoden en overeenkomstig de door de desbetreffende medische beroepsgroep vastgestelde standaarden en	€ 1525307,- gevorderd.

						richtlijnen worden vastgesteld. Voldoende is dat objectief kan worden vastgesteld dat deze klachten reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn. Indien komt vast te staan dat het slachtoffer voor het ongeval deze gezondheidsklacht en niet had, de gezondheidsklacht en op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en een alternatieve verklaring voor de gezondheidsklacht en ontbreekt, zal het bewijs van het oorzakelijk verband daarmee veelal geleverd zijn. Het enkele feit dat het (voort)bestaan van de subjectieve gezondheidsklacht	

						en (al dan niet mede) het gevolg is van somatiseren door het slachtoffer, betekent niet dat het causaal verband tussen deze klachten en het ongeval ontbreekt.	

Bijlage 3. Samenvatting jurisprudentie

1. LJN: BZ5517, Gerechtshof Amsterdam, 200,008,340/01

Datum uitspraak: 26-03-2013

Soort ongeval :

Niet gegeven

Soort klachten slachtoffer:

Na het ongeval heeft hij een aanpassingsstoornis ontwikkeld wat zich heeft geuit in een inperking van zijn sociale actieradius, financiële problemen en isolement. Dit is gebleken uit het deskundigenrapport. Het slachtoffer zelf klaagt over visuele en pseudo-hallucinatoire ervaringen. Deze klachten kunnen op een postwhiplashsyndroom wijzen maar de deskundige heeft geoordeeld dat er sprake is van een aanpassingsstoornis.

Rechtsvraag:

Zouden één of meer van de geconstateerde klachten ook zonder het ongeval zijn ontstaan?

Argumenten slachtoffer:

Naar aanleiding van ongeval van 02-05-2003 heeft hij een postwhiplashsyndroom opgelopen.

Verweer tegenpartij:

Er ontbreekt een causaal verband omdat de aanpassingsstoornis ook zou kunnen zijn ontstaan doordat het slachtoffer werkeloos was voor het ongeval. Daarnaast is de tegenpartij naar aanleiding van het deskundigenrapport van mening dat het slachtoffer familiair is belast met depressie.

Juridisch causaal verband ?:

Ja

Onderbouwing conclusie rechter:

Het hof stelt dat in het geding is vastgesteld dat er kort na 02-05-2003 serieuze gezondheidsklachten zijn ontstaan. Voor 02-05-2003 waren deze klachten er niet. Daarom valt zonder toelichting niet in te zien dat het slachtoffer er niet in zou zijn geslaagd om ander werk te vinden als het ongeval was uitgebleven. Dit geldt te meer nu onbestreden is gebleven dat zijn toenmalige vriend hem de kans heeft gegeven om in zijn bedrijf te komen werken. Het hof deelt niet de conclusie met de tegenpartij dat het ontwikkelen van de aanpassingsstoornis niets te maken heeft met het ongeval.

Daarnaast heeft het slachtoffer naar aanleiding van het deskundigenrapport niet volgehouden dat hij lijdt aan een postwhiplashsyndroom. Met de deskundige houdt hij het er nu op dat hij heeft geleden aan een aanpassingsstoornis. Het stond het slachtoffer vrij om zijn standpunt in die zin te wijzigen.

Hoogte immateriële schadevergoeding:

€ 25000, -

Soort ongeval :

Slachtoffer is als bestuurder van een personenauto van de weg en in een sloot geraakt doordat hij moest uitwijken voor een overstekend meisje (tegenpartij)

Soort klachten slachtoffer:

Een jaar niet kunnen deelnemen aan het arbeidsproces.

Slachtoffer stelt zelf 'whiplash-achtige klachten' te hebben. Volgens deskundige : pijnklachten vanuit spieren en pezen en psychoneurologische klachten.

Argumenten slachtoffer :

Bij het ongeval letsel opgelopen en dan wel een postwhiplashsyndroom waardoor hij arbeidsongeschikt is geworden.

Verweer tegenpartij:

Bij het slachtoffer zijn beperkingen ontstaan die niet in causaal verband kunnen worden gebracht met het ongeval. Het slachtoffer heeft alleen medische informatie van na het ongeval in het geding gebracht en de tegenpartij wenst dan ook inzicht in de groene patiëntenkaart van het slachtoffer

Juridisch causaal verband?

Ja

Rechtsvraag:

Staan de door het slachtoffer gepresenteerde klachten in causaal verband met het ongeval?

Onderbouwing conclusie rechter:

Voor wat betreft de groene patiëntenkaart is bepaald dat de tegenpartij zelf geen inzicht krijgt in de patiëntenkaart maar de door de rechter aangewezen deskundigen wel. Daarnaast heeft de huisarts voldoende aannemelijk gemaakt dat hij de patiëntenkaart niet kan verstrekken nu hij tot een nieuw geautomatiseerd klantensysteem is overgegaan. Indien er belangrijke informatie op de patiëntenkaart stond, had dat in het nieuwe systeem wel vermeld moeten worden. Maar dit is niet noodzakelijk aangezien er geen relevante medische informatie beschikbaar is. Voor wat betreft de vraag of er wel of geen sprake is van een causaal verband overweegt de rechter als volgt : De rechter kent veel betekenis toe aan het deskundigenrapport voor zover die de aard en de omvang van de klachten en het medisch causaal verband van die klachten betreft. Van de partij die deze bevindingen van de deskundige betwist, mag verwacht worden dat hij deze betwistingen deugdelijk motiveert. Het is vervolgens aan de rechter om aan de hand van de bevindingen van de deskundige antwoorden te vinden op de vraag of het bestaan van de klachten bewezen is en of het relevante juridisch-causale verband tussen klachten en ongeval vaststaat. Het is aan de benadeelde om te stellen en te bewijzen dat hij aan gezondheidsklachten lijdt. Het enkele feit dat het klachten betreffen die naar hun aard subjectief zijn, betekent niet dat het bewijs ervan niet geleverd kan worden. Wanneer kan worden vastgesteld dat het klachtenpatroon consistent, consequent en kan gesproken worden van een samenhangend patroon van klachten, kan van het bestaan van subjectieve klachten worden uitgegaan. Vervolgens mag aan het bewijs van het oorzakelijk verband tussen het ongeval en deze klachten geen al te hoge eisen worden gesteld. Indien komt vast te staan dat de benadeelde voor het ongeval deze gezondheidsklachten niet hand, de gezondheidsklachten op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en een alternatieve verklaring voor de gezondheidsklachten ontbreekt, zal het bewijs van het oorzakelijk verband daarmee veelal geleverd zijn.

Hoogte schadevergoeding:

Fl. 95603

Soort ongeval :

Bestuurder is van achteren aangereden door de tegenpartij

Soort klachten :

Het slachtoffer stelt zelf pijnklachten in de nek en schouders te hebben. Door deskundigen is het volgende vastgesteld : de aanwezigheid van een postwhiplashsyndroom met pijn en drukpijn en sneller vermoeid raken. Daarnaast is door een psycholoog vastgesteld dat het slachtoffer een regressieve en depressieve gekleurde chronische aanpassingsstoornis heeft welke volgens hem niet past bij de symptomen van een postwhiplashsyndroom. Daarnaast heeft een arbeidsdeskundige het slachtoffer onderzocht en concludeert daarbij : 'lang achtereen voorover gebogen zitten dan wel staan en werken boven de macht en het langdurig reiken, bukken of zwaar tillen- geen echte belastbaarheidsbeperkingen opleveren voor functies die iemand met een opleiding als van het slachtoffer worden bekleed.'

Argumenten slachtoffer :

Hij stelt als gevolg van het ongeval blijvend letsel op zowel fysiek als psychisch vlak te hebben opgelopen, welk letsel op zijn beurt weer geleid heeft tot volledig verlies aan arbeids- en daarmee verdienvermogen. Het slachtoffer is een succesvolle wetenschappelijke carrière misgelopen. Volgens de Hoge Raad heeft het slachtoffer zijn klacht slechts onderbouwd met louter een verwijzing naar vindplaatsen in processtukken aan de zijde van het slachtoffer.

Verweer tegenpartij:

De tegenpartij bestrijdt de vordering niet alleen voor wat betreft het causaal verband tussen het ongeval en de gestelde schade maar ook voor wat betreft de gestelde omvang van de schade.

Wel of geen juridisch causaal verband?

Dat het causaal verband niet eerder is onderzocht en nu niet meer kan worden onderzocht is niet te wijten aan het slachtoffer maar komt voor rekening van de tegenpartij

Rechtsvraag:

Is, of, en zo ja in welke mate het bij het slachtoffer vastgestelde letsel, meer in het bijzonder de door de neuroloog geconstateerde vermoeidheidsverschijnselen, een nadelige uitwerking op zijn arbeidsvermogen en daarmee op zijn verdien capaciteit hebben gehad?

Onderbouwing conclusie rechter:

Het hof heeft in eerste instantie geoordeeld dat de bewijslast moet worden omgedraaid en dat dus de tegenpartij moet bewijzen dat de klachten van het slachtoffer ook zonder het ongeval zouden kunnen ontstaan. Dit is volgens de Hoge Raad een verkeerde opvatting. Het hof heeft uit het oog verloren dat het al in het geding aanwezige bewijsmateriaal geen aanleiding gaf om aan de omkeringsregel toepassing te geven. Het hof had namelijk al op basis van de rapportage van de deskundigen geoordeeld dat er geen causaal verband is tussen het ongeval en de huidige (psychische) klachten en beperkingen van het slachtoffer.

De omkeringsregel is een uitzondering op art. 150 Rv. Voor het maken van die uitzondering bestaat aanleiding in het geval dat (a) een norm is geschonden die strekt tot het voorkomen van een specifiek gevaar ter zake van het ontstaan van schade, (b) het ontstaan van dit gevaar door de normschending in het algemeen wordt vergroot en (c) dit gevaar zich ook daadwerkelijk heeft verwezenlijkt.

Wat partijen verdeeld houdt is of en, zo ja, in welke mate het bij het slachtoffer vastgestelde letsel, meer in het bijzonder de door de neuroloog geconstateerde vermoeidheidsverschijnselen, een nadelige uitwerking op zijn arbeidsvermogen en daarmee op zijn verdien capaciteit hebben gehad.

Bij de beoordeling hiervan kan niet, althans niet zonder meer, worden teruggevallen op wat, naar de ervaring leert, in het algemeen de gevolgen van een aanrijding na overtreding van een verkeersnorm voor een aangereden persoon zijn voor wat betreft diens arbeidsvermogen en verdien capaciteit. Hierbij spelen de omstandigheden, die specifiek de in concreto aangereden persoon betreffen, een grote rol. Dit strookt met de door de Hoge Raad aanvaarde regel dat ook in een geval, waarin een norm is geschonden die gericht is op het voorkomen van een specifiek gevaar ter zake van het ontstaan van schade, de bewijslast voor wat betreft de omvang van de schade in beginsel op de gelaedeerde blijft rusten.

Hoogte immateriële schadevergoeding:

€ 5000,-

Soort ongeval :

Slachtoffer stond voor het stoplicht stil als bestuurder van zijn auto en werd van achteren aangereden door een bestelbus

Klachten slachtoffer :

pijnlachten ontwikkelde in het hoofd, de nek, de linkerschouder waarvoor hij uitgebreid behandeld is, nadat röntgenonderzoek en MRI-onderzoek van de nek en rug verricht was. Hierop werden geen traumatische afwijkingen gezien. Ondanks deze uitgebreide behandeling heeft hij rug- en nekklachten gehouden evenals hoofdpijnlachten. Hij klaagt ook over concentratiezwakte. In de voorgeschiedenis kan worden vermeld, dat betrokkene in 1978 een schedelbasisfractuur doormaakte, waarbij hij uit oor en neus bloedde. Hij is restloos hersteld en heeft daarna goede school- en studieprestaties behaald. In 2000 maakte hij een virale meningitis door, met als klachten hoofdpijn en koorts. Ook hiervan is hij restloos hersteld. In zijn beroep als kandidaat-notaris wordt hij door zijn pijn en cognitieve klachten gehinderd. In de ADL-activiteiten en sociale omstandigheden is hij belemmerd ten gevolge van zijn nekklachten bij het verrichten van onderhoudswerkzaamheden in de tuin en het huis. Hij kan ten gevolge van de pijnklachten slecht tegen drukte van bijvoorbeeld feestjes. Hij heeft zijn sporten moeten aanpassen c.q. stoppen. Bij neurologisch onderzoek worden verder geen afwijkingen gevonden aan de hersenzenuwen, motoriek, reflexen, sensibiliteit en coördinatie. Bij neuropsychologisch onderzoek, eveneens op 19 september 2007 verricht, worden milde beperkingen vastgesteld op het gebied van de concentratie en het geheugen, volgens de neuropsychologe te verklaren door chronische pijnklachten. Het is onwaarschijnlijk, dat de klachten worden veroorzaakt door hersenletsel. Wel is het aannemelijk, dat betrokkene op grond van zijn pijnklachten en de daardoor veroorzaakte concentratiezwakte milde beperkingen ondervindt in het dagelijks leven en tijdens het uitvoeren van werkzaamheden. Röntgen- en MRI-onderzoek van betrokkene, in het ziekenhuis te Hardenberg gemaakt tussen 20 september 2005 en 9 oktober 2006, laat geen objectieveerbare afwijkingen zien.

Argumenten slachtoffer:

Op 19-9-2005 werd de auto het slachtoffer zelf bestuurde aan de achterkant aangereden door een bestelbus, terwijl zijn auto stilstond voor een verkeerslicht. Het slachtoffer zag de botsing in zijn spiegel aankomen en heeft op de rem getrapt. Hij is niet op een voorligger gebotst. Ten tijde van de botsing had hij de gordel om. Hij is zelf uit de auto gestapt en verkeerde toen in een soort shock, omdat hij erg geschrokken was. Hij kan zich herinneren dat hij meteen hoofdpijn had. Nadat de formaliteiten waren afgehandeld, is hij gaan werken, maar is hier na korte tijd weer mee gestopt omdat hij misselijk werd en veel pijn had. Hij is toen naar zijn huisarts gegaan die hem verwees naar het ziekenhuis in Hardenberg waar de volgende dag röntgenfoto's van de nek werden gemaakt. Deze foto's toonden geen afwijkingen. Hij werd behandeld met pijnstillers. Na een week is hij weer gaan werken, maar na enkele weken heeft hij zich ziek moeten melden. Hij had veel pijn overal in zijn lichaam, maar vooral tussen de schouderbladen, het hoofd en de nek. Later kreeg hij ook pijn onderin de rug en kon hij niet meer tegen fel licht en hard geluid. Hij werd behandeld door een fysiotherapeut, osteopaat, manueel therapeut, haptonoom en chiropractor en werd onderzocht door de revalidatiearts en neuroloog . Een poliklinisch revalidatietraject mislukt.

Neurologisch onderzoek en aanvullend MRI onderzoek van de cervicale en lumbale wervelkolom toonde, behoudens wat verhoogde spierspanning naast de wervelkolom, geen afwijkingen.

Momenteel heeft hij vrijwel dagelijks hoofdpijn die vooral op beide slapen aanwezig is. Hij ervaart een druk op de ogen en heeft een stram gevoel in de nek. Er is ook nog pijn tussen de schouderbladen, onderin de rug en bij de rechter schouder.

De pijn in de schouder trekt door naar de arm. Betrokkene vermeldt ook tintelingen te hebben in zijn rechter been. Hij is sneller vermoeid dan voorheen. Hij heeft meer moeite met de concentratie en kan niet meer zoveel werk aan als voorheen. Hij kan minder huishoudelijke taken verrichten en ook minder werkzaamheden buitenshuis zoals werken in de tuin en schilder werkzaamheden, omdat dat te vermoeiend is en de pijn provoceert. De tuin wordt nu onderhouden door zijn echtgenote en schoonmoeder, het schilderwerk aan zijn huis heeft hij moeten uitbesteden. Hij zat op volleybal, maar heeft hiermee moeten stoppen i.v.m. de klachten.

Argumenten tegenpartij:

De tegenpartij heeft bezwaar tegen het rapport van de deskundige omdat zij van mening is dat dit rapport als uitgangspunt dient voor de schadeafwikkeling. Het oordeel van de deskundige over de beperkingen die het slachtoffer ondervindt is volgens de tegenpartij onvoldoende onderbouwd. De tegenpartij wenst dan ook opnieuw een deskundig onderzoek uitgevoerd door een andere neuroloog.

Wel of geen juridisch causaal verband?

Ja

Rechtsvraag:

Staan de door het slachtoffer gepresenteerde klachten in causaal verband met het ongeval?

Onderbouwing conclusie rechter :

Naar het oordeel van het hof heeft de tegenpartij de conclusies van de deskundige over de klachten van het slachtoffer en het causaal verband tussen deze klachten en het ongeval onvoldoende weersproken, zodat van het bestaan van de door de deskundige in zijn rapport vermelde klachten van hoofdpijn, pijn in de nek en rug en cognitieve klachten, en van het causaal verband tussen deze klachten en het ongeval, kan worden uitgegaan.

Ten aanzien van het bestaan van de beperkingen die zijn vastgesteld door de neuroloog geldt het volgende : Het ontbreken van een neurologisch substraat staat niet in de weg voor het vaststellen van beperkingen. Een verzekeringsdeskundige is de meest voor de hand liggende deskundige op het gebied van het vaststellen van beperkingen. Indien de tegenpartij een nieuw deskundigenonderzoek wenst en uit dit onderzoek zou blijken dat de eerste neuroloog ten onrechte functieverlies en beperkingen heeft vastgesteld, betekent dat nog niet dat er geen sprake is van juridisch relevante beperkingen en dus kan een onderzoek door een verzekeringsdeskundige naar het bestaan van beperkingen ook achterwege blijven.

Ten aanzien van het causaal verband geldt het volgende : Het slachtoffer dient te stellen en, bij gemotiveerde betwisting, te bewijzen dat hij aan gezondheidsklachten lijdt. Het enkele feit dat het klachten betreft die naar hun aard subjectief zijn, betekent niet dat het bewijs ervan niet geleverd kan worden. Wanneer kan worden vastgesteld dat het klachtenpatroon plausibel is, hetgeen doorgaans het geval zal zijn bij een consistent, consequent en samenhangend patroon van klachten, kan van het bestaan van dergelijke subjectieve klachten worden uitgegaan;

Indien het slachtoffer heeft aangetoond dat zijn subjectieve gezondheidsklachten in de hiervoor bedoelde juridische betekenis bestaan, mogen aan het bewijs van het oorzakelijk verband tussen het ongeval en deze klachten geen al te hoge eisen worden gesteld, in die zin dat het ontbreken van een specifieke, medisch aantoonbare verklaring voor de klachten niet in de weg staat aan het oordeel dat het bewijs van het oorzakelijk verband geleverd is. Indien komt vast te staan dat het slachtoffer voorafgaand aan het ongeval deze gezondheidsklachten niet had, de gezondheidsklachten op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en een alternatieve verklaring voor de gezondheidsklachten ontbreekt, zal het bewijs van het oorzakelijk verband daarmee veelal geleverd zijn;

Indien het causaal verband tussen de subjectieve gezondheidsklachten en het ongeval is vastgesteld, dient te worden beoordeeld of deze gezondheidsklachten ook tot beperkingen leiden.

Het gaat bij de beoordeling van de beperkingen niet zozeer om het vaststellen van de meetbare functionele beperkingen van het slachtoffer, maar om het vaststellen van de mate van activiteiten en participatie van het slachtoffer. Bij die vaststelling zijn niet alleen de lichaamsfuncties en anatomische eigenschappen relevant, maar dienen ook de persoonlijke en omgevingsfactoren van de benadeelde te worden gewogen. Het enkele feit dat sprake is van subjectieve klachten, waarvoor een neurologisch substraat ontbreekt, staat dan ook nog niet in de weg aan de conclusie dat toch sprake is van beperkingen in de hiervoor weergegeven betekenis.

Hoogte schadevergoeding :

€ 649,- aan voorschotten en €2682,- voor geliquideerd salaris van de advocaat. Wijst de vordering tot schadevergoeding af.

Soort ongeval :

Op een weg waar 70 km/uur mag worden gereden stond het slachtoffer met haar auto stil voor een stoplicht toen zij van achteren werd aangereden door een personenauto.

Klachten slachtoffer :

Enkele uren na et ongeval klaagde slachtoffer over nekpijn (uitstralend naar de schouderbladen) en hoofdpijn.

Daarnaast is er een schaderegelaar bij het slachtoffer op huisbezoek geweest om haar te onderzoeken. De schaderegelaar kwam tot de volgende conclusie : Het slachtoffer ervaart tot op heden dagelijks neklachten waardoor zij beperkt is in al haar dagelijkse bezigheden. Door de genoemde neklachten ontstaat bij benadeelde ook hoofdpijn en hierdoor wordt zij vermoeid. "Verder deelde zij mij mede dat zij al 22 jaar bekend is met rechterarm- en schouderklachten waarvoor zij ook een paar keer per jaar een fysiotherapiebehandeling onderging. In 2004 zouden de rechterarm- en schouderklachten dermate hevig zijn geweest dat zij niet meer kon werken en ook beperkt was in het huishouden. In de jaren daarna verminderden de klachten maar in 2008 waren de klachten weer hevig aanwezig en duurden tot februari 2009. Ook deelde benadeelde mij mede dat vijf jaar geleden haar vader is overleden en dat zij hierdoor spanningsklachten in de nek ervoer. (...) Ten tijde van het ongeval zou benadeelde nog steeds spanningsklachten in de nek hebben gehad maar hierdoor was zij nauwelijks beperkt."

Door een arbeidsdeskundige is het volgende vastgesteld : het slachtoffer geeft aan de hele dag whiplashachtige klachten te ervaren. Zij noemt beperkingen in het draaien van haar nek, niet lang achtereen kunnen concentreren, vergeetachtigheid, duizeligheid en beperkingen bij tillen en dragen van volle kratjes tijdschriften. Zij zegt hierdoor geen auto te kunnen rijden. Gezegd kan worden dat zij hierdoor een lage belastbaarheid ervaart voor arbeid."

Vervolgens is het slachtoffer door een neuroloog onderzocht : Ze houdt klachten van pijn in nek, hoofdpijn, vergeetachtigheid, moeite met concentratie. Sinds ongeveer 10 dagen heeft ze ook lage rugklachten met uitstraling in beide benen namelijk aan de achterzijde van het rechterbovenbeen, de rechterkuit en de voorzijde van de bovenbenen."

Daarna is het slachtoffer onderzocht door een door beide partijen ingeroepen neuroloog : Het slachtoffer heeft rugpijn, nekpijn en hoofdpijn. Haar lage rugpijn ziet zij als het voornaamste probleem. Er is de gehele dag pijn, lokaal laag lumbaal en sacraal. Deze klachten nemen toe door lang zitten. De pijnklachten stralen naar de zijkant en achterkant van het bovenbeen rechts uit, niet naar het onderbeen. Er zijn geen duidelijke provocerende momenten, er is echter ook niets dat verlichting geeft. Betrokkene wordt soms wakker van de pijn. Daarnaast heeft zij voortdurend nekpijn van het achterhoofd over de hele nek. Ook dit is de hele dag aanwezig. Er zijn geen behandelingen of houdingen die de klachten kunnen doen afnemen. De pijn straalt niet uit naar de armen. Daarnaast heeft het slachtoffer eigenlijk altijd een beetje hoofdpijn in het hele hoofd, dit neemt soms toe waarbij het een aantal dagen achter elkaar hevig kan zijn.

Al met al zijn er op neurologisch vakgebied in feite geen redenen om aan te nemen dat er sprake is van enige specifieke functiestoornis al zijn de door betrokkene ondervonden pijnklachten hevig. Hierbij lijken echter meerdere factoren een rol te spelen.

Argumenten slachtoffer :

Het slachtoffer verzoekt de rechtbank te bepalen dat de door haar na het ongeval gepresenteerde klachten als gevolg daarvan aan het ongeval zijn toe te rekenen en dat de tegenpartij gehouden is de deswege door haar geleden en nog te lijden schade aan haar te vergoeden.

Het slachtoffer heeft aan haar verzoek het volgende ten grondslag gelegd : dat zij ten gevolge van het ongeval letsel heeft opgelopen, waardoor zij schade heeft geleden en nog steeds lijdt. Ondanks intensieve behandeling is nog steeds sprake van ernstige pijnklachten. De omstandigheid dat de expertise van de deskundige niet heeft geleid tot de conclusie dat de whiplashklachten op medisch objectiveerbare gronden aan het ongeval zijn toe te rekenen, laat onverlet dat juridische toerekening van de klachten aan het ongeval mogelijk is. Nu voor het ongeval geen sprake was van soortgelijke klachten, van arbeidsongeschiktheid van enige betekenis in de periode tot het ongeval geen sprake is geweest en geen sprake is van een kwetsbare persoonlijkheidsstructuur waaruit de klachten kunnen worden verklaard, staat in casu niets aan juridische toerekening van de klachten aan het ongeval in de weg

Verweer tegenpartij:

Op basis van de huidige informatie kan niet worden geconcludeerd dat de huidige klachten van het slachtoffer aan het ongeval zijn toe te rekenen en dat, nu het neurologisch onderzoek van de gezamenlijk ingestelde neuroloog onbetrouwbaar is geweest, niet gezegd kan worden dat de klachten reëel zijn.

De tegenpartij heeft in de eerste plaats gesteld dat de gestelde rugklachten niet aan het ongeval zijn toe te rekenen. Hierbij heeft de tegenpartij erop gewezen dat de rugklachten in het verleden al bestonden, dat er geen relatie kan worden gelegd tussen de nek en de (lage) rug, alsmede dat de rugklachten pas vier maanden na het ongeval zijn ontstaan, wat dusdanig lang is dat de klachten juridisch gezien niet aan het ongeval kunnen worden toegerekend.

Wel of geen juridisch causaal verband?

Ja

Rechtsvraag :

Staan de door het slachtoffer na het ongeval gepresenteerde klachten in juridisch causaal verband met het ongeval ?

Onderbouwing conclusie rechter:

Het rapport van de deskundige die door beide partijen gezamenlijk is genoemd zal door de rechter als uitgangspunt worden genomen. Dat de deskundige concludeert dat op neurologisch vakgebied een specifieke diagnose niet is te stellen en dat er in feite geen redenen zijn om aan te nemen dat er sprake is van enige specifieke functiestoornis, is naar het oordeel van de rechtbank niet van wezenlijk belang. Immers, juridisch gezien is voor het bewijs van het bestaan van subjectieve gezondheidsklachten en van het causaal verband tussen het ongeval en deze klachten niet noodzakelijk dat bij het slachtoffer op basis van de geldende standaarden een erkend ziektebeeld wordt vastgesteld.

De rechter stelt op basis van het deskundigenrapport vast dat de gezondheidsklachten van het slachtoffer gekwalificeerd kunnen worden als whiplashklachten. Bij whiplashklachten is voor het bewijs dat de klachten bestaan voldoende dat objectief vastgesteld kan worden dat zij aanwezig, reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn .

In aanmerking genomen dat het slachtoffer een kop-staartbotsing is overkomen en dat juist een dergelijk ongeval tot het ontstaan van whiplashklachten kan leiden, is de rechtbank van oordeel dat het slachtoffer het bestaan van haar klachten voldoende aannemelijk heeft gemaakt. Voor het oordeel dat de klachten niet reëel zijn of zijn ingebeeld, gesimuleerd of overdreven, bestaan onvoldoende aanknopingspunten. De door de deskundige bij neurologisch onderzoek gevonden discrepanties doen hier niet aan af. De rechtbank gaat derhalve voorbij aan het op dit punt door de tegenpartij gevoerde verweer.

De rechtbank stelt voorop dat in een geval als het onderhavige, waarin het gaat om medisch moeilijk objectiveerbare gezondheidsklachten, aan het bewijs van het oorzakelijke verband tussen het ongeval en de klachten geen al te hoge eisen kunnen worden gesteld. Dit betekent dat een specifieke, medisch aantoonbare verklaring voor de klachten niet aanwezig hoeft te zijn. Indien komt vast te staan dat het slachtoffer voor het ongeval de klachten niet had, de klachten op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en een alternatieve verklaring voor de klachten ontbreekt, zal het bewijs van het (juridisch) causaal verband tussen de klachten en het ongeval daarmee veelal geleverd zijn.

Volgens vaste jurisprudentie geldt dat wanneer een norm is geschonden die de strekking heeft om te beschermen tegen het ontstaan van letsel, zoals in het onderhavige geval, en letsel is ontstaan, ook de gevolgen die zijn terug te voeren op een bijzondere lichamelijke of geestelijke zwakheid van de benadeelde aan de aansprakelijke partij worden toegerekend. De rechtbank sluit een causaal verband tussen het ongeval en de rugklachten niet uit. Zeker niet nu een alternatieve verklaring voor de rugklachten ontbreekt.

De rechter zal de klachten van het slachtoffer dan ook toerekenen aan het ongeval.

Hoogte schadevergoeding :

€ 2722,02

Soort ongeval :

Niet bekend

Klachten slachtoffer:

Op basis van het rapport van de neuroloog : er is sprake van een postwhiplashsyndroom na cervicaal trauma. Daarnaast is er sprake van nekklachten en problemen met het concentratievermogen.

Argumenten slachtoffer :

Volgens het slachtoffer geeft de deskundige psychiater in zijn rapport aan dat er ten tijde van het onderzoek geen sprake was van een psychiatrische ziekte maar dat de in het verleden bestaande psychiatrische problematiek, die na het ongeval zijn ontstaan wel in relatie kunnen worden gebracht met het ongeval. Daarnaast heeft het slachtoffer een brief van zijn medisch adviseur met daarin dat niet anders kan worden vastgesteld dan dat de psychiatrische klachten in causaal verband staan met het ongeval en dat het slachtoffer zonder het ongeval geen medische klachten en beperkingen zou hebben gehad. Dit concludeert de medisch adviseur op basis van het deskundigenrapport. Daarnaast verwijst het slachtoffer naar deskundigenverslaggeving waarin staat dat de mate van arbeidsongeschiktheid 80-100% bedroeg. Er wordt hierin ook geconcludeerd dat het slachtoffer niet in staat is te functioneren in een reguliere baan op de vrije arbeidsmarkt, noch parttime noch fulltime omdat het ontstaan van druk onvermijdelijk is indien het slachtoffer in een reguliere arbeidssituatie zou worden geplaatst en hij daartegen niet meer bestand is.

Verweer tegenpartij:

De psychiater die het slachtoffer heeft onderzocht heeft geprobeerd informatie te verkrijgen van eerdere psychiatrische behandelingen van het slachtoffer maar dit is niet gelukt. De tegenpartij stelt dat bij gebreke van informatie van de behandelend sector noch de gestelde psychiatrische klachten noch het verband tussen de psychiatrische klachten en het ongeval is vastgesteld. De deskundige heeft gezegd dat hij denkt dat er in het verleden sprake is geweest van psychiatrische problematiek maar dit is volgens de tegenpartij volstrekt onduidelijk waarop deze conclusie is gebaseerd. De tegenpartij is van mening dat de thuissituatie voor psychiatrische problematiek bij het slachtoffer heeft gezorgd. Het deskundigenrapport van de psychiater biedt volgens de tegenpartij geen steun voor het toewijzen van de vorderingen van het slachtoffer. De psychiater heeft volgens de tegenpartij ten tijde van het onderzoek geen psychiatrische stoornis vastgesteld en evenmin cognitieve stoornissen. Als laatste is de tegenpartij van mening dat op grond van het onderzoek van de neuroloog het slachtoffer in staat moet worden geacht om te kunnen werken.

Wel of geen juridisch causaal verband?

Ja.

Rechtsvraag:

Kunnen de bij het slachtoffer ontstane psychische klachten van 2000-2005 aan het ongeval van 1994 worden toegerekend ?

Onderbouwing conclusie rechter:

Het hof is van oordeel dat het rapport van de psychiater als uitgangspunt dient te worden genomen bij haar beoordeling.

Het hof neemt aan ongeacht dat er weinig medische informatie uit het verleden beschikbaar is dat de psychiater juist heeft geoordeeld over de psychiatrische problematiek bij het slachtoffer en er wordt dus aangenomen dat er waarschijnlijk sprake is geweest van een depressieve stoornis in het verleden.

Voorts blijkt uit informatie van het UWV dat het slachtoffer vanwege psychische klachten arbeidsongeschikt is verklaard. Over de oorzaak, ernst en duur van de klachten is alleen niets bekend. Dit komt voor rekening en risico van het slachtoffer.

Voor wat betreft de vraag of de psychische problemen aan het ongeval kunnen worden toegerekend oordeelt het hof als volgt : Nu de tegenpartij geen voorschotten heeft uitbetaald en de uitkering van het slachtoffer werd stopgezet gaat het hof ervan uit dat de moeilijkheden van financiële aard het gevolg zijn van het ongeval en dat dit frustratie heeft meegebracht wat later tot psychische problemen van het slachtoffer heeft geleid. Daarnaast concludeert het hof op basis van het rapport van de psychiater dat de psychiatrische problemen niet rechtstreeks uit het ongeval zijn voortgevloeid maar wel een indirect gevolg daarvan zijn.

Het hof oordeelt dat er geen sprake is van bijzondere gebeurtenissen in het leven van het slachtoffer (afgezien van het ongeval) welke psychische problemen bij hem teweeg hebben gehad. Er is wel sprake van een uitzonderlijke gezinssituatie maar er zijn geen concrete aanwijzingen voor de veronderstelling dat die enkele omstandigheid tot uitval van het slachtoffer zou hebben geleid.

Nu hier sprake is geweest van overtreding van een verkeersnorm door de verzekerde van London, waarbij een ruime toerekening van schadelijke gevolgen aan de normschending plaatsvindt, is het hof van oordeel dat een rechtens relevant verband bestaat tussen de psychiatrische problematiek van het slachtoffer en het ongeval. Uitgangspunt is immers dat de gevolgen van een persoonlijke predispositie van het slachtoffer, zoals een wijze van omgang met klachten, beperkingen en tegenslagen, als gevolg van de onrechtmatige daad aan de dader moeten worden toegerekend, ook al zijn die gevolgen door de predispositie ernstiger en langer van duur dan in de normale lijn der verwachtingen ligt.

Hoogte schadevergoeding:
Niet bekend

Soort ongeval:

Het slachtoffer zat als bestuurder in de auto en stond stil voor het stoplicht toen de tegenpartij achterop reed.

Klachten slachtoffer :

Pijnklachten aan de nek en het hoofd. Daarnaast ook pijnklachten aan de linkerarm, geheugenklachten, concentratiestoornissen, woordvindingsproblemen en visusklachten aan het linkeroog. In het verleden heeft het slachtoffer geen noemenswaardige nek- of hoofdpijnklachten gehad. Volgens de deskundige passen de klachten bij een WAD graad 1 en 2. Er is tijdens het onderzoek van de deskundige geen neurologische afwijking gevonden. Volgens de deskundige zouden de klachten van het slachtoffer niet kunnen ontstaan als het ongeval niet was gebeurd.

Argumenten slachtoffer :

Het slachtoffer wenst de rechter te bepalen dat de gepresenteerde klachten het gevolg zijn van het ongeval. Daarnaast wenst het slachtoffer de medewerking van de tegenpartij aan een onderzoek door een verzekeringsarts en een arbeidsdeskundige. Hieraan legt het slachtoffer ten grondslag dat hij ten gevolge van het ongeval lijdt aan whiplashklachten met als gevolg dat hij wordt beperkt in zijn beroepsmogelijkheden. Hij verwijst daarbij naar het rapport van de deskundige waarin wordt vermeld dat de klachten in causaal verband staan met het ongeval.

Verweer tegenpartij:

De tegenpartij betwist dat er een causaal verband bestaat tussen de klachten en het ongeval. Hij verwijst hiervoor naar het rapport van de deskundige waarin de neuroloog geen erkend ziektebeeld heeft kunnen vaststellen. Daarnaast stelt de tegenpartij dat uit de medische informatie valt af te leiden dat het slachtoffer voor het ongeval al klachten had zoals hyperventilatie en stress die op zichzelf kunnen leiden tot hoofdpijn, nekpijn, geheugenverlies en concentratiestoornissen en dat het slachtoffer door het ongeval geen beperkingen ondervindt.

Wel of geen juridisch causaal verband?

Ja

Rechtsvraag:

Ter beoordeling ligt voor de vraag of de gestelde klachten in (juridisch) causaal verband staan met het ongeval.

Onderbouwing conclusie rechtbank:

Om een beslissing op het door het slachtoffer voorgelegde verzoek betreffende het causaal verband te kunnen nemen, dient eerst te worden beoordeeld of de gestelde klachten bestaan.

Het verweer van de tegenpartij dat er bij het slachtoffer geen erkend ziektebeeld is vastgesteld gaat niet op. Juridisch gezien het is voor het bewijs van het bestaan van gezondheidsklachten niet noodzakelijk dat bij het slachtoffer op basis van de geldende standaarden een erkend ziektebeeld wordt vastgesteld.

De rechtbank stelt allereerst vast op basis van het deskundigenrapport dat er sprake is van whiplashklachten. Inherent aan deze klachten is dat deze moeilijk objectiveerbaar zijn en veelal niet aantoonbaar op medisch beeldmateriaal. De medische beoordeling van het bestaan van deze klachten berust daarom vooral op de anamnese van de patiënt. Enige objectivering van de - subjectieve- klachten is echter wel mogelijk en ook vereist. Daarvoor is noodzakelijk en voldoende dat bij zorgvuldige beoordeling van alle (medische) informatie kan worden vastgesteld dat aannemelijk is dat de klachten reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn.

Dit in de jurisprudentie ontwikkelde criterium komt er op neer dat de rechter er, op grond van de beschikbare medische informatie, van overtuigd moet zijn dat het gaat om klachten die de betrokkene daadwerkelijk heeft zonder dat hij tracht de situatie ernstiger te doen overkomen dan deze is.

Het slachtoffer heeft de genoemde nek- en hoofdpijn, pijnklachten aan de linkerarm, geheugenklachten, concentratiestoornissen, woordvindingsproblemen en visusklachten steeds weer benoemd in de periode na het ongeval in de contacten met zijn medisch behandelaars. Daarnaast heeft hij diverse behandelingen ondergaan om de klachten te verminderen. Er is naar het oordeel van de rechtbank sprake van een consistent, consequent en samenhangend patroon van “whiplashachtige” klachten. Verder kan uit de medische gegevens worden afgeleid dat de hiervoor genoemde klachten sinds het ongeval onafgebroken hebben voortgeduurd. Ter zitting heeft het slachtoffer gesteld dat hij sinds het ongeval te maken heeft met (onder meer) beperkingen in zijn werk, terwijl voorheen nooit van belemmeringen sprake is geweest.

Gelet op hetgeen hiervoor is overwogen en in aanmerking genomen dat het slachtoffer een kop-staartbotsing is overkomen en dat juist een dergelijk ongeval tot het ontstaan van whiplashklachten kan leiden, is de rechtbank van oordeel dat het slachtoffer het bestaan van zijn klachten voldoende aannemelijk heeft gemaakt. Voor het oordeel dat de klachten niet reëel zijn of zijn ingebeeld, voorgewend of overdreven bestaan onvoldoende aanknopingspunten. De omstandigheid dat het slachtoffer relatief kort na het ongeval zijn oude werkzaamheden heeft hervat wijst juist in de richting dat daarvan geen sprake is.

Daarbij stelt de rechtbank voorop dat in een geval als het onderhavige, waarin het gaat om medisch moeilijk objectiveerbare klachten, aan het bewijs van het oorzakelijk verband tussen het ongeval en de klachten in de gegeven omstandigheden geen al te hoge eisen kunnen worden gesteld. Dit betekent dat een specifieke, medisch aantoonbare verklaring voor de klachten niet aanwezig hoeft te zijn. Indien komt vast te staan dat het slachtoffer voor het ongeval de klachten niet had, de klachten op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en een alternatieve verklaring voor de klachten ontbreekt, zal het bewijs van het (juridisch) causaal verband tussen de klachten en het ongeval daarmee veelal geleverd zijn.

Uit de medische informatie is gebleken dat het slachtoffer de klachten voor het ongeval niet had en dat deze sindsdien aanwezig zijn geweest. Ook nog ten tijde van de expertise van de deskundige. De medische gegevens bevatten geen enkele aanwijzing dat het slachtoffer in het verleden vergelijkbare problemen met zijn gezondheid had. Daarnaast zijn in het medisch dossier geen aanknopingspunten te vinden dat indien het ongeval niet was gebeurd, de gezondheidsklachten zich ook zouden hebben ontwikkeld bij het slachtoffer.

Dat de tegenpartij heeft gesteld dat het slachtoffer voor het ongeval last had van hyperventilatie en stress doet aan het voorgaande niet af. Voor de juridische causaliteit is het niet noodzakelijk dat de klachten een direct gevolg zijn van het ongeval.

De klachten worden door de rechter toegewezen als gevolg van het ongeval.

Hoogte schadevergoeding:

€ 1000,- aan voertuigschade en € 9750,- aan voorschotten onder algemene titel.

Soort ongeval :

Het slachtoffer zat als bijrijdster in een auto die van opzij werd aangereden door een plotseling overstekende auto. Ze is als gevolg hiervan voorover geklapt.

Klachten slachtoffer:

Op basis van de chirurg zijn de volgende klachten bekend : pijnklachten in nek en rechter knie. Er werden bij onderzoek geen traumatische afwijkingen gevonden. Wel heeft het slachtoffer een soft collar voor haar nek gekregen. Na het ongeval heeft het slachtoffer geen loonvormende arbeid meer verricht.

Een zenuwarts heeft een rapport uitgebracht. In dit rapport staat onder andere vermeld dat het slachtoffer last heeft van een evenwichtsstoornis en concentratiestoornissen. Verder zijn er geen afwijkingen vastgesteld. Er is een invaliditeitspercentage van 6 % toegewezen aan de hand van de klachten van het slachtoffer.

Daarnaast blijkt uit het rapport dat er geen klachten of afwijkingen zijn die er ook zouden zijn geweest indien het ongeval niet was gebeurd.

Er sprake van een WAD graad 2

Argumenten slachtoffer :

Aan het verzoek legt het slachtoffer ten grondslag dat zij sinds en ten gevolge van het ongeval lijdt aan whiplashklachten, zich uitend in (onder meer) persisterende hoofd- en nekpijnen, duizelingen, evenwichtsstoornissen, concentratiestoornissen, geheugenverlies en chronische vermoeidheid, met als gevolg dat zij wordt beperkt in (onder meer) het uitoefenen van haar beroepsmogelijkheden en arbeidsongeschikt is geraakt

Het slachtoffer stelt zich op het standpunt dat op grond van de overgelegde medische informatie, in het bijzonder de deskundigenrapporten, de door haar gestelde klachten en beperkingen en het causaal verband tussen die klachten en beperkingen en het ongeval zijn aangetoond.

Verweer tegenpartij:

De tegenpartij betwist dat sprake is van causaal verband tussen de gestelde klachten en beperkingen en het ongeval. In dat verband stelt de tegenpartij dat uit de overgelegde medische informatie valt af te leiden dat het slachtoffer vóór het ongeval al klachten had, althans dat het slachtoffer door het ongeval geen beperkingen ondervindt. Voorts betwist de tegenpartij dat sprake is van zodanige klachten en beperkingen als gevolg van het ongeval dat die leiden tot schade in het verdienvermogen van het slachtoffer.

Wel of geen juridisch causaal verband
Nee.

Rechtsvraag:

Kunnen de gestelde klachten en beperkingen, alsmede de daaruit voortvloeiende arbeidsongeschiktheid, aan het ongeval worden toegerekend?

Onderbouwing conclusie rechter:

Vooropgesteld wordt dat het op de weg van het slachtoffer ligt om te stellen en bij voldoende gemotiveerde betwisting te bewijzen, dat er sprake is van causaliteit tussen het ongeval en de door haar gestelde en gepresenteerde klachten. Als die causaliteit komt vast te staan, dient vervolgens beoordeeld te worden of en in hoeverre de klachten leiden tot beperkingen en daarmee tot

aantasting van het verdienvermogen van het slachtoffer. Aan dit bewijs kunnen in een geval als het onderhavige geen al te hoge eisen worden gesteld. Inherent aan whiplashklachten is immers dat deze moeilijk objectiveerbaar zijn, omdat bij deze klachten een anatomisch substraat ontbreekt, dat wil zeggen dat de klachten veelal niet aantoonbaar zijn op medisch beeldmateriaal. De medische beoordeling van het bestaan van deze klachten berust daarom vooral op de anamnese van de patiënt. Enige objectivering van de -subjectieve- klachten is echter wel vereist. Daarvoor is voldoende dat bij zorgvuldige beoordeling van alle informatie kan worden vastgesteld dat aannemelijk is dat de klachten reëel, niet ingebeeld en niet overdreven zijn.

De beoordeling van het ongevalsgerelateerde karakter van gestelde klachten en beperkingen en daaruit eventueel voortvloeiende gevolgen wordt gecompliceerd doordat er voorafgaande aan het ongeval een zeer aanzienlijke periode is waarin sprake is van in ieder geval partiële arbeidsongeschiktheid, welke door de behandelende sector wordt toegeschreven aan psychische klachten. Dat de psychische klachten die het slachtoffer sedert het ongeval ondervindt niet ook aanwezig zouden zijn geweest indien haar het ongeval niet was overkomen, acht de rechtbank niet zo onaannemelijk dat de bestaande klachten thans zonder meer aan het ongeval kunnen worden toegerekend. Op zich is juist dat voor juridische causaliteit niet noodzakelijk is dat klachten en beperkingen een direct gevolg zijn van het ongeval.

In dit geval is het de omstandigheid dat het slachtoffer voor het ongeval al klachten had die vergelijkbaar zijn met de klachten na het ongeval wat de zaak bemoeilijkt. Om een vergelijking te kunnen maken tussen de situatie voorafgaande aan het ongeval en de situatie daarna, dient allereerst te worden vastgesteld op welke wijze en in welke mate het slachtoffer haar werkzaamheden had hervat voordat het ongeval zich voordeed. De rechtbank constateert, evenals de tegenpartij, dat de mededelingen van het slachtoffer ter zake niet, althans onvoldoende consistent zijn. De processtukken en het medisch dossier bevatten uiteenlopende informatie over de mate van werkhervatting voorafgaande aan het ongeval. Uit de overgelegde medische informatie kan de rechtbank voorts niet opmaken dat het slachtoffer inderdaad sedert het ongeval volledig arbeidsongeschikt is voor de werkzaamheden zoals zij die op enig moment voor het ongeval in dienst van bedrijf pleegde te verrichten.

De rechtbank concludeert op basis van het vorenstaande dat het slachtoffer niet voldoende aannemelijk heeft gemaakt dat er als gevolg van het ongeval klachten en beperkingen zijn opgetreden die tot gevolg hebben gehad dat zij arbeidsongeschikt is geraakt en gebleven voor arbeid die zij in de situatie waarin het ongeval niet zou hebben plaatsgevonden, zou hebben verricht. Op grond van de thans beschikbare deskundigenrapporten kunnen de gestelde klachten en beperkingen niet als gevolg van het ongeval worden toegerekend.

Hoogte schadevergoeding:

Geen

Soort ongeval :

Het slachtoffer is op 3 maart 2007 van achteren aangereden door de tegenpartij terwijl hij zijn auto stopte vanwege afremmende auto's.

Soort klachten:

Het slachtoffer is met ingang van de datum van het ongeval arbeidsongeschikt geraakt. In juli 2008 is het slachtoffer weer aan het werk gegaan en volledig hersteld. Op december 2010 is het slachtoffer opnieuw arbeidsongeschikt geraakt.

Er is in overleg met de tegenpartij een neuroloog ingeschakeld om een rapport uit te brengen. De klachten volgens de neuroloog zijn als volgt : Vergeetachtig, concentratieproblemen, overgevoelig voor lawaai, pijn aan de wervelkolom, rug en schouderbladen. Daarnaast heeft het slachtoffer last van een doof gevoel in zijn linkerbeen en vanwege alle pijnklachten slaapt hij slecht.

Op een MRI scan is niets te zien aan de wervelkolom. Er is geen neurologische verklaring voor de klachten van het slachtoffer.

Argumenten slachtoffer:

Het slachtoffer heeft een verzoek tot de rechtbank gedaan om te bepalen dat de klachten in causaal verband staan met het ongeval.

Verweer tegenpartij:

Het verweer van de tegenpartij strekt tot niet-ontvankelijkheid verklaring van het slachtoffer zijn verzoek, althans tot afwijzing van dat verzoek zonder begroting en/of toekenning van de aan zijn zijde gevallen proceskosten. Daarnaast doen de klachten van het slachtoffer er niet toe volgens de tegenpartij omdat zij van mening is dat er geen sprake van letsel is in de zin van art. 6:107 BW. Volgens de tegenpartij is alleen in geval van objectieve medische afwijkingen sprake van letsel.

Als laatste is de tegenpartij van mening dat de klachten die bij het slachtoffer zijn ontwikkeld ten tijde dat hij zich in 2010 weer heeft ziek gemeld niet in verband staan met het ongeval.

Wel of geen juridisch causaal verband?

Geen uitspraak.

Rechtsvraag:

Kan er een causaal verband worden vastgesteld tussen het ongeval en de door het slachtoffer gestelde klachten?

Onderbouwing conclusie rechter:

Allereerst dient komen vast te staan of het slachtoffer klachten heeft ondervonden en op dit moment nog ondervindt. Pas indien vast staat dat sprake is van klachten, kan immers beoordeeld worden of deze klachten in causaal verband staan tot het ongeval.

Voor wat betreft het vaststellen van de klachten is enige objectivering vereist, maar het is voldoende dat de klachten objectief kunnen worden vastgesteld en dat zij reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn. De bewijslast rust in beginsel op het slachtoffer.

Het slachtoffer verwijst naar het deskundigenrapport van de neuroloog. De rechtbank acht deze verwijzing onvoldoende omdat de neuroloog in zijn rapport een beschrijving heeft gegeven van de klachten die het slachtoffer naar eigen zeggen ten tijde van het onderzoek ondervond.

De neuroloog heeft alleen geen mededelingen gedaan over de vraag of en in hoeverre hij deze klachten reëel acht. In het rapport van een verzekeringsdeskundige worden ook geen mededelingen gedaan over de realiteit van de klachten.

Het slachtoffer heeft gesteld dat er sprake is van een onafgebroken klachtenpatroon. Dit komt alleen niet overeen met het feit dat hij in 2008 weer arbeidsgeschikt is verklaard. Het verzoek van het slachtoffer wordt afgewezen en er dient een expertise van een psycholoog plaats te vinden.

Hoogte schadevergoeding :

Niet bekend.

Soort ongeval:

Het slachtoffer stond stil in de auto voor een voetgangersoversteekplaats en de tegenpartij is achterop haar auto gereden. Dit gebeurde op 25-2-2009.

Klachten slachtoffer:

Na het ongeval heeft het slachtoffer last van pijnklachten in hoofd, nek, schouder en onderrug. Daarnaast heeft zij last van duizeligheid, vermoeidheid, vergeetachtigheid, prikkelbaarheid en onvermogen om langdurig te blijven zitten of liggen.

Een neuroloog heeft een rapport over het slachtoffer uitgebracht. Volgens de neuroloog is er nog sprake van pijn laag in de rug die niet uitstraalt. In het verleden is het slachtoffer in 2007 onderzocht door een uroloog in verband met pijn in haar flanken. Deze klachten waren in 2009 wel volledig hersteld.

Het slachtoffer heeft haar arbeid na het ongeval geleidelijk kunnen hervatten.

Bij neurologisch onderzoek is een licht gestoorde houding herkend. De klachten over vergeetachtigheid, snelle geïrriteerdheid en snelle vermoeidheid kunnen volgens de neuroloog niet worden aangeduid als ongevalsletsel. Maar volgens de neuroloog had het slachtoffer de klachten voor het ongeval nog niet en zouden deze ook niet zijn ontstaan als het ongeval niet was gebeurd.

Argumenten slachtoffer:

Aan het verzoek legt het slachtoffer ten grondslag dat zij sedert en ten gevolge van het ongeval lijdt aan -kort gezegd- whiplashklachten, zich uitend in (onder meer) hoofdpijn, nekpijn, pijn in de lage rug, duizeligheid, vergeetachtigheid en concentratiestoornissen, met als gevolg dat zij wordt beperkt in (onder meer) haar arbeidsvermogen. Het slachtoffer stelt zich op het standpunt dat op grond van de overgelegde medische informatie, in het bijzonder het rapport van de neuroloog, de door haar gestelde klachten en het causaal verband tussen die klachten en het ongeval voldoende zijn aangetoond.

Verweer tegenpartij:

Volgens de tegenpartij heeft de neuroloog geen erkend ziektebeeld kunnen vaststellen en dat hij heeft uitgemaakt dat een deel van de klachten niet als ongevalsletsel kan worden aangeduid. Daarnaast kunnen de klachten van het slachtoffer volgens de tegenpartij verklaard kunnen worden door haar persoonlijke situatie.

Wel of geen juridisch causaal verband:

Ja

Rechtsvraag:

Staan de klachten van het slachtoffer in juridisch causaal verband met het ongeval?

Conclusie onderbouwing rechter:

Het verweer van de tegenpartij, dat erop neerkomt dat de gestelde klachten niet relevant zijn omdat zij niet door middel van reguliere onderzoeksmethoden en overeenkomstig de door de betreffende beroepsgroep vastgestelde richtlijnen als passend in een erkend ziektebeeld kunnen worden vastgesteld, gaat niet op. Immers, juridisch gezien is voor het bewijs van het bestaan van gezondheidsklachten (die naar hun aard subjectief zijn) niet noodzakelijk dat bij het slachtoffer op basis van de geldende standaarden een erkend ziektebeeld wordt vastgesteld.

Op basis van het rapport van de neuroloog heeft de rechtbank vastgesteld dat de door het slachtoffer gepresenteerde klachten als whiplashklachten kunnen worden gezien. Inherent aan dergelijke klachten is dat deze moeilijk objectiveerbaar zijn, omdat bij deze klachten een anatomisch substraat ontbreekt, dat wil zeggen dat de klachten veelal niet aantoonbaar zijn op medisch beeldmateriaal. De medische beoordeling van het bestaan van deze klachten berust daarom vooral op de anamnese van de patiënt. Enige objectivering van de -subjectieve- klachten is echter wel mogelijk en ook vereist. Daarvoor is noodzakelijk en voldoende dat bij zorgvuldige beoordeling van alle (medische) informatie kan worden vastgesteld dat aannemelijk is dat de klachten reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn. Dit in de jurisprudentie ontwikkelde criterium komt er op neer dat de rechter er, op grond van de beschikbare medische informatie, van overtuigd moet zijn dat het gaat om klachten die de betrokkene daadwerkelijk heeft zonder dat zij tracht de situatie ernstiger te doen overkomen dan deze is. Anders dan de tegenpartij meent bestaat op dit punt bestendige jurisprudentie in deze zin.

Uit het rapport van de neuroloog blijkt dat hij heeft beschikt over het medisch dossier van het slachtoffer waarin staat vermeld welke medisch behandelaars zij heeft geraadpleegd na het ongeval. Zij klaagde iedere keer over dezelfde soort klachten. Er is derhalve naar het oordeel van de rechtbank sprake van een consistent, consequent en samenhangend patroon van whiplashachtige klachten. De klachten zijn door het slachtoffer voldoende aannemelijk gemaakt.

Vervolgens wordt toegekomen aan de beoordeling van de vraag of de klachten van het slachtoffer door het ongeval zijn veroorzaakt. Daarbij wordt voorop gesteld dat in een geval als het onderhavige, waarin het gaat om medisch moeilijk objectiveerbare klachten, aan het bewijs van het oorzakelijk verband tussen het ongeval en de klachten (waarbij een vergelijking dient te worden gemaakt tussen de situatie met ongeval en de situatie zonder ongeval) in de gegeven omstandigheden geen al te hoge eisen kunnen worden gesteld. Indien komt vast te staan dat het slachtoffer voor het ongeval de klachten niet had, de klachten op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en een alternatieve verklaring voor de klachten ontbreekt, zal het bewijs van het (juridisch) causaal verband tussen de klachten en het ongeval daarmee veelal geleverd zijn.

Uit de beschikbare medische gegevens is gebleken dat er geen enkele aanwijzing is dat het slachtoffer in het verleden vergelijkbare problemen met haar gezondheid heeft gehad. Daarnaast is uit het medisch dossier gebleken dat indien het ongeval haar niet was overkomen de klachten zich niet zouden hebben ontwikkeld.

De tegenpartij heeft gesteld dat bepaalde klachten kunnen zijn veroorzaakt door de persoonlijke situatie van het slachtoffer maar voor de juridische causaliteit is het niet noodzakelijk dat de klachten een direct gevolg zijn van het ongeval. De klachten worden als gevolg van het ongeval toegewezen.

Hoogte schadevergoeding:
Proceskosten : € 3664,08

Soort ongeval:

Het slachtoffer reed in zijn auto toen plotseling een tegenligger voor hem de weg overstak en naar links afboog. Hij heeft deze auto geprobeerd te ontwijken en is daardoor met zijn auto via de stoeprand tegen een muur gereden. Dit is in april 2007 gebeurd.

Soort klachten :

Het slachtoffer heeft letsel aan zijn nek en rug opgelopen. Er is een neuroloog ingeschakeld om meer duidelijkheid te krijgen over het letsel van het slachtoffer.

Argumenten slachtoffer:

Het slachtoffer stelt dat de neuroloog de geconstateerde afwijkingen heeft genoemd als de belangrijkste oorzaak voor de beperkingen die het slachtoffer ondervindt. Het slachtoffer stelt als daarnaast dat de psychische klachten pas na het ongeval zijn ontstaan en dat hooguit sprake is van een predispositie die mogelijk een negatieve invloed heeft op herstel.

Verweer tegenpartij:

Volgens de tegenpartij heeft de neuroloog in zijn rapport geconcludeerd dat er geen sprake is van neurologische afwijkingen die zouden kunnen leiden tot klachten en/of beperkingen. Hierdoor zou niet objectief kunnen worden vastgesteld dat het slachtoffer aanhoudende klachten heeft. Daarnaast zou volgens de tegenpartij ook uit het rapport van de neuroloog gebleken zijn dat het slachtoffer voor het ongeval een stoornis had welke de klachten van het slachtoffer mogelijk in stand houden. Daarnaast zouden zijn rugklachten veroorzaakt kunnen worden door zijn werkzaamheden als chauffeur. Als laatste stelt de tegenpartij dat de neuroloog geen beperkingen heeft kunnen vaststellen en dat er slechts sprake is van een opsomming van welke beperkingen volgen uit de anamnese. Er is dus volgens de tegenpartij geen sprake van een causaal verband tussen de klachten en het ongeval.

Wel of geen causaal verband ?

Deels, voor wat betreft de rugklachten wel.

Rechtsvraag :

Bestaat er een juridisch causaal verband tussen de klachten en beperkingen en het ongeval?

Onderbouwing conclusie rechter:

Het rapport van de neuroloog wordt als uitgangspunt genomen. De rechtbank verwerpt het verweer van de tegenpartij dat er geen klachten zijn die objectiveerbaar zijn vast te stellen. Volgens de rechtbank is er op grond van het rapport van de neuroloog voldoende objectief is komen vast te staan dat het slachtoffer een verhoogde spierspanning in zijn rug heeft en een beperkte beweeglijkheid van de onderrug.

Doordat de neuroloog in zijn rapport heeft vermeld dat de klachten van het slachtoffer er niet zouden zijn geweest als het ongeval hem niet was overkomen, gaat de rechtbank ervanuit dat de rugklachten zijn veroorzaakt door het ongeval.

Voor de stelling dat de rugklachten zouden zijn veroorzaakt door zijn werk als chauffeur vindt de rechtbank geen aanknopingspunt in het rapport van de neuroloog. Daarnaast oordeelt de rechtbank op basis van het deskundigenrapport dat het slachtoffer voor het ongeval geen rugklachten had en dat hij naast zijn werk ook hoofdklasse voetbal speelde en regelmatig fitnessstrainingen deed. Gezien deze omstandigheden ziet de rechtbank geen enkele algemene gegevens dat zijn werk als chauffeur tot rugklachten kan leiden.

Volgens de rechtbank zijn de rugklachten het gevolg van het verkeersongeval maar hierbij dient wel het volgende te worden opgemerkt : De rechtbank is het met de tegenpartij eens dat de beperkingen van het slachtoffer niet worden gesteund door enige objectieve bevinding van een klinisch lichamelijk neurologisch onderzoek. De neuroloog heeft de beperkingen niet geobjectiveerd maar is slechts uitgegaan van de beleving van het slachtoffer. Het objectiveren van beperkingen is in het algemeen een taak van een verzekeringsarts.

Hoogte schadevergoeding:

€ 2651,05

Soort ongeval :

Op 26 oktober 2006 is het slachtoffer betrokken geraakt bij een verkeersongeval als rijder. De auto waarin het slachtoffer zat raakte van de weg doordat de tegenpartij geen voorrang verleende. Het slachtoffer is in de auto frontaal tegen een lantaarnpaal gebotst.

Soort klachten slachtoffer:

Het slachtoffer heeft anders dan voorheen geen nachtdiensten meer. Op grond van een deskundigenonderzoek van een neuroloog is het volgende bekend over het letsel van het slachtoffer: hoofdpijnklaarten, pijn in schouders en bovenarmen, rugpijn en pijn tussen de schouderbladen, tintelingen zijn hand en rug, vermoeidheidsklachten en problemen met zien. Er zijn verder geen neurologische afwijkingen gevonden.

Volgens de psycholoog staken de vermoeidheidsklachten niet helemaal met zijn gedrag. Naar eigen zeggen was het slachtoffer rechtstreeks uit zijn werk naar de afspraak met de psycholoog gekomen terwijl hij vroeg op zijn werk was begonnen nadat hij de avond daarvoor nog tot laat een cursus heeft gevolgd.

Argumenten slachtoffer :

Het slachtoffer verzoekt de rechtbank voor recht te verklaren dat de door hem ervaren klachten en beperkingen in juridische causale relatie staan tot het ongeval.

Verweer tegenpartij:

De tegenpartij heeft aangevoerd dat de deskundigen de klachten van het slachtoffer niet hebben kunnen objectiveren. Daarnaast heeft de tegenpartij gesteld dat het feit dat er klachten bestaan niet direct betekent dat er ook wel beperkingen zullen zijn.

Wel of geen juridisch causaal verband?

Voor wat betreft de klachten wel, de beperkingen staan nog niet vast.

Rechtsvraag:

Staan de klachten en de daarmee samengaan de beperkingen in juridisch causaal verband tot het ongeval?

Onderbouwing conclusie rechter:

Het feit dat de door het slachtoffer gestelde klachten niet medisch kunnen worden geobjectiveerd in die zin dat geen sprake is van 'stoornissen' in de zin van medisch waarneembare beschadigingen, afwijkingen of gebreken (van orthopedische of van neurologische aard) staat niet in de weg aan het oordeel dat sprake is van 'klachten' die weliswaar naar hun aard subjectief van aard zijn doch waarvan niettemin objectief vastgesteld kan worden dat zij aanwezig, reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend, en niet overdreven zijn. Uit de rapporten van de deskundigen blijkt niet dat het slachtoffer zou simuleren of overdrijven.

De volgende vraag is of de hier bedoelde klachten van het slachtoffer kunnen zijn veroorzaakt door het ongeval. Bij aanrijdingen, waarvan in deze sprake is geweest, bestaat een reële kans dat als gevolg daarvan klachten ontstaan, waarbij nekpijn op de voorgrond staat en veelal tevens sprake is van vermoeidheidsklachten. In de meeste gevallen verdwijnen die klachten na enige tijd, maar in andere gevallen blijven de klachten in meer of mindere mate voortduren.

De door het slachtoffer gepresenteerde klachten passen in het patroon van klachten dat als gevolg van een verkeersongeval als het onderhavige kan ontstaan.

Nu uit de medische stukken kan worden afgeleid dat de door het slachtoffer gepresenteerde klachten voor het ongeval niet bestonden alsmede dat een alternatieve verklaring voor de klachten niet voorhanden is, dient in deze ervan te worden uitgegaan dat bedoelde klachten door het ongeval zijn ontstaan.

Ook substraatloze/subjectieve klachten kunnen tot relevante beperkingen leiden, mits plausibel is dat van beperkingen sprake is. Dat zal soms uit de aard van de klachten voortvloeien. Het is aan de deskundige om daar een oordeel over te geven. Nu de deskundigen op grond van de huidige richtlijnen van de Nederlandse Vereniging voor Neurologie niet tot functieverlies en tot het bestaan van beperkingen kan concluderen, dienen de beperkingen door een andere deskundige te worden vastgesteld, waarbij een verzekeringsgeneeskundige het meest voor de hand ligt.

Hoogte schadevergoeding:

Niet bekend.

Soort ongeval:

Het slachtoffer is op 5-11-1998 van achteren aangereden in haar auto toen zij stilstond.

Soort klachten slachtoffer:

Het slachtoffer klaagt over pijnklachten in haar nek, rug en schouders. Daarnaast heeft zij hoofdpijnluchten, misselijkheidverschijnselen, concentratieproblemen en geheugenproblemen. Er kunnen door de neuroloog geen beperkingen worden vastgesteld bij het slachtoffer.

Argumenten slachtoffer:

Het slachtoffer verzoekt de rechtbank om vast te stellen dat haar verlies aan arbeidsvermogen is ontstaan door het ongeval en dat het juridisch causaal verband op grond van de beschikbare deskundigenrapporten voldoende vaststaat. Het slachtoffer legt aan haar verzoek ten grondslag dat zij arbeidsongeschikt is geworden aansluitend aan het haar overkomen ongeval. Zij ervaart whiplashklachten en heeft moeite met concentratie voor langere tijd. Het slachtoffer verwijst naar het feit dat het UWV heeft vastgesteld dat de arbeidsongeschiktheid als gevolg van het ongeval is. Volgens de deskundigen is er ook geen andere oorzaak aan te wijzen voor de klachten van het slachtoffer.

Verweer tegenpartij:

Uit het rapport van de deskundigen kan worden opgemaakt dat er geen aan het ongeval toe te schrijven beperkingen zijn ten gevolge waarvan arbeidsvermogensschade is ontstaan.

Wel of geen juridisch causaal verband?

Voor wat betreft de klachten wel, voor wat betreft de arbeidsvermogensschade niet bij gebrek aan medische informatie.

Rechtsvraag:

Kan het causaal verband tussen de klachten en het ongeval op basis van de voorhanden zijnde medische informatie worden vastgesteld?

Onderbouwing conclusie rechter:

Een verkeersongeval in de vorm van een achterop aanrijding zoals het slachtoffer op 5 november 1998 is overkomen leidt niet zelden tot het ontstaan van zogenoemde whiplashklachten of whiplashachtige klachten, waaronder valt te verstaan klachten aan de nek, bovenrug, schouders alsmede klachten op het cognitieve vlak.

Aan het bewijs van het bestaan van deze klachten kunnen geen al te hoge eisen worden gesteld. Inherent aan dergelijke klachten is immers dat deze moeilijk objectiveerbaar zijn omdat bij deze klachten veelal een medisch, neurologisch substraat ontbreekt. Voor het bewijs van het in juridische zin bestaan van de geuite klachten is dan ook voldoende dat objectief kan worden vastgesteld dat de klachten reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn zonder dat de klachten behoeven te worden geobjectiveerd in die zin dat zij door middel van reguliere onderzoeksmethoden en overeenkomstig de door de betreffende beroepsgroep vastgestelde richtlijnen als een erkend ziektebeeld worden vastgesteld. Dit klemte te meer in het geval de neuroloog conform de NNVN-richtlijnen 2007 rapporteert en op grond van die richtlijnen bij gebreke van een medisch substraat aan whiplash(achtige) klachten geen mate van functieverlies en beperkingen meer zal (kan) toeschrijven. Het in neurologische zin ontbreken van beperkingen betekent dus niet ook steeds dat evenmin in juridische zin geen sprake kan zijn van (aan het ongeval toe te schrijven) beperkingen.

De rechtbank is van oordeel dat het realiteitsgehalte van de klachten voldoende aannemelijk is.

Daarmee is de rechtbank niet van oordeel dat de door het slachtoffer gestelde klachten niet geobjectiveerd zouden zijn. Uit het deskundigenrapport valt af te leiden dat het slachtoffer sinds het ongeval klaagt over de pijnklachten. Deze klachten hebben weliswaar een subjectief karakter, maar gelet op hetgeen de rechtbank hiervoor heeft overwogen over het bewijs van het bestaan van subjectieve klachten is niet vereist dat de klachten met gebruikmaking van in de reguliere gezondheidszorg algemeen aanvaarde onderzoeksmethoden en overeenkomstig de door de desbetreffende medische beroepsgroep vastgestelde standaarden en richtlijnen objectief worden vastgesteld. Op basis van het vooroverwogene concludeert de rechtbank dat er bij het slachtoffer sprake is van klachten en beperkingen, die kort gezegd als whiplashklachten kunnen worden geduid.

Met betrekking tot het causaal verband tussen het ongeval en de klachten overweegt rechtbank als volgt. De vraag naar het (juridisch) causaal verband tussen het ongeval en de klachten en beperkingen is, nu het een juridisch oordeel betreft, voorbehouden aan de rechter. Op basis van de aan de deskundige ter beantwoording voorgelegde vragen, waarbij een vergelijking wordt gemaakt tussen de situatie met ongeval en de situatie zonder ongeval, stelt de rechter vast of er sprake is van causaal verband. Ook voor het bewijs van het verband tussen de klachten en het ongeval is het dus niet noodzakelijk dat bij het slachtoffer op basis van de geldende standaarden een erkend ziektebeeld wordt vastgesteld. Daarbij geldt dat, indien het slachtoffer heeft aangetoond dat zijn subjectieve gezondheidsklachten in de juridische betekenis bestaan, aan het bewijs van het oorzakelijk verband tussen het ongeval en deze klachten geen al te hoge eisen kunnen worden gesteld, in die zin dat het ontbreken van een specifieke, medisch aantoonbare verklaring voor de klachten niet in de weg staat aan het oordeel dat het bewijs van het oorzakelijk verband geleverd is. Indien komt vast te staan dat het slachtoffer voor het ongeval deze gezondheidsklachten niet had, de gezondheidsklachten op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en een alternatieve verklaring voor de gezondheidsklachten ontbreekt, zal het bewijs van het oorzakelijk verband daarmee veelal geleverd zijn.

In het onderhavige geval is niet gesteld of gebleken dat het slachtoffer vóór het ongeval vergelijkbare klachten had. De klachten die het slachtoffer sinds het ongeval ervaart kunnen bovendien op zichzelf door het ongeval verklaard worden, terwijl evenmin geoordeeld kan worden dat sprake is van een alternatieve oorzaak. De klachten van het slachtoffer zouden volgens de deskundigen niet zonder ongeval zijn opgetreden. De deskundige geeft aan dat er – kort gezegd – geen klachten en afwijkingen en beperkingen op zijn vakgebied zouden zijn geweest indien het slachtoffer het ongeval niet zou zijn overkomen. Het vooroverwogene leidt naar het oordeel van de rechtbank tot de slotsom dat er in juridisch opzicht sprake is van causaal verband tussen de klachten en beperkingen die het slachtoffer ervaart en het haar overkomen ongeval.

Daarmee komt de rechtbank toe aan het door het slachtoffer geformuleerde verzoek, waarbij verzocht wordt vast te stellen dat verlies aan arbeidsvermogen bestaat ten gevolge van het ongeval, althans dat dit causaal verband juridisch voldoende vaststaat. Nu er sprake is van een juridisch causaal verband tussen het ongeval en de klachten, betekent dit niet dat er per definitie sprake is van schade, meer in het bijzonder arbeidsvermogensschade, die voor vergoeding in aanmerking komt. Dit wordt veelal eerst inzichtelijk na een belastbaarheids- en beperkingenprofiel opgesteld door een verzekeringsgeneeskundige, waarna een arbeidsdeskundige kan rapporteren. Dergelijke deskundigenrapportages maken thans (nog) geen deel uit van het dossier. De nu wel voorhanden zijnde informatie is niet toereikend om te kunnen beoordelen of de door het slachtoffer gestelde arbeidsvermogensschade in causaal verband staat met het ongeval.

Hoogte schadevergoeding:

€6307-. Aan kosten van het deelgeschil

Soort ongeval :

Het slachtoffer is als bestuurder van een personenauto betrokken geraakt bij een aanrijding op 7-07-2001. Over de toedracht van het ongeval is verder niets bekend.

Soort klachten slachtoffer:

In 2003 is de functie van het werk van het slachtoffer gewijzigd, in die zin dat hij geen leidinggevende rol meer had. In 2005 is het slachtoffer ergens anders gaan werken en in 2006 heeft hij zich ziek gemeld.

Het slachtoffer klaagt over nekpijn, tintelingen in zijn arm, concentratiestoornissen en visusproblemen. De klachten van het slachtoffer passen bij een postwhiplashsyndroom volgens een neuroloog die het slachtoffer heeft onderzocht.

Argumenten slachtoffer:

Het slachtoffer verzoekt de rechtbank te beslissen dat de klachten als gevolg van het ongeval zijn toe te rekenen. Aan zijn verzoek legt het slachtoffer het volgende ten grondslag : Dat hij bij het ongeval een whiplash heeft opgelopen en dat hij voor het ongeval een gezonde man was en dat hij na het ongeval wordt belemmerd door de klachten. Het slachtoffer wijst er op dat de deskundigen de klachten hebben gediagnosticeerd als whiplash syndroom. Het slachtoffer stelt dat hij hulp heeft ingeroepen van een groot aantal medische behandelaars maar dat dit niet heeft geleid tot noemenswaardige verbeteringen van zijn klachten. Als gevolg van het ongeval is hij minder belastend werk gaan doen maar ook deze functie heeft hij naar eigen zeggen moeten opgeven.

Verweer tegenpartij:

De tegenpartij stelt onder verwijzing naar de medische expertise dat er geen sprake is van afwijkingen op neurologisch vlak, dat de klachten niet konden worden geobjectiveerd en dat er van een psychiatrische stoornis evenmin sprake is. Volgens de tegenpartij is duidelijk geworden dat het slachtoffer de klachten overdrijft (aggravatie) en inbeeld dat er sprake is van een medische oorzaak. De tegenpartij betwist dat er een causaal verband is tussen de klachten en het ongeval en wijst erop dat de expertiseartsen en ook de huidige behandelend artsen van het slachtoffer van oordeel zijn dat andere factoren dan het ongeval de klachten van het slachtoffer bepalen.

Wel of geen juridisch causaal verband :

Ja.

Rechtsvraag :

Zijn de klachten van het slachtoffer in voldoende mate geobjectiveerd en kunnen deze als gevolg van het ongeval worden aangemerkt?

Onderbouwing conclusie rechter:

De omstandigheid dat op grond van de deskundigenrapportages en de overige medische stukken moet worden geconstateerd dat bij het slachtoffer op basis van de geldende medische standaarden geen erkend ziektebeeld als oorzaak van zijn klachten kan worden vastgesteld, staat op zichzelf niet in de weg aan de mogelijkheid dat er een oorzakelijk verband bestaat tussen het ongeval en de klachten. De door de deskundige in zijn diagnose genoemde klachten komen overeen met de zogenoemde “whiplashklachten” die niet zelden ontstaan na een auto-ongeval zoals het slachtoffer is overkomen en die zich kunnen ontwikkelen tot een “postwhiplashsyndroom”. Inherent aan dit soort klachten is dat ze moeilijk objectiveerbaar zijn juist omdat bij deze klachten veelal een medisch (neurologisch) substraat ontbreekt. Aan het bewijs voor het bestaan van deze klachten kunnen daarom geen al te hoge eisen worden gesteld. Hiervoor is dan ook voldoende dat het bestaan van de - subjectief beleefde - klachten objectief kan worden vastgesteld.

Daarvoor dienen de klachten reëel te zijn, dat wil zeggen niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven. Dit in de jurisprudentie ontwikkelde criterium komt er op neer dat de rechter er, op grond van de beschikbare medische informatie, van overtuigd moet zijn dat het gaat om klachten die de betrokkene daadwerkelijk heeft zonder dat hij of zij tracht de situatie bewust ernstiger te doen overkomen.

Indien het bestaan van de klachten is vast komen te staan, kan aan het bewijs van het causaal verband tussen de klachten en het ongeval, waarbij een vergelijking dient te worden gemaakt tussen de situatie met ongeval en de situatie zonder ongeval, in de gegeven omstandigheden evenmin al te hoge eisen worden gesteld. Indien voor het ongeval deze gezondheidsklachten niet bestonden, de gezondheidsklachten op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en een alternatieve verklaring voor de gezondheidsklachten ontbreekt, zal het bewijs van het oorzakelijk verband daarmee veelal geleverd zijn.

De beschikbare medische stukken bieden naar het oordeel van de rechtbank voldoende aanknopingspunten om te kunnen spreken van objectief aanwezige gezondheidsklachten, in die zin dat het slachtoffer de door hem geuite klachten werkelijk heeft en deze niet bewust ernstiger doet voorkomen. Het slachtoffer heeft deze gezondheidsklachten in de periode na het ongeval steeds benoemd in de contacten met zijn (para)medisch behandelaars. Er is sprake van een consistent, consequent en samenhangend patroon van “whiplashachtige” klachten. Uit het medisch dossier blijkt dat de behandelaars van het slachtoffer weliswaar geen goede medische verklaring hebben voor het bestaan van de klachten, maar uit hun rapporten en brieven kan niet worden afgeleid dat zij twifelen aan de realiteit van de door het slachtoffer geuite klachten en problemen. Evenmin blijkt dat de behandelaars van mening zijn dat het slachtoffer zich onvoldoende inspant om zijn klachten te verminderen.

Verder kan uit de medische gegevens worden afgeleid dat de klachten (nekpijn, rugpijn, concentratieproblemen en geheugenproblemen) sinds het ongeval onafgebroken hebben voortgeduurd. Naar het oordeel van de rechtbank is het voldoende aannemelijk dat het bestaan van de klachten in voldoende mate objectief is aangetoond.

De klachten zijn aangevangen na het ongeval, zijn steeds in meerdere of mindere aanwezig geweest en duurden ten tijde van de medische expertisen nog immer voort. De stelling van het slachtoffer dat hij voorafgaand aan het ongeval gezond was en nimmer de klachten heeft gehad als waar hij thans aan zegt te lijden, is door de tegenpartij niet weersproken. Ook de beschikbare medische gegevens bevatten geen enkele aanwijzing dat het slachtoffer in het verleden vergelijkbare problemen met zijn gezondheid heeft ondervonden. In het medisch dossier zijn evenmin aanknopingspunten te vinden om te kunnen concluderen dat het slachtoffer, indien het ongeval hem niet was overkomen, de hiervoor genoemde gezondheidsklachten zou hebben ontwikkeld.

Het voorgaande leidt tot de conclusie dat het causaal verband tussen het ongeval en de klachten is aangetoond.

Hoogte schadevergoeding :
€4.867,- kosten deelgeschil

Soort ongeval :

Het slachtoffer stond als bestuurder van een personenauto voor het zebrapad te wachten op overstekend schoolkinderen toen zij van achteren werd aangereden door de tegenpartij in een bestelbus.

Soort klachten slachtoffer:

Nek, rug, schouder en buikklachten alsmede vermoeidheidsklachten, hoofdpijn, concentratie- en stemmingsproblemen. Volgens de neuroloog die het slachtoffer heeft onderzocht is er sprake van een WAD graad 2 en was het slachtoffer voor het ongeval gezond. Ze sportte volop en had een volle werkweek. Op het vakgebied van de neuroloog zijn er dan ook geen aanwijzingen dat de klachten zich eveneens zouden hebben vertoond als het ongeval het slachtoffer niet was overkomen. Er zijn geen neurologische afwijkingen gevonden.

Argumenten slachtoffer:

Het slachtoffer verzoekt de rechtbank om vast te stellen dat er sprake is van een causaal verband tussen de huidige klachten en beperkingen en het ongeval. Volgens het slachtoffer kan uit het huisartsendossier worden geconstateerd dat de klachten als WAD graad 2 kunnen worden vastgesteld en dat deze klachten nadien niet zijn veranderd.

Verweer tegenpartij:

De tegenpartij concludeert dat het verzoek moet worden afgewezen omdat niet vaststaat dat er een causaal verband is tussen het ongeval en de door het slachtoffer gestelde klachten. Volgens de tegenpartij is nader onderzoek nodig naar de vraag in hoeverre de klachten kunnen zijn ontstaan door het ongeval of door iets anders.

Wel of geen juridisch causaal verband?

Ja.

Rechtsvraag:

Bestaat er een causaal verband tussen het ongeval en de door het slachtoffer gepresenteerde klachten?

Onderbouwing conclusie rechter:

Volgens de rechter heeft de tegenpartij onvoldoende aannemelijk gemaakt dat er een andere oorzaak (in het verleden) is aan te wijzen voor de door het slachtoffer ervaren klachten dan het ongeval. Een aanrijding achterop leidt ook niet zelden tot zogenoemde whiplashklachten die moeilijk objectiveerbaar zijn omdat bij deze klachten veelal een medische, neurologische verklaring ontbreekt. Het bestaan van de klachten van het slachtoffer staat echter niet ter discussie, ook al hebben deze mogelijk mede een psychologische oorzaak samenhangende met het ongeval. Niet aannemelijk is geworden dat de klachten zijn ingebeeld, voorgewend of overdreven. Gelet op het voorgaande neemt de rechter het bestaan van causaal verband tussen ongeval en de klachten aan.

Hoogte schadevergoeding?

€ 7429,-, aan buitengerechtelijke kosten

Soort ongeval:

Niet bekend

Soort klachten slachtoffer:

Vermoeidheid, pijnklachten in hoofd, nek en schouders, concentratieproblemen, vergeetachtigheid en gevoeligheid voor licht en lawaai.

Argumenten slachtoffer:

Het slachtoffer heeft zich geschaard achter de eindconclusie van het deskundigenrapport dat het onderzoek evidentie oplevert voor een pijn veroorzaakte, licht verminderde cognitieve belastbaarheid, die zij bij langere belasting of onder tijdsdruk manifesteert en dat de persoonlijke eigenschappen de onderzoeksresultaten mede inkleuren. Het slachtoffer heeft voorts gesteld dat uit het neuropsychologisch onderzoek blijkt dat als het ongeval wordt weggedacht, het slachtoffer niet met de klachten, afwijkingen en beperkingen te kampen zou hebben gehad. Op de manier hoe het slachtoffer met haar klachten omgaat, dient volgens vaste rechtspraak, als een gevolg van het ongeval daaraan te worden toegerekend, aldus het slachtoffer.

Verweer tegenpartij:

De tegenpartij heeft verweer gevoerd tegen de conclusie van de deskundige dat het slachtoffer voor het ongeval niet bekend was met afwijkingen op neuropsychologisch vakgebied. Daartoe heeft de tegenpartij kaal; aangevoerd dat het slachtoffer voor het ongeval onder behandeling was van een psycholoog en dat zij een studie heeft moeten afbreken. Ten slotte heeft de tegenpartij aangevoerd dat de deskundige in zijn rapport ten onrechte cognitieve klachten aan het ongeval heeft toegerekend, terwijl hij geen rekening heeft gehouden met andere ingrijpende life-events die hebben plaatsgevonden voor het ongeval.

Wel of geen juridisch causaal verband?

Ja.

Rechtsvraag:

Kunnen de beperkingen die het slachtoffer ervaart en die worden versterkt door de wijze waarop zij daarmee omgaat nog als een gevolg van het ongeval worden toegerekend?

Onderbouwing conclusie rechter:

Een neurologisch substraat is geen voorwaarde voor het vaststellen van causaal verband.

Uit het rapport van de deskundige blijkt dat het slachtoffer voor het ongeval niet bekend was met cognitieve klachten. Het karakter van het slachtoffer brengt met zich mee dat zij moeilijk omgaat met de beperkingen die ze als gevolg van haar pijnklachten ervaart en daarmee versterkt zij ook de beperkingen. De vraag dient zich dan aan of de beperkingen die het slachtoffer ervaart en die worden versterkt door de wijze waarop zij daarmee omgaat nog als een gevolg van het ongeval daaraan toe te rekenen is.

Volgens vaste rechtspraak moeten pijnklachten die voortkomen uit een door het slachtoffer persoonlijke predispositie bepaalde reactie op het ongeval, in beginsel aan de veroorzaker van het ongeval worden toegerekend, ook al ligt dat buiten de normale lijn van de verwachtingen (o.a. HR 8 februari 1986, NJ 1986, 137). De rechtbank ziet geen aanleiding om van dit uitgangspunt af te wijken. De beperkingen die het slachtoffer ervaart en die worden versterkt door de wijze waarop zij daarmee omgaat worden dan ook als een gevolg van het ongeval daaraan toegerekend.

Het onderzoek van de deskundige heeft erin voorzien om het functioneren van het slachtoffer te toetsen op de mate van onderpresteren. Hiermee heeft de deskundige wel degelijk rekening gehouden met de mogelijkheid dat het slachtoffer haar klachten heeft voorgewend, of anderszins ernstiger heeft voorgedaan dan de klachten in werkelijkheid zijn.

Op grond van al het voorgaande stelt de rechter vast dat de klachten zijn toe te rekenen aan het ongeval.

Hoogte schadevergoeding:

Niet bekend.

Belangrijke rechtspraak t/m 2012

17. ECLI:NL:GHLEE:2010:BN0730

Datum uitspraak : 22-06-2010

Soort ongeval :

Het slachtoffer zat in op de achterbank in de auto op 12-02-2000. Toen zij in de file stilstond is de auto waarin zij zat van achteren aangereden door de tegenpartij.

Soort klachten:

Nekklachten, pijn in linkerarm en een pijnlijk en lam gevoel in linkerbeen. Bij neurologisch onderzoek waren er geen afwijkingen te zien. Daarnaast heeft het slachtoffer last van een gebrek aan energie en moeheid. Het slachtoffer heeft de opleiding als bloemist en het werk in de telefoonwinkel moeten staken. Ditzelfde geldt voor paardrijden en waterskiën. Verder heeft ze in het verleden nooit neklachten gehad. De conclusie van de neuroloog is dat het slachtoffer een whiplash heeft met een subjectief klachtenpatroon.

Ook een verzekeringsarts heeft het slachtoffer onderzocht en concludeert het volgende : ten aanzien van bewustzijn, concentratie, stemming, oriëntatie, waarnemen en denken zijn geen afwijkingen te vinden. Er zijn geen objectieve afwijkingen, het is een erg subjectief gegeven. Daarmee is het medisch gezien uiterst onaannemelijk dat er ernstige beperkingen zijn en is ook een algemeen geldende duurbeperking medisch gezien niet aannemelijk.

Argumenten slachtoffer:

Het slachtoffer stelt dat zij ten gevolge van het ongeluk lichamelijk letsel (postwhiplashsyndroom) heeft opgelopen waardoor zij forse klachten ondervindt. Ten gevolge van deze klachten kan zij slechts gedurende een beperkt aantal uren in de week werkzaamheden verrichten en is zij aangewezen op huishoudelijke hulp. Bovendien leiden de klachten tot beperkingen in haar sociale leven en veroorzaken deze een verlies aan zelfredzaamheid en zelfwerkzaamheid.

Verweer tegenpartij:

De tegenpartij heeft gesteld dat de klachten van het slachtoffer niet geobjectiveerd zijn en dat geen sprake is van een causaal verband tussen deze subjectieve klachten en het ongeval. Daarbij is volgens de tegenpartij niet voldaan aan de voorwaarden die door de Nederlandse Vereniging voor Neurologie op basis van de destijds geldende richtlijnen voor het aannemen van de diagnose postwhiplashsyndroom.

Wel of geen juridisch causaal verband ?

Nee. Er moet een psycholoog worden ingeschakeld die kan bepalen of de klachten van het slachtoffer niet voorgewend, niet ingebeeld en niet overdreven zijn.

Rechtsvraag :

Heeft het slachtoffer de gestelde gezondheidsklachten en kunnen deze klachten aan het ongeval worden toegerekend?

Onderbouwing conclusie rechter:

In het tussenvonnissen van 11 januari 2006 heeft de rechtbank overwogen dat bij naar hun aard subjectieve klachten op een of andere wijze objectief moet worden vastgesteld dat zij aanwezig, reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn. De richtlijnen van de NVvN vormen volgens de rechtbank weliswaar een belangrijke toetssteen, maar aan die richtlijnen komt geen doorslaggevende betekenis toe. In het vonnis heeft de rechtbank voorts overwogen dat het enkele feit dat de klachten van het slachtoffer medisch onverklaarbaar zijn nog geen reden vormt voor afwijzing van de vorderingen van het slachtoffer, nu voor whiplashklachten geldt dat deze niet objectief verklaarbaar zijn en dat zij de conclusie van de medisch adviseur van de tegenpartij dat de

klachten van het slachtoffer deels voortkomen uit secundaire ziekte winst, niet kan volgen. De rechtbank overwoog ten slotte dat zij een deskundigenbericht wilde inwinnen over de vraag of de klachten van het slachtoffer daadwerkelijk bestaan en reëel, niet ingebeeld of voorgewend zijn.

In het tussenvonnis van 17 oktober 2007 heeft de rechtbank - in het kort - overwogen dat op basis van het deskundigenbericht vaststaat dat de door het slachtoffer aangegeven klachten ten tijde van het onderzoek aanwezig waren en voldoende geobjectiveerd letsel betreffen. Nu uit het rapport niet blijkt dat andere factoren zelfstandig tot de huidige klachten van het slachtoffer hebben kunnen leiden en de deskundigen met zoveel woorden hebben aangegeven dat het ongeval de aanleiding is geweest tot deze klachten, acht de rechtbank de klachten ongevalsgerelateerd.

Het hof ziet aanleiding om, alvorens in te gaan op de specifieke situatie van het slachtoffer, eerst in te gaan op de discussie van partijen over de stelplicht en bewijslast betreffende de aanwezigheid van gezondheidsklachten na een ongeval en het causaal verband tussen die klachten en het ongeval. Uit het arrest van de Hoge Raad van 8 juni 2001 (NJ 2001, 433) volgt naar het oordeel van het hof dat het slachtoffer dient te bewijzen dat hij aan gezondheidsklachten lijdt. Het enkele feit dat het klachten betreft die naar hun aard subjectief zijn, betekent niet dat het bewijs ervan niet geleverd kan worden. Het is voor het bewijs van subjectieve gezondheidsklachten niet vereist dat de klachten in die zin worden "geobjectiveerd", dat ze met gebruikmaking van in de reguliere gezondheidszorg algemeen aanvaarde onderzoeksmethoden en overeenkomstig de door de desbetreffende medische beroepsgroep vastgestelde standaarden en richtlijnen worden vastgesteld. Voldoende is dat objectief kan worden vastgesteld dat deze klachten reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn. Dat zal - onder meer, maar niet uitsluitend omdat het bewijs van subjectieve gezondheidsklachten ook op andere wijze geleverd kan worden - het geval kunnen zijn wanneer uit een deskundigenrapport volgt dat de klachten niet gesimuleerd of overdreven zijn. Dat uit een dergelijk rapport ook volgt dat de klachten niet in de eerstbedoelde, "medische", betekenis kunnen worden geobjectiveerd, betekend niet dat het bewijs van het (in juridische zin) "bestaan" van de klachten niet geleverd kan zijn.

Indien het slachtoffer heeft aangetoond dat zijn subjectieve gezondheidsklachten in de hiervoor bedoelde juridische betekenis bestaan, mogen aan het bewijs van het oorzakelijk verband tussen het ongeval en deze klachten geen hoge eisen worden gesteld, althans niet in die zin dat een specifieke, medisch aantoonbare verklaring voor de klachten voor het bewijs van het oorzakelijk verband is vereist. Indien komt vast te staan dat het slachtoffer voor het ongeval deze gezondheidsklachten niet had en een alternatieve verklaring voor de gezondheidsklachten ontbreekt, zal het bewijs van het oorzakelijk verband veelal geleverd zijn.

Dat na een ongeval door somatiseren klachten ontstaan, verergeren of voortbestaan betekent niet zonder meer dat van (juridisch relevant) causaal verband tussen de klachten en het ongeval geen sprake (meer) is.

Dat is anders wanneer het slachtoffer van het somatiseren in redelijkheid een verwijt kan worden gemaakt of wanneer aannemelijk is dat, gelet op de psychische constitutie van het slachtoffer, ook zonder het ongeval door somatisering vergelijkbare gezondheidsklachten zouden zijn ontstaan.

De slotsom is dat de overgelegde medische stukken en het deskundigenrapport weliswaar aanknopingspunten bevatten voor de juistheid van de stelling van het slachtoffer dat de door haar gestelde klachten bestaan, maar dat niet kan worden uitgesloten dat de klachten (gedeeltelijk) zijn gesimuleerd of overdreven.

Hoogte schadevergoeding:

€ 25000-, is gevorderd. Niet bekend of deze ook is toegewezen of aanvaard door de tegenpartij.

Soort ongeval:

Niet bekend

Soort klachten:

Pijn in haar nek, hoofdpijn, duizeligheid, oververmoeidheid, vergeetachtigheid en verminderde beweeglijkheid van haar nek. Volgens de deskundige zouden de klachten van het slachtoffer niet zijn ontstaan indien het ongeval haar niet was overkomen.

Argumenten slachtoffer :

Het slachtoffer voert aan dat de deskundige in zijn rapport voldoende aannemelijk heeft gemaakt dat er sprake is van objectief letsel en dat sprake is van een causaal verband tussen de klachten en de beperkingen van het slachtoffer en het ongeval.

Verweer tegenpartij:

Er is niet voldaan aan de eisen van de destijds geldende richtlijn van NVvN voor het aannemen van het postwhiplashsyndroom, de klachten zijn (deels) het gevolg van somatisering, de klacht betreffende de duizeligheid is pas vier maanden na het ongeval gedocumenteerd en de klachten kunnen (deels) worden toegeschreven aan na het ongeval ontstane RSI.

Wel of geen juridisch causaal verband?

Ja.

Rechtsvraag:

Bestaat er een juridisch causaal verband tussen de klachten en het ongeval?

Onderbouwing conclusie rechter:

Het hof ziet aanleiding om, alvorens in te gaan op de specifieke situatie van het slachtoffer, eerst in te gaan op de stelplicht en bewijslast betreffende de aanwezigheid van gezondheidsklachten na een ongeval en het causaal verband tussen die klachten en het ongeval. Uit het arrest van de Hoge Raad van 8 juni 2001 (NJ 2001, 433) volgt naar het oordeel van het hof dat het slachtoffer dient te bewijzen dat hij aan gezondheidsklachten lijdt. Het enkele feit dat het klachten betreft die naar hun aard subjectief zijn, betekent niet dat het bewijs ervan niet geleverd kan worden. Voor het bewijs van (min of meer) subjectieve gezondheidsklachten is niet vereist dat de klachten in die zin worden "geobjectiveerd", dat ze met gebruikmaking van in de reguliere gezondheidszorg algemeen aanvaarde onderzoeksmethoden en overeenkomstig de door de desbetreffende medische beroepsgroep vastgestelde standaarden en richtlijnen worden vastgesteld. Voldoende is dat objectief kan worden vastgesteld dat deze klachten reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn. Dat zal - onder meer, maar niet uitsluitend omdat het bewijs van subjectieve gezondheidsklachten ook op andere wijze geleverd kan worden - het geval kunnen zijn wanneer uit een deskundigenrapport volgt dat de klachten niet gesimuleerd of overdreven zijn.

Dat uit een dergelijk rapport ook volgt dat de klachten niet in de eerstbedoelde, "medische", betekenis kunnen worden geobjectiveerd, betekend niet dat het bewijs van het (in juridische zin) "bestaan" van de klachten niet geleverd kan zijn.

Indien het slachtoffer heeft aangetoond dat zijn subjectieve gezondheidsklachten in de hiervoor bedoelde juridische betekenis bestaan, mogen aan het bewijs van het oorzakelijk verband tussen het ongeval en deze klachten geen al te hoge eisen worden gesteld, in die zin dat het ontbreken van een specifieke, medisch aantoonbare verklaring voor de klachten niet in de weg staat aan het oordeel dat het bewijs van het oorzakelijk verband geleverd is. Indien komt vast te staan dat het slachtoffer voor het ongeval deze gezondheidsklachten niet had,

de gezondheidsklachten op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en een alternatieve verklaring voor de gezondheidsklachten ontbreekt, zal het bewijs van het oorzakelijk verband daarmee veelal geleverd zijn.

Het enkele feit dat niet is voldaan aan alle voorwaarden die de desbetreffende (inmiddels ingetrokken) richtlijn verbindt aan het kunnen stellen van de diagnose postwhiplashsyndroom staat niet in de weg aan het bewijs van het bestaan van “whiplashachtige klachten” en van causaal verband tussen deze klachten en het ongeval. Doorslaggevend is of de door het slachtoffer gestelde klachten reëel, niet ingebeeld en niet overdreven zijn en of sprake is van causaal verband tussen deze klachten en het ongeval, maar niet of op grond van de genoemde (inmiddels ingetrokken) richtlijn van de NVvN sprake is van het postwhiplashsyndroom.

Het enkele feit dat het (voort)bestaan van de subjectieve gezondheidsklachten (al dan niet mede) het gevolg is van somatiseren door het slachtoffer, betekent naar het oordeel van het hof niet dat het causaal verband tussen deze klachten en het ongeval ontbreekt. Bij een onrechtmatige daar vanwege overtreding van een verkeers- of veiligheidsnormen waardoor letsel ontstaat, moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid van ernstige gevolgen, hoe die zich ook in het concrete geval voordoen, en dat het enkele feit dat deze gevolgen niet in de normale lijn der verwachtingen liggen niet aan toerekening van deze gevolgen aan de onrechtmatige daad in de weg staat. Dat na een ongeval door somatiseren klachten ontstaan, verergeren of voortbestaan betekent dan ook niet zonder meer dat van (juridisch relevant) causaal verband tussen de klachten en het ongeval geen sprake (meer) is. Dat is anders wanneer het slachtoffer van het somatiseren in redelijkheid een verwijt kan worden gemaakt of wanneer aannemelijk is dat, gelet op de psychische constitutie van het slachtoffer, ook zonder het ongeval door somatisering vergelijkbare gezondheidsklachten zouden zijn ontstaan.

Naar het oordeel van het hof heeft de deskundige zijn oordeel over het verband tussen de duizeligheidsklachten van het slachtoffer en het ongeval met het hiervoor weergegeven deel van zijn rapport voldoende onderbouwd, zeker wanneer in aanmerking wordt genomen dat het slachtoffer vóór het ongeval geen vergelijkbare klachten had. Dat het slachtoffer niet meteen melding heeft gemaakt van deze klachten bij haar huisarts - dan wel dat de klachten toen niet zijn vastgelegd - doet hieraan niet af. Het hof acht het gelet op het karakter van de duizeligheidsklachten - die zich niet voordoen los van de pijnklachten, maar alleen tezamen met de pijnklachten - begrijpelijk dat het slachtoffer zich aanvankelijk heeft geconcentreerd op de pijnklachten, zodat het enkele feit dat de duizeligheidsklachten toen niet zijn gedocumenteerd niet betekent dat die klachten pas later zijn ontstaan.

Hoogte schadevergoeding

€ 303-, aan voorschotten en € 894-, aan salaris van de advocaat.

Soort ongeval:

Het slachtoffer zat op 4-7-2001 als passagier in de auto voorin. De auto waarin zij zat stond achteraan in een file stil voor een rotonde. Op dat moment werd de auto van achteren aangereden door de tegenpartij.

Soort klachten:

Allereerst wordt opgemerkt dat het slachtoffer voor het ongeval gezondheidsklachten van gelijke aard had, waaronder fibromyalgie. Het slachtoffer stelt dat zij door het ongeval een blijvend postwhiplashsyndroom heeft opgelopen met als gevolg dat zij wordt beperkt in het uitoefenen van haar beroepsmogelijkheden, huishoudelijke werkzaamheden, zelfwerkzaamheid en vrijetijdsbesteding. Daarnaast zegt zij de volgende klachten te hebben : hoofdpijn, pijn in nek, schouders, armen en rug, concentratie- en geheugenstoornissen, slapeloosheid, vermoeidheid, gehoorstoornis en depressiviteit.

Argumenten slachtoffer:

Het slachtoffer stelt dat zij ten gevolge van het ongeval klachten en beperkingen heeft en dat zij na het ongeval volledig arbeidsongeschikt is verklaard. In het kader van de eigen schuld beroept het slachtoffer zich op het feit dat zij ten tijde van de aanrijding geen actieve verkeersdeelnemer was.

Verweer tegenpartij:

De tegenpartij stelt dat uit de overlegde medische informatie valt af te leiden dat het slachtoffer voor het ongeval al klachten had die overeenkomen met de klachten die volgens het slachtoffer verband houden met het postwhiplashsyndroom, althans dat zij als gevolg van het ongeval geen blijvende klachten heeft overgehouden, zodat zij door het ongeval geen beperkingen ondervindt. Daarnaast stelt de tegenpartij dat het slachtoffer geen bewijs heeft geleverd dat de door haar gestelde beperkingen het gevolg zijn van het ongeval en derhalve is volgens de tegenpartij de gestelde schade niet aan haar toe te rekenen. Als laatste behoort een belangrijk deel van de schade voor rekening van het slachtoffer te komen omdat zij ten tijde van het ongeval geen gordel droeg. De tegenpartij baseert haar betwisting van de gestelde klachten op de omstandigheid dat de klachten van het slachtoffer niet objectief zijn komen vast te staan.

Wel of geen juridisch causaal verband ?

Wordt geen uitspraak over gedaan

Rechtsvraag:

Kunnen de gestelde klachten en beperkingen van het slachtoffer aan het ongeval worden toegerekend?

Onderbouwing conclusie rechter:

Het hof overweegt dat vaststaat dat het slachtoffer een kop-staartbotsing is overkomen en dat juist een dergelijk ongeval tot het ontstaan van whiplashklachten kan leiden, waarna zich vervolgens bij een gering aantal slachtoffers een PWS (postwhiplashsyndroom) kan ontwikkelen. Aan het bewijs van deze klachten kunnen geen al te hoge eisen worden gesteld.

Inherent aan whiplashklachten is immers dat deze moeilijk objectiveerbaar zijn, omdat bij deze klachten een anatomisch substraat ontbreekt.

Voorts geldt, anders dan de tegenpartij stelt, dat voor het geval mocht komen vast te staan dat het slachtoffer vanwege haar persoonlijkheid of medische voorgeschiedenis eerder een PWS ontwikkelt of minder snel herstelt, dit niet af doet aan het causaal verband tussen het ongeval en de klachten.

Deze mogelijke persoonlijke predispositie wordt namelijk op grond van de heersende jurisprudentie aan de tegenpartij toegerekend.

De beoordeling over het juridische causale verband is een juridisch oordeel en is dus aan de rechter voorbehouden. De deskundige wordt gevraagd een vergelijking te maken tussen de situatie met ongeval en de situatie zonder ongeval, waarna het vervolgens aan de rechter is om op grond van de door de deskundige gegeven antwoorden vast te stellen of sprake is van causaal verband. De deskundige concludeert in zijn rapport dat 50% van de klachten van het slachtoffer gerelateerd kunnen worden aan het niet dragen van de autogordel. De rechtbank neemt deze conclusie over en oordeelt op grond daarvan London voor 50% aansprakelijk voor de schade van het slachtoffer.

Hoogte schadevergoeding:

Niet bekend.

Soort ongeval:

Het slachtoffer reed in een personenauto met een snelheid van circa 80 kilometer per uur en werd van achteren aangereden door de tegenpartij met een snelheid van 120 kilometer per uur.

Soort klachten slachtoffer:

Hoofdpijn, neklachten, concentratie- en geheugenproblemen en vermoeidheidsklachten waardoor het slachtoffer niet meer in staat is volledig te werken.

Argumenten slachtoffer:

Het slachtoffer stelt onder verwijzing van medische rapporten van deskundigen dat er bij hem als gevolg van het ongeval een postwhiplashsyndroom is ontstaan ten gevolge waarvan hij schade heeft geleden en nog steeds lijdt.

Verweer tegenpartij:

De tegenpartij stelt zich primair op het standpunt dat niet is aangetoond dat sprake is van ongevalsgerelateerde beperkingen en acht zich niet gehouden tot vergoeding van enige schade. Subsidiair betwist de tegenpartij de hoogte van de schade.

Wel of geen juridisch causaal verband?

Ja.

Rechtsvraag:

Heeft het slachtoffer ten gevolge van het ongeval gezondheidsklachten en medische beperkingen gekregen en zo ja welke ?

Onderbouwing conclusie rechter:

Volgens de rechtbank heeft de deskundige in zijn rapport rekening gehouden met de psychologische componenten die een rol spelen in het voorliggende klachtenpatroon. Er is ook geen andere diagnose als verklaring aan te wijzen voor de klachten van het slachtoffer. Het hof voegt daaraan toe dat een persoonlijke predispositie, zoals de door de deskundige gesignaleerde "psychologische componenten", volgens vaste jurisprudentie van de Hoge Raad niet in de weg staat aan het aannemen van causaliteit tussen het ongeval en daarna ontstane klachten, ook al speelt genoemde predispositie daarbij mogelijk een rol (HR 8 februari 1985, NJ 1986, 136 (Joe/Chicago Bridge) en HR 8 februari 1985, NJ 1986, 137 (Henderson/Gibbs)).

Nu het om een postwhiplashsyndroom (PWS) gaat, hebben we te maken met moeilijk objectiveerbare klachten, in die zin dat de klachten veelal niet door middel van medisch beeldmateriaal zijn aan te tonen. De vraag of sprake is van causaal verband tussen het ongeval en de door de deskundige geconstateerde klachten is een juridisch oordeel en is aan de rechter voorbehouden. Op grond van de hiervoor reeds vermelde vaste jurisprudentie geldt dat de ook bij het slachtoffer aanwezige psychische component aan de veroorzaker van het ongeval, en dus aan London, moet worden toegerekend.

Een psychiater heeft in zijn deskundigenrapport het volgende aangetekend : "ook ik ben van oordeel dat de klachten uiteraard weliswaar subjectief zijn doch niettemin objectief kan worden vastgesteld dat zij aanwezig zijn zonder opvallende overdrijving."

Naar het oordeel van het hof heeft de psychiater daarmee voldoende gemotiveerd dat hij op grond van zijn deskundigheid van oordeel is dat de onderhavige, subjectieve klachten van het slachtoffer objectief kunnen worden vastgesteld.

Inherent aan whiplashklachten is namelijk dat zij niet aantoonbaar zijn op beeldvormend materiaal, hetgeen evenwel nog niet wil zeggen dat de - uit de aard der zaak - subjectieve klachten niet bestaan. Het is aan het oordeel van de deskundige overgelaten om vervolgens aan te geven of de klachten reëel en niet ingebeeld zijn en dat geen sprake is van simulatie of aggraving. De constatering van de psychiater dat de klachten aanwezig zijn zonder opvallende overdrijving is daarvoor een voldoende onderbouwing.

De tegenpartij heeft gesteld dat er geen rekening is gehouden met het feit dat de echtgenote van het slachtoffer negen maanden voor het ongeval ernstig ziek is geworden wat een zeer ingrijpende gebeurtenis is voor het slachtoffer. Volgens vaste jurisprudentie heeft de veroorzaker van een ongeval het slachtoffer zowel wat zijn persoonlijkheidsstructuur betreft als zijn privé-situatie te nemen zoals hij is (zie HR 4 november 1988, NJ 1989, 751 (ABP/Stuyvenberg)). Dat negen maanden voorafgaande aan het ongeval bij de echtgenote van [geïntimeerde] een ernstige ziekte was geconstateerd, staat dan ook in beginsel aan de toerekening van de door het ongeval bij het slachtoffer ontstane gevolgen niet in de weg.

Hoogte schadevergoeding:

€ 315025,43 is gevorderd. Niet bekend of dit is toegewezen.

Soort ongeval:

Op 21-2-2001 is het slachtoffer een verkeersongeval overkomen. Zij zat als passagier in de auto op het moment dat de auto op een kruispunt aan de voorzijde door een andere auto is aangereden.

Soort klachten slachtoffer:

Het slachtoffer had zich vier weken voor het ongeval op haar werk ziek gemeld vanwege een tennisarm. Het slachtoffer heeft bij het ongeval haar hoofd tegen de binnenspiegel van de auto gestoten. Zij is in het ziekenhuis onderzocht maar er zijn geen afwijkingen gevonden op de foto's die zijn gemaakt van haar nek. De nacht na het ongeval kon het slachtoffer niet slapen, moest zij braken en had zij hoofd- en nekpijn. Daarnaast is er door de bedrijfsarts een whiplash geconstateerd gepaard met vermoeidheidsklachten en concentratieproblemen.

Argumenten slachtoffer:

Het slachtoffer stelt dat zij ten gevolge van het ongeval grotendeels arbeidsongeschikt is geraakt. Zij heeft aan het ongeval ernstige (post) whiplashklachten overgehouden.

Verweer tegenpartij:

De tegenpartij betwist dat er sprake is van een causaal verband tussen de klachten en de beperkingen en het ongeval. In dat verband wijst de tegenpartij erop dat het slachtoffer al voor het ongeval klachten had zoals hoofdpijn en armlklachten en die klachten zich ook zonder het ongeval zouden hebben voorgedaan.

Wel of geen juridisch causaal verband ?

Nee.

Rechtsvraag:

Zijn de klachten en beperkingen van het slachtoffer aan het ongeval toe te rekenen?

Conclusie onderbouwing rechter:

De stelplicht en bewijslast van het bestaan van de post whiplash klachten en de daaruit voortvloeiende beperkingen én de stelplicht en bewijslast van het causaal verband tussen deze klachten en beperkingen en het ongeval rusten op het slachtoffer. Zowel aan het bewijs van het bestaan van de klachten als aan het bewijs van het causaal verband kunnen in een geval als het onderhavige geen al te hoge eisen worden gesteld. Inherent aan whiplashklachten is dat deze moeilijk objectiveerbaar zijn, omdat bij deze klachten een anatomisch substraat ontbreekt, dat wil zeggen dat de klachten veelal niet aantoonbaar zijn op medisch beeldmateriaal. De medische beoordeling van het bestaan van deze klachten berust daarom vooral op de anamnese van de patiënt. Enige objectivering van de – subjectieve – klachten is wel vereist. Op grond van vaste rechtspraak is daarvoor voldoende dat de klachten reëel, niet ingebeeld en niet overdreven zijn.

Bij het slachtoffer waren er al klachten bekend van voor het ongeval die vergelijkbaar zijn met de na het ongeval ontstane klachten. Zoals de rechtbank terecht heeft overwogen, doet de omstandigheid dat bepaalde klachten of beperkingen na het ongeval worden versterkt of – langer – blijven voortduren vanwege al bestaande klachten of vanwege de persoonlijkheid of moeilijke privé omstandigheden van het slachtoffer niet eraan af dat op grond van vaste jurisprudentie die klachten en/of beperkingen aan het ongeval moeten worden toegerekend. Dit is slechts anders ingeval van bijzondere omstandigheden, bijvoorbeeld indien het slachtoffer zich van zijn kant – mede in aanmerking genomen zijn persoonlijkheidsstructuur en privé-moeilijkheden – onvoldoende inspant om een bijdrage te leveren aan het herstelproces. In het onderhavige geval zijn dergelijke bijzondere omstandigheden gesteld noch gebleken.

Dat de klachten van het slachtoffer dus wellicht zijn versterkt of langer voortduren als gevolg van bestaande klachten of haar persoonlijkheid doet aan de aansprakelijkheid van de tegenpartij ook voor deze klachten niet af.

De schade in dit soort zaken wordt vastgesteld door de (feitelijke) situatie met en de (hypothetische) situatie zonder ongeval met elkaar te vergelijken en een schadebegroting op grond van het verschil te maken.

Het hof volgt het standpunt van de tegenpartij niet dat de deskundige in zijn rapport onvoldoende heeft onderbouwd dat de subjectieve klachten van het slachtoffer ook in enigerlei mate objectief zijn vastgesteld. Ook al vermeldt de deskundige niet expliciet in zijn rapport dat geen sprake is van overdrijving door het slachtoffer in het rapport zijn geen aanknopingspunten te vinden voor de veronderstelling dat de klachten van het slachtoffer niet reëel, ingebeeld, gesimuleerd of overdreven zijn.

Het hof is het wel met de tegenpartij eens dat uit het deskundigenrapport onvoldoende blijkt dat de arm- en hoofdpijniklachten alleen door het ongeval verklaard kunnen worden gezien het feit dat het slachtoffer deze klachten voor het ongeval ook had. Om erachter te komen welke klachten aan het ongeval zijn toe te rekenen dient nadere medische informatie (zoals patiëntenkaart) te worden opgevraagd.

Dit alles leidt ertoe dat enerzijds op grond van het deskundigenrapport het bestaan c.q. het realiteitsgehalte van de klachten van het slachtoffer en het causaal verband tussen die klachten en het ongeval vaststaan, maar dat anderzijds juist vanwege het bestaan van pre-existente klachten bij het slachtoffer op grond van het deskundigenrapport nog onvoldoende inzichtelijk is gemaakt dat alle klachten van het slachtoffer geheel aan het ongeval zijn toe te schrijven. Dat laatste is van belang in het kader van de beoordeling van - de omvang van de schade in - de hypothetische situatie zonder ongeval.

Hoogte schadevergoeding:

€ 19.000,-, aan smartengeld **gevorderd**.

Soort ongeval :

Auto ongeval. Verder geen informatie bekend behalve dat het slachtoffer geen gordel droeg ten tijde van het ongeval.

Soort klachten slachtoffer:

Er is een klinisch psychologisch onderzoek gestart naar de klachten van het slachtoffer. Hieruit kwam het volgende naar voren : het slachtoffer komt uit het onderzoek naar voren als een zeer faalangstige, op gemiddeld verstandelijk niveau functionerende man van middelbare leeftijd die een vooral vermijdend-emotiegericht copingstijl hanteert. Mede door de gehanteerde copingstijl heeft betrokkene na een ernstig verkeersongeval in februari 1999 met acceleratie-deceleratie letsel een fors en zeer langdurig bestaand depressief beeld ontwikkeld, dat mede gekenmerkt wordt door de neiging om spanningen weg te somatiseren.

Daarnaast ervaart het slachtoffer lichamelijke klachten zoals : vermoeidheid, hoofdpijn en nekpijn.

Argumenten slachtoffer :

Het slachtoffer stelt dat hij lijdt aan een langdurige ernstige depressieve stoornis die is ontstaan als reactie op het ongeval en dat deze depressie voortduurt in verband met de langdurige rechtsgang en rationele problematiek. Een reactie op het ongeval komt volgens het slachtoffer voor risico van de tegenpartij omdat zij het slachtoffer moet nemen zoals hij is.

Verweer tegenpartij:

De tegenpartij vraagt zich af hoe de geringe lichamelijke klachten tot een situatie kunnen leiden dat het slachtoffer de regie over zijn leven kwijtraakt.

De tegenpartij twijfelt aan de onpartijdigheid van de psycholoog-deskundige. Het lijkt erop dat hij hoe dan ook alle klachten van het slachtoffer ongevalsgevolg wil laten zijn. De deskundige heeft de vraag naar de juridische causaliteit naar zich toegetrokken door de door het hof verwoorde hoofdvraag (of bij het slachtoffer sprake is van een depressie en zo ja of die is ontstaan als gevolg van het ongeval) vooraf bevestigend te beantwoorden. Hij gaat er vanuit dat het slachtoffer lijdt aan een postwhiplashsyndroom en gaat ervanuit dat deze klachten hebben geleid tot psychische problemen. Dit uitgangspunt strookt niet met de bevindingen van de neuroloog.

Wel of geen juridisch causaal verband?

Ja.

Rechtsvraag:

Is er bij het slachtoffer sprake van een depressie en zo ja, is die ontstaan als gevolg van (de nasleep van) het ongeval?

Onderbouwing conclusie rechter:

Naar het oordeel van het hof is de psycholoog niet voorbij gegaan aan de conclusies van de neuroloog. Dat er geen neurologische afwijkingen zijn vastgesteld betekent niet dat niet tot de diagnose postwhiplashsyndroom kan worden gekomen.

Al met al is het hof van oordeel dat het rapport van de psycholoog duidelijk en consistent is en dat daarin op heldere en begrijpelijke wijze de vragen van het hof zijn beantwoord. Er is geen enkele aanwijzing dat de psycholoog niet onafhankelijk of niet onpartijdig zou zijn en het hof verworpt de daarop betrekking hebbende stellingen van de tegenpartij. Het hof neemt de bevindingen en conclusies van het rapport van de psycholoog dan ook over en maakt deze tot de zijne.

Mitsdien acht het hof voldoende aannemelijk gemaakt dat het slachtoffer lijdt aan een ernstige depressieve stoornis die aan (de gevolgen van) het ongeval kunnen worden toegerekend. De daaruit voor het slachtoffer ontstane schade kan dus eveneens aan het ongeval worden toegerekend.

Hoogte schadevergoeding:

€50000,- voorschot op de schadevergoeding

€ 15000,- aan smartengeld.

Soort ongeval:

Op 9 maart 2002 zijn het slachtoffer en de tegenpartij bij een verkeersongeval betrokken. Het slachtoffer is in de auto vanaf de rechterzijde (frontaal) aangereden tegen een achteruitrijdende personenauto.

Soort klachten slachtoffer:

Na het ongeval is het slachtoffer arbeidsongeschikt geworden. Hij had pijn aan zijn linkerschouder en is naar huis gegaan met hevige hoofdpijn, werd stijf in de nekstreek en schouders en kreeg tintelingen in de linkerarm die doorstraalden naar zijn duim. Er waren tevens posttraumatische stressklachten in de vorm van nachtmerries maar deze zijn geleidelijk aan geheel verdwenen. Volgens de huisarts is er sprake van whiplashachtige klachten. Ook de neuroloog schrijft in zijn deskundigenrapport dat er sprake is van een postwhiplashsyndroom.

Argumenten slachtoffer:

Het slachtoffer stelt dat hij als gevolg van het ongeval een postwhiplashsyndroom heeft opgelopen en daardoor arbeidsongeschikt is geworden.

Verweer tegenpartij:

De tegenpartij betwist dat er sprake is van een postwhiplashsyndroom en de daaruit voortvloeiende arbeidsongeschiktheid en daarmee betwist de tegenpartij het causaal verband tussen de gestelde schade en het ongeval. Volgens de tegenpartij had het slachtoffer ook al klachten aan zijn knie, heup en schouder voor het ongeval en beoefende het slachtoffer na het ongeval een belastende sport als waterpolo.

Wel of geen juridisch causaal verband?

Ja.

Rechtsvraag:

Is er sprake van een postwhiplashsyndroom en zo ja is er een causaal verband tussen de gestelde schade en het ongeval?

Onderbouwing conclusie rechter:

Voor het juridisch oordeel is enkel en alleen relevant of de klachten die de gelaedeerde stelt te hebben het gevolg zijn van of veroorzaakt zijn door het door het slachtoffer overkomen ongeval. Mede van belang is daarom of er voorafgaand aan het ongeval al soortgelijke klachten waren die de huidige klachten van het slachtoffer kunnen verklaren en voorts of de persoonlijkheidsstructuur van het slachtoffer mede heeft bijgedragen aan het ontstaan en/of in stand houden van de klachten. Of er wel of niet een percentage functieverlies kan worden gegeven aan (whiplash)klachten bij ontbreken van medisch objectieve bevindingen, is niet van belang voor de vraag of er causaal verband bestaat tussen ongeval en klachten; dit percentage functieverlies kan eventueel wel een rol spelen bij de vaststelling van de hoogte van het smartengeld.

Aan het bewijs van (juridisch) causaal verband tussen de klachten en het ongeval kunnen geen al te hoge eisen worden gesteld, juist indien er sprake is van klachten waarvoor een specifieke, medische aantoonbare verklaring, bijvoorbeeld door ontbreken van objectief waarneembaar letsel, niet zomaar kan worden gegeven; dit komt voor risico van (de verzekeraar van) de veroorzaker van het ongeval.

Volgens het hof kunnen de klachten die het slachtoffer heeft ontwikkeld na het ongeval zoals weergegeven door verschillende medici, toegeschreven worden aan het ongeval.

In zoverre volgt het hof de conclusie van de neuroloog dat indien het ongeval het slachtoffer niet was overkomen zou hij deze klachten niet in die mate en in die frequentie hebben ontwikkeld, althans daarvoor zijn geen aanknopingspunten te vinden in de medische stukken. Het slachtoffer heeft na het ongeval steeds dezelfde klachten geuit.

Op grond van de medische berichten is er kennelijk wel sprake van “whiplashachtige klachten”, waarvoor het slachtoffer ook een speciaal revalidatieprogramma heeft gevolgd. Dat de klachten niet door beeldmateriaal (röntgen, MRI of anderszins) geobjectiveerd kunnen worden en dat er in medische zin geen sprake is van letsel moge zo zijn, maar ook dit gegeven staat niet in de weg aan het aannemen van causaal verband tussen klachten en ongeval.

Een ander hardnekkig geschilpunt tussen partijen is de kwestie dat het slachtoffer de waterpolosport heeft beoefend (of nog beoefent). Volgens de tegenpartij is er sprake van een voor de nek en schouders zeer belastende sport, zeker op competitieniveau. Het slachtoffer heeft een getuigenverklaring van de getuige laten zien waarin staat dat het slachtoffer de sport op recreatieniveau uitoefent en dat zijn bijdrage in het betreffende seizoen zeer beperkt is geweest vanwege de gevoeligheid voor blessures en de kans op overbelasting. Daarnaast heeft het slachtoffer een verklaring van een revalidatiearts en de neuroloog waarin geen bezwaren staan tegen het uitoefenen van de sport.

Hoogte schadevergoeding:
€ 7000,-, aan smartengeld.

Recente relevante jurisprudentie

24. ECLI:NL:RBAMS:2015:925

Datum uitspraak: 26-02-2015

Soort ongeval:

Het slachtoffer is in 2009 als taxichauffeur van achteren aangereden door een vrachtwagen.

Soort klachten slachtoffer:

Hevige klachten in de nek, tintelingen in armen en benen, toegenomen vermoeidheid, verminderde concentratie en slaapproblemen. De huisarts van het slachtoffer heeft geconcludeerd dat er sprake is van een whiplash. Op verzoek van beiden partijen zijn er deskundigen ingeschakeld welke de diagnose hebben gesteld : whiplash associated disorder na auto-ongeval. Een oogarts heeft oogafwijkingen geconstateerd bij het slachtoffer.

Voor het ongeval zijn bij het slachtoffer klachten gedocumenteerd wat betreft slaapstoornissen, klachten van het bewegingsapparaat en verschijnselen die als een burn out zijn aangeduid. Daarnaast zijn er uit de gegevens en de anamnese van deskundigen naar voren gekomen dat het slachtoffer op psychisch gebied problemen heeft ondervonden zoals het verlies van zijn vrouw, vader en moeder.

Argumenten slachtoffer:

Het slachtoffer verzoekt de rechtbank voor recht te verklaren dat er een causaal verband bestaat tussen het ongeval en de klachten en beperkingen van het slachtoffer die tot zijn uitval hebben geleid. Het slachtoffer legt aan zijn verzoek ten grondslag dat in juridische zin het causaal verband tussen het ongeval en zijn klachten voldoende vaststaat. Hij wijst erop dat het ongeval, de klachten en de beperkingen vaststaan, dat aanwijzingen ontbreken dat de klachten voor het ongeval al bestonden, dat het ongeval op zichzelf de klachten en beperkingen kan veroorzaken en dat een alternatieve oorzaak voor de klachten en beperkingen ontbreekt.

Het slachtoffer beroept zich op het arrest Zwolsche Algemeene / De Greef (NJ 2001, 433) en andere rechtspraak waarin kort gezegd is geoordeeld dat het juridische causaal verband tussen een gebeurtenis en daarna ondervonden klachten en beperkingen onder omstandigheden kan worden aangenomen ook als een medische diagnose, waaruit de klachten en beperkingen kunnen worden verklaard, ontbreekt.

Verweer tegenpartij:

Niet bekend. Er wordt alleen vermeld dat de tegenpartij verweer voert.

Wel of geen juridisch causaal verband?

Nee.

Rechtsvraag:

Kan de juridische causaliteit worden aangekomen, terwijl in medisch opzicht niet is komen vast te staan dat het ongeval heeft geleid tot een aandoening die beperkingen met zich heeft gebracht?

Onderbouwing conclusie rechter:

In de door het slachtoffer aangehaalde rechtspraak was door een of meer medische deskundige(n) geconcludeerd dat van een 'objectiveerbare stoornis' geen sprake was omdat geen anatomisch substraat voor de ondervonden klachten kon worden vastgesteld. Zoals gezegd behoeft dit geen belemmering te zijn om onder omstandigheden toch juridisch causaal verband aan te nemen. In dit geval gaat het echter om een andere situatie, omdat de op gezamenlijk verzoek van partijen geraadpleegde deskundige tot de conclusie is gekomen dat van enig functieverlies op neurologisch vakgebied en van de aandoening, die volgens het slachtoffer het gevolg zou zijn van de aanrijding, juist *geen* sprake is.

Het valt op dat door de medisch adviseur van het slachtoffer instemmend is gereageerd op het rapport van de deskundige en dat het slachtoffer en zijn advocaat zelf, hoewel zij daartoe in de gelegenheid waren, zich destijds niet tegen de inhoud of de wijze van totstandkoming van het rapport hebben verzet. Dit betekent dat moet worden aangenomen dat zij destijds stilzwijgend met het rapport hebben ingestemd.

Het slachtoffer heeft aangevoerd dat de conclusies in het deskundigenrapport op onzorgvuldig onderzoek zijn gebaseerd omdat hij direct na het ongeval last had van zijn nek. Het slachtoffer verwijst hierbij naar de bevindingen van zijn huisarts, neuroloog en de revalidatiearts die wel beperkingen van het bewegen van zijn nek constateerde. Dit betoog wordt door de rechter verworpen nu uit het rapport van de deskundige blijkt dat de volledige uitdraai van het huisartsenjournaal, het verslag van de neuroloog en de bevindingen van de revalidatiearts in zijn oordeelsvorming zijn meegenomen.

Ter zitting heeft het slachtoffer nog aangevoerd dat het rapport van de deskundige mede tekortschiet omdat hij als neuroloog volgens zijn eigen richtlijnen niet althans onvoldoende in staat is om bij ontbreken van een anatomisch substraat een whiplash of daaruit voortvloeiende beperkingen vast te stellen. Ook dit standpunt wordt verworpen. Ten eerste geldt dat de deskundige destijds mede door het slachtoffer zelf als deskundige is aangezocht om het onderzoek uit te voeren. Toen en nu is door het slachtoffer niet gesteld dat de deskundige niet over de vereiste deskundigheid zou beschikken. Voor zover het slachtoffer heeft bedoeld dat sindsdien is gebleken dat het een neuroloog niet (langer) is toegestaan om vast te stellen of sprake is van een whiplash (associated disorder), wordt deze stelling als onvoldoende gemotiveerd verworpen.

Het had op de weg van het slachtoffer gelegen om nader toe te lichten dat en waarom het rapport van de deskundige niet deugt. Het slachtoffer had, nu het onderzoeksrapport door de deskundige mede op zijn verzoek tot stand is gekomen en hij daar eerder mee heeft ingestemd, meer moeten doen dan te wijzen op vermeende inconsistenties om het rapport alsnog van tafel te krijgen.

Het voorgaande brengt mee dat de in het arrest Zwolsche Algemeene / De Greef en latere rechtspraak ontwikkelde criteria voor het vaststellen van causaal verband tussen ongeval en beperkingen in dit geval niet van toepassing zijn.

Hoogte schadevergoeding:

Geen.

Soort ongeval:

Het slachtoffer stond stil toen zijn auto van achteren werd aangereden door de tegenpartij.

Soort klachten slachtoffer:

Nekpijnlachten die uitstralen naar zijn rug en armen, cognitieve klachten, vermoeidheidsverschijnselen en oorsuizen. Er zijn geen neurologische afwijkingen gevonden. Na het ongeval heeft het slachtoffer ondanks zijn klachten nog enige tijd gewerkt maar daarna heeft hij zijn werk alsnog moeten opgeven. In het verleden is er bij het slachtoffer sprake geweest van onverklaarbare bewegingsstoornissen van de benen en hyperventilatie.

Argumenten slachtoffer :

Het slachtoffer is van mening dat zijn klachten en beperkingen ongevalsgevolg zijn. Dit volgt volgens hem uit de drie onafhankelijke medische expertises die in gezamenlijke opdracht van partijen zijn uitgevoerd. Voor het ongeval bestonden bij het slachtoffer geen klachten of afwijkingen op neurologisch en psychiatrisch terrein. Ook dit volgt uit de rapportages van de deskundigen. De deskundigen noemen ook geen andere (zelfstandige) oorzaak voor het ontstaan en/of voortduren van de klachten van het slachtoffer. Er is dus sprake van aanwezige en reële klachten die niet worden gesimuleerd, overdreven of voorgewend. De klachten waren voor het ongeval niet aanwezig, althans niet in dezelfde mate als na het ongeval. Het ongeval heeft de klachten kunnen veroorzaken en een alternatieve oorzaak voor het ontstaan en in stand blijven van de klacht ontbreekt. De klachten en beperkingen die het slachtoffer ondervindt moeten dus causaal aan het ongeval worden toegerekend.

Verweer tegenpartij:

Volgens de tegenpartij is er geen sprake van een conditio sine qua non verband. Daarnaast is de tegenpartij niet van mening dat niet alle schades kunnen worden toegerekend omdat er nog geen sprake is van een medische eindtoestand. Er kan dus nog verbetering komen in de toestand van het slachtoffer.

Wel of geen juridisch causaal verband?

Ja.

Rechtsvraag:

Kunnen de klachten en beperkingen van het slachtoffer als gevolg van het ongeval worden gezien?

Onderbouwing conclusie rechter:

Op basis van de rapportages van de deskundigen komt rechtbank tot de conclusie dat sprake is van causaal verband tussen de klachten van het slachtoffer en het ongeval. De rechtbank overweegt daartoe als volgt. Op basis van de deskundigenrapporten kan naar het oordeel van de rechtbank geconcludeerd worden dat bij het slachtoffer sprake is van een somatisatie stoornis. Uit het rapport volgt verder dat hoewel de somatisatie stoornis enige maanden na het ongeval is ontstaan, deze toch als ongevalsgevolg moet worden beschouwd. De deskundige licht dit toe door aan te geven dat er door het ongeval pijnklachten zijn ontstaan en er problemen ontstonden op het werk en in de privé situatie, wat de somatisatie stoornis heeft getriggert. Beide deskundigen geven bovendien aan dat het slachtoffer voor het ongeval geen psychiatrische problemen had. Een van de deskundige geeft verder aan dat hij geen aanwijzingen heeft dat het slachtoffer psychiatrische klachten zou hebben ontwikkeld wanneer het ongeval niet had plaatsgevonden.

Een van de deskundige merkt daarover op dat er geen andere gebeurtenissen in de periode rond of na het ongeval zijn die een verklaring zouden kunnen vormen voor de ontstane psychiatrische problemen. Hieraan doet niet af dat de klachten van het slachtoffer niet (ook) neurologisch te verklaren zijn.

De rechtbank wijst het verzoek toe.

Hoogte schadevergoeding?

€ 7477,56 aan kosten van het deelgeschil

Soort ongeval :

Het slachtoffer reed in zijn auto met 80 km/uur op een voorrangsweg toen de tegenpartij hem van rechts aanreed met 10 m/uur.

Soort klachten slachtoffer:

Tintelingen over zijn arm en been, hoofd- en nekpijn, concentratieproblemen

Argumenten slachtoffer:

Het slachtoffer lijdt als gevolg van het ongeval aan klachten die kenmerkend zijn voor het postwhiplashsyndroom, daaronder begrepen chronisch intermitterende nek- en hoofdpijklachten, concentratieproblemen, geheugenproblemen, spraakproblemen, vermoeidheidsklachten en daarnaast onder meer het trillen van zijn rechterbeen als gevolg waarvan hij beperkingen heeft, die leiden tot de door hem gestelde schade.

Verweer tegenpartij:

Het ongeval is geen aanrijding achterop. Van whiplashklachten kan dan ook geen sprake zijn nu het gestelde letsel niet past bij het type ongeval.

Wel of geen juridisch causaal verband ?

Ja.

Onderbouwing conclusie rechter:

De benadeelde dient in het geval van betwisting te bewijzen dat hij aan gezondheidsklachten lijdt; het enkele feit dat het klachten betreft die naar hun aard subjectief zijn, betekent niet dat het bewijs ervan niet geleverd kan worden. Voor het bewijs van (min of meer) subjectieve gezondheidsklachten is niet vereist dat de klachten in die zin worden "geobjectiveerd", dat ze met gebruikmaking van in de reguliere gezondheidszorg algemeen aanvaarde onderzoeksmethoden en overeenkomstig de door de desbetreffende medische beroepsgroep vastgestelde standaarden en richtlijnen worden vastgesteld. Voldoende is dat objectief kan worden vastgesteld dat deze klachten reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn. Dat zal - onder meer, maar niet uitsluitend, omdat het bewijs van subjectieve gezondheidsklachten ook op andere wijze geleverd kan worden - het geval kunnen zijn wanneer uit een deskundigenrapport volgt dat de klachten niet gesimuleerd of overdreven zijn. Indien door de benadeelde in juridische zin het bewijs van de subjectieve gezondheidsklachten is geleverd, mogen aan het bewijs van het oorzakelijk verband tussen het ongeval en deze klachten geen al te hoge eisen worden gesteld, in die zin dat het ontbreken van een specifieke, medisch aantoonbare verklaring voor de klachten niet in de weg staat aan het oordeel dat het bewijs van het oorzakelijk verband geleverd is. Indien komt vast te staan dat het slachtoffer voor het ongeval deze gezondheidsklachten niet had, de gezondheidsklachten op zich door het ongeval veroorzaakt kunnen worden en een alternatieve verklaring voor de gezondheidsklachten ontbreekt, zal het bewijs van het oorzakelijk verband daarmee veelal geleverd zijn. Het enkele feit dat het (voort)bestaan van de subjectieve gezondheidsklachten (al dan niet mede) het gevolg is van somatiseren door het slachtoffer, betekent niet dat het causaal verband tussen deze klachten en het ongeval ontbreekt. Dat is anders wanneer het slachtoffer van het somatiseren in redelijkheid een verwijt kan worden gemaakt of wanneer aannemelijk is dat, gelet op de psychische constitutie van het slachtoffer, ook zonder het ongeval door somatisering vergelijkbare gezondheidsklachten zouden zijn ontstaan. Voor het bewijs van het bestaan van subjectieve gezondheidsklachten en van het verband tussen deze klachten en het ongeval is dus niet noodzakelijk dat bij het slachtoffer op basis van de geldende standaarden een erkend ziektebeeld wordt vastgesteld. Dat de diagnose postwhiplashsyndroom op basis van de thans geldende NVvN niet (meer) kan worden vastgesteld is dan ook niet doorslaggevend. Het in neurologische zin ontbreken van beperkingen betekent dus niet

steeds dat evenmin in juridische zin geen sprake kan zijn van (aan het ongeval toe te schrijven) beperkingen.

Op basis van het voorgaande komt de rechter tot de conclusie dat door middel van de deskundigenrapporten voldoende objectief is komen vast te staan dat de klachten van het slachtoffer reëel, niet ingebeeld, niet voorgewend en niet overdreven zijn.

Uit de rapporten van de deskundigen leidt de rechtbank namelijk af dat het slachtoffer voor het ongeval niet de gezondheidsklachten had waarop hij thans zijn schadevergoedingsvordering baseert. Evenmin is aannemelijk geworden dat het slachtoffer ook zonder het ongeval te kampen zou hebben gekregen met de klachten zoals hij die presenteert na het ongeval. Gelet op het voorgaande acht de rechtbank het bewijs van het oorzakelijk verband tussen het ongeval en de gezondheidsklachten van het slachtoffer geleverd.

Hoogte schadevergoeding :

€ 1525307,00 **gevorderd**

Bijlage 4. Schema dossieronderzoek

Dossiernummer	Soort ongeval	Soort klachten slachtoffer	Verweer tegenpartij / verzekeraar over de juridische causaliteit	Argumenten slachtoffer / belangenbehartiger over de juridische causaliteit	Hoogte toegekende schadevergoeding
1. 661008003	Achterop aanrijding. Het slachtoffer zat als passagier in de auto. Toen het voertuig stil stond voor een rood stoplicht werd het van achteren aangereden. Datum ongeval : 18-07-2010	Nek- en rugklachten, vermoeidheidsklachten, hoofdpijn, duizeligheid, misselijkheid, slecht slapen en last van schouder. Sinds het ongeval is het slachtoffer arbeidsongeschikt.	De schade aan het voertuig waarin het slachtoffer zat is gering. De impact van het ongeval is minimaal. De tegenpartij wil de schadepost mantelzorg niet vergoeden omdat er geen sprake is van objectiveerbaar letsel. Het letsel van het slachtoffer is niet aangetoond. De werkgever doet er niet alles aan om het slachtoffer te laten re-integreren. Als laatste acht de tegenpartij de verklaring van de werkgever, dat het slachtoffer een promotie zou krijgen, ongeloofwaardig.	De auto waarin het slachtoffer zat, had een trekhaak waardoor de schade aan het voertuig minder groot is. Het voertuig dat de schade heeft veroorzaakt is total loss dus de impact is wel degelijk groot geweest. De hoogte van de schade is volgens Mooyman & Partners Letselexpertise irrelevant voor de gevolgen van het ongeval. Mooyman & Partners Letselexpertise is van mening dat de schadepost mantelzorg wel vergoed moet worden. De verklaring van de werkgever laat volgens Mooyman & Partners Letselexpertise niets aan duidelijk te wensen over en acht het dan ook een vaststaand gegeven dat het slachtoffer een promotie zou krijgen.	Smartengeld: € 500.- Huishoudelijke hulp: € 12434,- Zelfwerkzaamheid: € 12.500,- Verlies van verdienvermogen: € 44113,83 Verlies aan zelfwerkzaamheid € 22829,04 Kosten medische behandeling: € 687,- Reiskosten / vervoerskosten: € 1672,72 Telefoon- en portokosten: € 145,- Totaal € 68.615,59

2. 661305029	Kop-staartbotsing. Het slachtoffer stond met zijn auto stil toen hij van achteren werd aangereden door een andere auto. Datum ongeval : 08-04-2010	Rug- en neklachten. Het slachtoffer is door de huisarts doorverwezen naar de neuroloog, die geen afwijkingen kon vinden. De neuroloog heeft het slachtoffer doorverwezen naar een revalidatiearts, die een WAD heeft vastgesteld. Daarnaast is het slachtoffer bij een psycholoog onder behandeling vanwege een somatische aandoening. Het slachtoffer heeft tevens visusproblemen en vermoeidheidsklachten. In 2000 is het slachtoffer een kettingbotsing overkomen waardoor hij neklachten had opgelopen die tot 2005 hebben aangehouden. Sinds het ongeval arbeidsongeschikt.	Volgens de medisch adviseur is er sprake van pre-existente klachten, zowel psychisch als fysiek. In 2000 auto-ongeval en in 2004 burn out klachten. Er is dan ook geen nieuwe ongevalgerelateerde diagnose te stellen en dus geen sprake van een causaal verband. Daarnaast is er volgens de tegenpartij sprake van een low-impact-ongeval.	Volgens Mooyman & Partners Letselexpertise is het geringe schadebeeld en het feit dat er met een lage snelheid zou zijn gereden niet relevant. Dit zegt niets over wat voor impact het ongeval op het slachtoffer heeft gehad. Het slachtoffer is sinds het ongeval niet meer in staat om te werken, dit staat vermeld in een rapport van het UWV. Uit het rapport van de arbeidsdeskundige blijkt dat het slachtoffer sinds 1988 vrijwel onafgebroken aan het werk is geweest.	Reiskosten: € 1.000,- Medische kosten: € 9.203,02 Verlies aan arbeidsvermogen: € 38.845,93 Huishoudelijke hulp: € 10.311,06 Studiekosten: € 1.395,- Diversen: € 2.084,25 Smartengeld: € 5.000,- Totaal € 67.839,26
3. 660508008	Achterop aanrijding. Het slachtoffer stond stil om voorrang te verlenen aan kruisend verkeer. De tegenpartij dacht dat het slachtoffer zou optrekken en reed zonder te remmen met 30 km/u achterop het voertuig van	Duizeligheid, tintelingen in armen en hoofdpijnlachten. Korte na het ongeval ontstonden er pijnklachten in de schouders, nek, armen en concentratieproblemen. Het slachtoffer herkende collega's niet meer op	De verzekeraar van de tegenpartij verwijst naar een aantal uitspraken waarin het causaal verband tussen de whiplash en het ongeval niet is toegewezen. Volgens de verzekeraar is het niet de rechter die de belastbaarheid van de	De tegenpartij gaat voorbij aan de juridische causaliteit en de discussie wordt alleen op medische gronden gevoerd. Het slachtoffer heeft een blanco medische voorgeschiedenis en kampt sinds het ongeval met klachten. Het	Smartengeld: Niet bekend Medische kosten: € 4.000,- Reiskosten: € 378,88 Huishoudelijke hulp: € 3.033,- Verlies aan zelfwerkzaamheid:

	het slachtoffer.	werk en ervoer somberheidsklachten. Op foto's zijn geen afwijkingen gevonden aan het bewegingsapparaat. Sinds het ongeval is het slachtoffer arbeidsongeschikt. Geen soortgelijke klachten als de ongevalklachten voor het ongeval. Wel in 2005 een miskraam gehad wat niet tot emotionele problemen heeft geleid.	klachten van het slachtoffer kan beoordelen. Het kan niet zo zijn dat de rechter de subjectieve beleving van het slachtoffer in het proces om een schadevergoeding laat prevaleren. Er zouden dan geen deskundigen meer hoeven te worden ingeschakeld maar gewoon betalen wat het slachtoffer zelf meent te lijden aan schade. Dit is maatschappelijk ongewenst. Het is toch 'wie stelt, bewijst'? De verzekeraar wijst Mooyman & Partners Letselexpertise dat alle door haar aangehaalde rechtspraak met in achtneming van de leer van de redelijke tot stand is gekomen.	slachtoffer staat vanaf het ongeval tot op heden onder medische behandeling. Er is sprake van een consistent en coherent klachtenpatroon welke kenmerkend is voor een postwhiplashsyndroom. Voor het bewijs van subjectieve gezondheidsklachten is niet vereist dat de klachten worden geobjectiveerd. Het is voldoende bewezen als objectief is vastgesteld dat de klachten reëel, niet ingebeeld en niet voorgewend zijn. In die zin kunnen uit de klachten ook beperkingen geduid worden. Mooyman & Partners Letselexpertise verwijst voor het bovengenoemde naar de volgende rechtspraak : het arrest Zwolsche Algemeene/ De Greef, de uitspraken van het Hof Den Bosch 6 oktober 2009 en 2 februari 2010 en het Hof Leeuwarden 22 juni 2010 en 10 augustus 2010, waarin het een en ander verder uitgekristalliseerd wordt.	€ 160,- Verlies van verdienvermogen: € 1.295,- Diversen: € 30,- Totaal € 8.896,88

				Voor het beslissende oordeel moet evenwel bij een jurist als bij de medicus worden gekeken. Daarnaast wijst Mooyman & Partners Letselexpertise de tegenpartij op de leer van de ruime toerekening.	
4. 661305032 (lopend dossier)	Achterop aanrijding. De auto voor de auto van het slachtoffer stopte om voorrang te verlenen aan een fietser. Het slachtoffer wist op tijd te stop maar de auto achter haar niet. Het slachtoffer werd van achteren aangereden. Datum ongeval : 20-04-2013	Hoofdpijn, neklachten, pijn in rugspieren en tussen de schouderbladen. Bij te veel inspanning oorsuizen, tintelingen en zwaar gevoel in rechterarm. Verder ervaart het slachtoffer slaapproblemen, concentratieproblemen, vergeetachtigheid en kan niet goed tegen drukte. Er zijn geen afwijkingen gevonden aan het bewegingsapparaat op foto's. Voor het ongeval was het slachtoffer gezond. Na het ongeval is het slachtoffer minder gaan werken. Toen de klachten na 8 maanden minder werden, merkte	De medisch adviseur stelt het volgende : Op foto's zijn geen afwijkingen te vinden, de medisch adviseur van Mooyman & Partners Letselexpertise verwacht een restloos herstel en er ontbreekt een medisch objectieveerbare afwijking waardoor een medisch causaal verband niet te onderbouwen is. De medisch adviseur van Mooyman & Partners Letselexpertise bestrijdt niet dat er geen medisch substraat is voor de klachten van het slachtoffer.	Het slachtoffer heeft een blanco medische voorgeschiedenis. Sinds het ongeval kampt zij met klachten. Het slachtoffer staat vanaf het ongeval tot op heden voor haar klachten onder medische behandeling. De klachten zijn consistent, vormen een coherent patroon en vormen tezamen een patroon dat kenmerkend is voor het post whiplash syndroom. Voor het bewijs van subjectieve gezondheidsklachten is niet vereist dat de klachten worden geobjectiveerd. Het is voldoende bewezen als objectief is vastgesteld dat de klachten reëel, niet	Smartengeld: € 3000,00 Huishoudelijke hulp: € 3.033,- Verlies van verdienvermogen: € 1.296,- Verlies aan zelfwerkzaamheid: € 160,- Kosten medische behandeling: € 710,- Reiskosten / vervoerskosten: € 378,88 Telefoon- en portokosten: € 30,- Totaal (tussentijds) € 8.607,88

		het slachtoffer hoe hevig de cognitieve klachten aanwezig zijn.		ingebeeld en niet voorgewend zijn. In die zin kunnen uit de klachten ook beperkingen geduid worden. Mooyman & Partners Letselexpertise onderbouwt het bovengenoemde met de arresten Zwolsche Algemeene/De Greef, de uitspraken van het Hof Den Bosch 6 oktober 2009 en 2 februari 2010 en het Hof Leeuwarden 22 juni 2010 en 10 augustus 2010, waarin het een en ander verder uitgekristalliseerd wordt. Mooyman & Partners Letselexpertise verwijst naar de leer van de ruime toerekening.	
5. 661204062	Achterop aanrijding. Het slachtoffer reed in een file en kwam tot stilstand. Kort daarna werd zij door de tegenpartij van achteren aangereden. Datum ongeval : 16-04-2012	Nekklachten, vermoeidheidsklachten, pijn in schouders en bij veel inspanning hoofdpijn. Ook krachtverlies bij het optillen van dingen. Voor het ongeval had het slachtoffer een blanco medische voorgeschiedenis. Sinds het ongeval volledig arbeidsongeschikt.	Het slachtoffer is weer aan het werk gegaan in de kinderopvang dus is er geen reden meer waarom zij dan nog beperkt zou zijn in het huishoudelijk werk. Gezien de verstreken 11 maanden acht de medisch adviseur van de tegenpartij een medische eindsituatie aanwezig. Mooyman & Partners Letselexpertise vordert een forse post	Dat het slachtoffer niet meer onder medische behandeling staat, betekent niet dat er geen restklachten zijn. De medisch adviseur van Mooyman & Partners Letselexpertise was er eerst van overtuigd dat het slachtoffer volledig zou herstellen, maar omdat de feitelijke situatie niet zo rooskleurig was, heeft de	Kosten medische behandeling: € 82,25 Materiële schade: € 50,- Reiskosten: € 274,51 Huishoudelijke hulp: € 6.591,10 Smartengeld: € 1.000,- Totaal € 7.997,86

			aan huishoudelijke hulp. Dit komt niet overeen met wat de medisch adviseur van Mooyman & Partners Letselexpertise zegt : “de prognose is goed en er is nu geen reden om uit te gaan van blijvende beperkingen”. Het krachtverlies in de armen is door de neuroloog niet aangegeven en is door middel van training aan te sterken.	medisch adviseur haar opvolgende advies herzien. De tegenpartij probeert de zaak al ruim een jaar te regelen voor een te lage vergoeding. Mooyman & Partners Letselexpertise verwijst in dit kader naar de rechtspraak betreffende de juridische causaliteit. Om een einde te maken aan de discussie voert Mooyman & Partners Letselexpertise aan dat het slachtoffer overweegt te stoppen met de zaak op het moment dat er een passend regelingsvoorstel door de tegenpartij wordt gedaan.	
6. 661208022	Achterop aanrijding. Op het moment dat er sprake was van filevorming kon het slachtoffer nog tijdig remmen. De persoon die achter haar reed niet meer en reed achterop het voertuig van het slachtoffer. Datum ongeval : 12-07-2012	Direct na het ongeval : pijnlijke en stijve nek. Vervolgens toename van klachten : tintelend gevoel in één van haar armen, hoofdpijn en vermoeidheidsklachten. Het slachtoffer verkeerde voor het ongeval in een uitstekende gezondheidssituatie en deed aan hardlopen en wielrennen. Het slachtoffer is niet het type om zich ziek te melden en	Er zijn tijdelijke neklachten met een bevredigend herstel. Sinds januari 2014 heeft het slachtoffer zich weer onder behandeling gesteld voor de neklachten maar de tegenpartij ziet geen aanwijzing dat het nog gaat om klachten als gevolg van het ongeval. De tegenpartij is het niet eens met het regelingsvoorstel van	Het slachtoffer was voor het ongeval gezond, verwijzing naar huisartsenjournaal. Volgens de medisch adviseur is er sprake van een eindtoestand met restklachten waardoor beperkingen worden ondervonden door het slachtoffer. De klachten van het slachtoffer passen bij een postwhiplashsyndroom. Het is algemeen bekend	Smartengeld: € 5.000,- Huishoudelijke hulp: € 7.290,- Verlies van verdienvermogen: € 8.172,03 Verlies aan zelfwerkzaamheid: € 5.173,33 Kosten medische behandeling: € 1.020,- Materiële schade: € 50,-

		heeft derhalve twee weken vakantie opgenomen om bij te komen van het ongeval en in september 2012 nog een week verlof opgenomen. Volgens de medisch adviseur van Mooyman & Partners Letselexpertise is er sprake van een postwhiplashsyndroom.	Mooyman & Partners Letselexpertise omdat er sprake was van een medische eindtoestand. Daarnaast zorgt stress voor een toename van klachten. Er zijn in Nederland duizenden mensen die met dezelfde klachten kampen, zonder dat zij een ongeval hebben gehad.	bij deze klachten dat het optreden ervan in de loop ter tijd kan wisselen zowel qua intensiteit als frequentie. Het ontbreken van objectieve afwijkingen in de halswervelkolom is eerder regel dan uitzondering bij een postwhiplashsyndroom en wordt goed verklaard door het chronische pijnkarakter die het slachtoffer presenteert. Mooyman & Partners Letselexpertise geeft aan dat uit het advies van de medisch adviseur blijkt dat er sprake is van een causaal verband tussen het ongeval en door het slachtoffer geuite klachten en beperkingen. Mooyman & Partners Letselexpertise wijst de tegenpartij op de jurisprudentie ten aanzien van de juridische causaliteit en de ruime toerekeningsleer.	Reiskosten / vervoerskosten: € 150,- Telefoon- en portokosten: € 150,- Totaal €21.805,36

7. 661304036	Achterop aanrijding. Het slachtoffer benaderde de rotonde waarbij hij vrijwel stilstond, circa 1,5 meter tot zijn voorganger. Hij werd van achteren aangereden door de tegenpartij. Ondanks het dragen van een gordel is hij met zijn hoofd en knie tegen het stuur geklapt. Datum ongeval : 16-04-2013	Direct na het ongeval : Hoofdpijn en pijn in knie. In de loop van de dagen : hoofdpijnklahten, nekklahten die doortrokken naar de schouderbladen en rug. Sinds het ongeval is het slachtoffer gedeeltelijk arbeidsongeschikt geworden.	Er ontbreekt een medische onderbouwing voor de arbeidsongeschiktheid. De verzekeraar van de tegenpartij doet een regelingsvoorstel. Indien het slachtoffer hier niet mee akkoord gaat, zal hij alsnog het causaal verband tussen het ongeval en de door hem gestelde klachten en beperkingen moeten aantonen.	De toedracht van het ongeval, de door het slachtoffer ervaren klachten en de toename van de klachten, passen in het kader van een postwhiplashsyndroom. Het slachtoffer is weer volledig aan het werk maar bij belasting nemen de nekklahten toe. Deze klachten zullen wel afnemen, dan wel uitdoven en derhalve wordt een regelingsvoorstel gedaan.	Kosten medische behandeling: € 143,83 Materiële schade: € 250,- Verlies aan zelfwerkzaamheid: € 200,- Huishoudelijke hulp: € 1.253,- Reiskosten: € 75,- Smartengeld: € 2.500,- Totaal € 4.421,83
8. 661405002	Achterop aanrijding. Het slachtoffer stond stil voor een rood verkeerslicht toen hij van achteren werd aangereden. Hij heeft daarbij op zijn rem getrapt om te voorkomen dat hij op zijn voorganger werd gedrukt. Datum ongeval : 11-04-2014	Direct na het ongeval : pijnklachten in de rug ter hoogte van de schouderbladen, nekklahten en hoofdpijnklahten. De pijnklachten zijn inmiddels afwisselend van aard geworden en niet meer constant aanwezig. Het slachtoffer heeft ook last van zijn ellebogen. Volgens de behandelend fysiotherapeut is er sprake van een WAD graad 1. In februari 2014 zijn er nierstenen bij het slachtoffer geconstateerd maar deze zijn binnen een week zonder ingrijpen	Volgens de tegenpartij gebeurde het ongeval met een geringe impact en is het onmogelijk dat hieruit schade is ontstaan. Er is geen sprake van een juridisch causaal verband. Er worden weliswaar minder eisen gesteld aan de medische causaliteit, maar er dient wel een mechanische geweldsinwerking te zijn geweest waaruit letsel kan zijn ontstaan. Vervolgens moet er een consistent en consequent klachtenpatroon van klachten worden gedocumenteerd die	Volgens de medisch adviseur is er sprake van een postwhiplashsyndroom. De impact van het ongeval zelf is niet alleen van belang voor het ontstaan van het klachtenpatroon van het slachtoffer. Het slachtoffer trapte ten tijde van het ongeval op de rem waardoor hij zichzelf afzette van het rempedaal en daarmee zijn lichaam onder forse belasting zette. Het slachtoffer was maanden voor het ongeval klachtenvrij en dus is er in	Smartengeld: € 1500,- Verlies aan verdienvermogen: €1500,- Huishoudelijke hulp: € 500,- Kosten medische behandeling: € 250,- Totaal € 3.750,-

		overgegaan. Daarnaast is het slachtoffer bekend met nek- en hoofdpijnklahten in combinatie met stress uit het verleden. De maanden voor het ongeval ervoer het slachtoffer geen pijnklachten meer in zijn nek.	reëel, niet overdreven, voorgewend of ingebeeld zijn en waarvan niet aannemelijk geacht moet worden dat deze een andere oorzaak hebben dan het ongeval. Voor de beoordeling van deze laatste volzin is een afschrift van het huisartsenjournaal nodig.	die zin wel sprake van een juridisch causaal verband.	
9. 660904033	Achterop aanrijding. Het slachtoffer is door de tegenpartij van achteren aangereden. Door de impact is het voertuig van het slachtoffer doorgedrukt op haar voorganger, die vervolgens tegen de auto daarvoor is gedrukt. Datum ongeval 10-04-2009. Op 17-10-2012 is het slachtoffer een tweede ongeval overkomen.	Direct na het ongeval : Nek, rug- en hoofdpijn. Op foto's zijn geen afwijkingen gevonden. Het slachtoffer is bovenmatig vermoeid. Een korte periode voor het ongeval heeft het slachtoffer nekklahten gehad. Op het moment van het ongeval was zij al meer dan zes maanden klachtenvrij. Sinds het ongeval is het slachtoffer volledig arbeidsongeschikt. Na een maand heeft zij haar werkzaamheden gedeeltelijk hervat. Vanaf december 2009 is zij weer fulltime gaan werken maar dit is veel te belastend voor haar geweest en dus heeft zij zich de afgelopen	Het slachtoffer heeft met haar whiplashklachten geen specialisten geconsulteerd. De klachten lijken vanuit het ongeval te zijn verklaard maar voor het aanhouden van de klachten ontbreekt een verklarend substraat. Afwijkingen zijn niet aangetoond en daarmee is een medisch causaal verband niet aannemelijk. De klachten zijn geen direct gevolg meer van het ongeval. De door het slachtoffer gepresenteerde klachten komen veel voor onder de bevolking zonder dat er een ongeval aan vooraf is gegaan. De diagnose postwhiplashsyndroom is niet medisch onderbouwd. Een	Volgens de medisch adviseur van Mooyman & Partners Letselexpertise passen de toedracht van het ongeval en de door het slachtoffer ervaren klachten in het medisch kader van een postwhiplashsyndroom. Op de patiëntenkaart is te zien dat het slachtoffer voor het ongeval geen nekklahten heeft gehad. Ook is het bekend van het postwhiplashsyndroom dat de klachten zich wisselend in de tijd qua frequentie en intensiteit kunnen voordoen. De medisch adviseur van de tegenpartij erkent wel dat er sprake is van een causaal verband met als ongevalsgevolg de nekkneuzing en het	Medische kosten : € 11.405,95 Materiële schade: € 349,04 Verlies zelfwerkzaamheid: € 11.764,32 Huishoudelijke hulp : € 78.000- Verlies aan arbeidsvermogen: € 14.292- Smartengeld: € 5.000- Totaal € 120.811,31

		maanden regelmatig ziek moeten melden. Zonder het ongeval zou het slachtoffer een jaarcontract hebben gekregen van haar werkgever. Helaas kreeg zij op 31 december te horen dat zij niet meer terug zou komen. Volgens de huisarts is er sprake van een WAD graad 2.	eventuele causaliteitsvraag wordt uitsluitend beantwoord vanuit de medische causaliteitsgedachte, dat wil zeggen op grond van datgene wat bekend en herkenbaar is met betrekking tot het ontstaan en het beloop van de klachten en verschijnselen.	ervaren van tijdelijke klachten. Tevens merkt de medisch adviseur van de tegenpartij op dat er geen pre-existentie is van de huidige klachten en dat zonder ongeval er geen aanwijzingen zijn dat het slachtoffer de huidige klachten zou ervaren. In casu is er sprake van een jong slachtoffer dat vanaf 2009 twee ongevallen overkwam. Sinds het ongeval staat het slachtoffer onder medische behandeling in verband met de aanhoudende klachten en beperkingen die consistent, reëel en niet ingebeeld zijn. Het slachtoffer heeft een blanco voorgeschiedenis. Er is derhalve sprake van een medisch, en nog belangrijker, een juridisch causaal verband.	